

ජනමාධ්‍යවේදීන්ගේ ආරක්ෂාව මග පෙන්වීම්

විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රයේ ප්‍රකාශනයකි

ජනමාධ්‍යවේදීන්ගේ ආරක්ෂාව මග පෙන්වීම්

පළමු මුද්‍රණය : 2005 මැයි

ISBN : 955-8037-85-0

පිටු සැලසුම් : සුගන්ධි මණිමාරත් : 011-2330071

මුද්‍රණය : ගලොඹි ප්‍රිත්විත් වර්කස් : 01-2329739

ප්‍රකාශනය : විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය

සංස්කරණය :

උච්ඡ කුරුකුලසූරිය

සුනන්ද දේශප්‍රිය

පිටකවරයේ ඡායාරූපය :

ඡායාරූප ජනමාධ්‍යවේදියෙකු 2000 මැයි මසදී පේරු හි කැරලිකාරී අවස්ථාවක කඳුළු ගැස් ප්‍රහාර මධ්‍යයේ ඡායාරූප ගත කරමින්.

ඡායා : AP / මාර්ටින් මෙජියා

පසුකවරයේ ඡායාරූපය :

මාධ්‍යවේදී නිමලරාජන් ඝාතනයට එරෙහිව ජනමාධ්‍යවේදීන්ගේ උද්දේශනායකයකි. ඡායා : අජිත් සෙනෙවිරත්න

මෙම කෘතිය සම්පාදන හා පරිවර්තන කාර්යය සඳහා අනුග්‍රහය දක්වන ලද්දේ යුනෙස්කෝ ආයතනය මගිනි. මෙහි අඩංගු අදහස් අවශ්‍යයෙන්ම යුනෙස්කෝ ආයතනයේ අදහස් නොවන අතර ඒ සම්බන්ධව වගකීම ඇත්තේ විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය වෙතය. සමස්ථ ලියවිල්ල පුරාම භාවිතා කරන ලද තනතුරු නාමයන් සහ අන්තර්ගතයේ ඉදිරිපත් කිරීම මගින් යම් රටක, දේශයක, නගරයක හෝ ප්‍රදේශයක හෝ ඒවායේ බලාධිකාරීන් හි හෝ ඒ සීමාවන් හෝ මායිම් සම්බන්ධයෙන් වන යුනෙස්කෝ පාර්ශවයේ යම් මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමක් ගම්‍ය නොවේ.

පටුන

සතුරු පරිසරයන්හි වැඩ කිරීමට සුදානම් වීම	1
ජීනීවා සම්මුති	8
සාමාන්‍ය ආරක්ෂාව සඳහා නිර්දේශ	15
ආරක්ෂාව සඳහා වූ ප්‍රඥප්තිය	22
යුධ කලාප හා ගැටුම් ප්‍රදේශ	25
බිම් බෝම්බ හා හබක	28
සිවිල් කලබල හා කැරලි කෝලාහල	38
මාධ්‍ය නිදහස සහ ජීවිතයට ඇති අයිතිය	44

විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය,

24/2, 28 වෙනි පටුමග, මල් පාර කොළඹ - 07, ශ්‍රී ලංකා

දුරකථන : 2565304, 2565306, 5552746, 5552748

ෆැක්ස් : 4714460

ඊ-මේල් : cpa@sri.lanka.net

වෙබ් අඩවිය : www.cpalanka.org

වෙබ් බ්ලොග් : srilankamedia

වචනයක්

පසුගිය වසර 13ක කාලය තුළ රාජකාරියේ යෙදී සිටියදී ලොව පුරා ජනමාධ්‍යවේදීන් 1250 කට අධික සංඛ්‍යාවක් ඝාතනය කෙරිණි. 2004 වසරේ පමණක් 129 දෙනෙකු ඝාතනය කෙරිණි. මක්නිසාදැ යි ඔවුන් ලියූ කියූ දෑ පිළිබඳව කෙනෙකු අකමැති වූ නිසාය; කෙනෙකු ගවේෂණය නොකළ යුතු යැයි සිතූ දෙයක් ගවේශණය කළ නිසාය; කෙනෙකු ජනමාධ්‍යවේදීන්ට අකමැති වූ නිසාය; වැරදි වේලාවක වැරදි ස්ථානයක සිටි නිසාය.

සෑම රැකියාවකම අවදානමක් ඇත. එහෙත් කෙනෙකු සැඟවිය යුතු යයි සිතන දෙයක් ප්‍රසිද්ධියට පත්කරන ජනමාධ්‍යවේදීන්ගේ රැකියාව අනෙකුත් රැකියාවන්ට වඩා අවදානම් සහගත වේ. වර්තමානයේ මෙම අවදානම පිළිගත නොහැකි තරමට ඉහළ ගොස් තිබේ. ලෝකයේ සමහර ප්‍රදේශයන්හි හිරිහැර කිරීම්, තර්ජනය කිරීම් මඟහැර යා නොහැකි ලෙස රැකියාවේම කොටසක් බවට පත්වී තිබේ. යුද්ධ හා සිවිල් ගැටුම් වාර්තාකරන විට එහි අවදානම වඩාත් වැඩිවන අතර ජනමාධ්‍යවේදීන් තම ජීවිත පවා අහිමිකරගනී.

ජනමාධ්‍යවේදීන්හට ආරක්‍ෂාව පිළිබඳ අවබෝධයක් අවශ්‍ය වන්නේ එහෙයිනි. එය තම රැකියාව හොඳින් කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වන්නකි. හොඳ ජනමාධ්‍යවේදීන් සම්මුඛ සාකච්ඡා කිරීමේ හා ගවේෂණය කිරීමේ කුසලතාවන් වර්ධනය කරගන්නා සේම ආරක්‍ෂාව පිළිබඳ කුසලතාවද වර්ධනය කරගනී. ආරක්‍ෂාව යනු ඉදිරිය පිළිබඳ සිතීමත්, සුදානම් වීමත්, සිදුවන්නේ කුමක්ද යන්න නිරීක්ෂණය කිරීමත් ය. ජනමාධ්‍යවේදීන්ගේ කාර්යභාරය කතා පැවසීම මිස කතාවක් බවට පත්වීම නොවේ.

මෙම කෘතියේ අරමුණ ආරක්‍ෂිත බව හා අනාරක්‍ෂිත බව යනු කුමක්ද යන්න විවරණය කිරීම නොවේ. මෙහි අරමුණ නම් ජනමාධ්‍යවේදීන්හට ස්වකීය තීරණ ගැනීම සඳහා ආරක්‍ෂාව පිළිබඳ අමතර තොරතුරු හා වගා කරගතයුතු කුසලතාවන් පිළිබඳ යම් අවබෝධයක් ලබාදීමය.

මෙම කෘතිය “Practical guide for journalists” නමින් “යුනෙස්කෝ” ආයතනය හා “දේශසීමා නොමැති වාර්තාකරුවෝ” සංවිධානය විසින් පළකළ කෘතිය සහ ජාත්‍යන්තර ජනමාධ්‍යවේදීන්ගේ සම්මේලනය මගින් පළ කළ “Survival guide for journalists” නම් කෘතිය ආශ්‍රයෙන් ලංකාවට වැදගත්වන සේ සංස්කරණය කරන ලද්දකි. අන්තර් ජාතික වශයෙන් ජනමාධ්‍යවේදීන්ගේ ආරක්‍ෂාව පිළිබඳව ගතයුතු යැයි නිර්දේශ කරන ලද සමහර කරුණු ද අඩංගු කර ඇත්තේ ඒ පිළිබඳව ලංකාවේ ජනමාධ්‍යවේදීන්ද, මාධ්‍ය වෘත්තීයයන්ගේ සංවිධාන හා මාධ්‍ය හිමිකරුවන්ද යම් අවබෝධයක් ලබාගැනීම යහපත් යැයි අප සිතූ හෙයිනි.

උච්ඡ කුරුකුලසූරිය

සතුරු පරිසරයන්හි වැඩ කිරීමට සුදානම් වීම

යුද්ධයක් කෙරෙන කාලයේදී මාධ්‍යවේදීන් වෙත ඉතාම පැහැදිලි අනතුරු එන්නේ තුවක්කු, බෝම්බ, රොකට් හෝ කාලතුවක්කු ප්‍රහාරයන්ට ලක් වන සීමාව තුළ කටයුතු කරන විටය. එහෙත් සටන් බිම්වලට වඩා පුළුල් පෙරමුණුවල සතුරු පරිසරයන් පවතී. නිත්‍ය හමුදා අතර සිදු වන සම්ප්‍රදායික යුද්ධයකදීට වඩා කැරලි කොලාහලවල දී මාධ්‍යවේදීන් හට ශාරීරික අනතුරු ඇතැයි සිතිය හැකිය. තම සුපුරුදු ආධාර නොමැතිව කාර්යාලයෙන් ඇත වැඩ කරන මාධ්‍යවේදියෙකුට හෝ වේදිනියකට පහත සඳහන් කරුණු වලින් ද අනතුරු සිදු වීමට ඉඩ ඇත.

- ☒ අසනීප
- ☒ ගමනාගමනයේ දී සිදු වන හා වෙනත් හදිසි අනතුරු
- ☒ මාධ්‍යයන්ට එල්ල කෙරෙන ප්‍රහාරයන් ද ඇතුළුව, ප්‍රවණ්ඩත්වය
- ☒ නිරාවරණය
- ☒ අධික වෙහෙස
- ☒ විත්තවේගී පීඩාව හා විත්ත ධෛර්යයේ අඩුකම

යුද්ධ වල දී මරණයට පත් කෙරෙන හෝ තුවාල වන සංඛ්‍යාවට වැඩි මාධ්‍යවේදීන් සංඛ්‍යාවක් අසනීප හෝ මාර්ග අනතුරු නිසා අක්‍රීය වෙති. උණ ගැනීම හෝ ආහාර විෂ වීම නිසා හෝ අසනීප වන මාධ්‍යවේදියෙකුට වැඩ කිරීමට හෝ මුද්‍රණය සඳහා ලිපි යැවීමට හෝ නොහැකිය. ප්‍රධාන අනතුරු වලට, ඒවා යුද බිමේ අනතුරු තරම් බැරෑරුම් සේ නොපෙනුණත්, මූලික අවධානය යොමු කරන්න. ප්‍රවණ්ඩත්වය බොහෝ විට එන්නේ අනපේක්ෂිත දිශාවලිනි. උදාහරණයක් වශයෙන්, විරෝධතාවයක් ප්‍රවණ්ඩත්වයට මාරුවිය හැකිය. මහජනයා තම අසහනයන් මාධ්‍යවේදීන් වෙත හැරවිය හැකිය.

විවිධ තත්ත්වයන් යටතේ ප්‍රවෘත්ති ආවරණය කරන මාධ්‍යවේදීන් සතුරු පරිසරය හා සාමාන්‍ය වර්ග රටාවෙන් පිටස්තරව පවත්නා පීඩනයන්ට සුදානම් වීම අවශ්‍යවේ. ඒ සඳහා මානසික වශයෙන් සුදානම්ව සිටිය යුතුය. නිසි පරිදි අවශ්‍ය උපකරණ ඇතිව සිටිය යුතුය. අරමුණ නම්, මාධ්‍යවේදියා දෛවය කෙරෙහි විශ්වාසය තබනු වෙනුවට අනතුරු ගැන අවබෝධයෙන් යුතුව සිටීමත්,

තමාට හැකි ආකාරයෙන් පරෙස්සම් වීමත්, තත්වය පිළිබඳව හැකි තාක් වැඩි පාලනයක් තබා ගැනීමත්ය. සම්පූර්ණ පාලනයක් තබා ගැනීමට මාධ්‍යවේදියෙකුට කිසිදාකත් නොහැකි තරම්ය. අනතුරක් නොවීමේ අවදානමක් නැත. එහෙත් අනතුරු තක්සේරු කොට උවදුරු ගැන වැඩි අවබෝධයකින් සිටීමට සෑම මාධ්‍යවේදියෙකුට ම හැකිය.

විශේෂයෙන් අන්තරාදායක සේ නොපෙනෙන තත්වයන් පවා සුදානම් නැති වාර්තාකරුට හෝ කැමරා ශිල්පීන් පිරිසට හෝ අන්තරායකාරී විය හැකි අතර, අවදානම තක්සේරු කිරීමෙන්, හොඳින් සුදානම් වීමෙන් හා ඔබේ දැනුම උපයෝගී කර ගැනීමෙන් ඉතාම අන්තරායදායක තත්වයන් පවා වඩාත් ආරක්‍ෂාකාරී බවට පත් කළ හැකිය. හොඳින් සැලසුම් කිරීමෙන් ඔබට අවශ්‍ය තැනට යෑමට හා ආරක්‍ෂා සහිතව ආපසු ඒමට හැකි වීමට ඉඩ ඇතිවා පමණක් නොව, ඔබ ලියන කතාවේ මූලික අංග හඳුනා ගැනීමට ද ආධාර වෙයි. එය ඔබේ තත්වය හා පරිසරය ගැන පසුබිම් තොරතුරු ඔබට දෙයි. ඔබ වඩාත් දැනුම් තේරුම් ඇති හා ප්‍රවෘත්ති හෝ කතා පිළිබඳ වඩා සාර්ථක කරුණු රැස් කරන්නෙකු බවට පත් කරයි.

ඔබ විසින් වාර්තා කරනු ලබන ජනයා ඔබව දකින්නේ කෙසේද?
ප්‍රධාන පාර්ශ්වකරුවන් ඔබ දකිනු ඇත්තේ කෙසේද? මාධ්‍යවේදීන් කෙරෙහි ඔවුන්ගේ ආකල්ප කුමක්ද? ඔබේ මාධ්‍ය ආයතනය කෙරෙහි විරෝධයක් තිබේද? ඔබ ගැටුමක යම් පාර්ශ්වයක් නියෝජනය කරන්නෙකු ලෙස දකිනු ලැබීමට ඉඩ ඇත්ද?

සිතියම ඇසුරු කරන්න.
ප්‍රදේශය ගැන ඔබ හොඳින් නොදන්නවා නම්, හොඳ තත්වයේ හා කාලයට ගැලපෙන සිතියමක් ඔබ ළග තබාගැනීමට වග බලාගන්න.

සැකයක් ද ? මාධ්‍යවේදියෙකුගෙන් අසන්න.
නූපුරුදු ප්‍රදේශයකට යන විට ප්‍රදේශයේ මාධ්‍යවේදීන් ගෙන් විමසන්න. ප්‍රදේශයේ අනතුරු සිදු විය හැකි තැන් ගැන ඔවුන් කියන දේට කන් දෙන්න.

ඔබ යන්නට පෙර

අ) පැවරුණු කටයුත්ත සඳහා ඔබ ශාරීරික වශයෙන් හොඳ තත්වයක සිටින බව සහතික කරගන්න.

තම වෘත්තීය තත්වය ඉහළ නංවන සේ පෙනෙන පැවරුම් ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට, ඒවා අන්තරායදායක වන කල්හි පවා මාධ්‍යවේදීන් වැඩිදෙනෙක් මැලි වෙති. කෙසේ වුවද, සෑම මාධ්‍යවේදියෙකුම තමන්ට අවංක වීම අවශ්‍යය. ඔබ සාධාරණ මට්ටමකට ශාරීරික වශයෙන් සුදුසු තත්වයක සිටින්නේද? අවශ්‍ය වුවහොත් මුළු රැයම පයින් ගමන් කිරීමට, හෝ ආරක්‍ෂාව පතා දිවීමට ඔබට හැකි ද? ඔබ සැප පහසු හෝටල් වලින් පිටත කටයුතු කිරීමට කැමැත්තෙහිද? ශාරීරික යෝග්‍යතාව වැදගත්. අවශ්‍ය අවස්ථාවක ශරීරය වෙහෙසීමේ හැකියාව ඔබට තිබිය යුතුය.

ආ) ප්‍රාදේශීය තත්වය පිළිබඳ ඔබේ දැනුම වැඩි දියුණු කරගන්න.

ඔබ ඇතුළු වන දේශපාලන හා සමාජ තත්වය ගැන ඔබ දන්නේ කුමක්ද? මෑත සිදුවීම් ගැන ප්‍රමාණවත් තරමින් ඔබට උපදෙස් ලැබී තිබේද? ඔවුන් කථා කරන්නේ කුමන භාෂාද? පොදුවේ මාධ්‍යයන් කෙරෙහිත් විශේෂයෙන් ඔබ හා ඔබේ මාධ්‍ය ආයතනය හෝ නාමය කෙරෙහිත් ඔවුන්ගේ ආකල්පයන් විය හැක්කේ මොනවාද? ඔබේ ජනවාර්ගික තත්වය නිසා අමතර අවදානමකට ඔබ පත් වන්නෙහිද? කණ්ඩායම් කිසිවකට මාධ්‍යවේදීන් සම්බන්ධ ප්‍රවණ්ඩත්වය පිළිබඳ ඉතිහාසයක් හෝ සිවිල් ජනතාව කෙරෙහි ඇති දරුණු ක්‍රියා පිළිබඳ

උද්ඝෝෂණකරුවන්ට මැදි වී වාර්තාකරණයේ යෙදෙන ජනමාධ්‍යවේදීන් පිරිසක්
ඡායා : ජනප්‍රිය සමරදිවාකර

ඉතිහාසයක් හෝ තිබේද? ඔබ දැනගන්නට කැමති මූලික දේශ සීමා ඇත්තේ කොහේද? යම් තහනම් ප්‍රදේශ තිබේද? ඔබට අවශ්‍ය වන්නේ කුමන අවසරයන් ද? කාගෙන්ද? ඔබ පාරට ගිය විට ඒවායේ යම් වැදගත්කමක් තිබේද?

ඔබ ආවරණය කරන තත්වය, ජනයා හා ප්‍රජාවන් පිළිබඳ තොරතුරු අත්‍යවශ්‍යය. මාධ්‍යවේදීන් ජනයාගේ සංස්කෘතිය හෝ භාෂාව පිළිබඳ අදහසක් නැති තත්වයන්ට මෝඩ ලෙස ඇතුළු වී, ඔවුන් පවා නොදැන, ජනයා නොසතුටු කිරීමට හෝ කෝපයට පත් කිරීමට හෝ ඉඩ තිබේ. තමන් හරිහැටි නොදන්නාවූත් වෙනස් භාෂාවක් හෝ උප භාෂාවක් කථා කරනු ලබන්නාවූත් ප්‍රදේශයකට ඇතුළුවන, දේශීය වශයෙන් පදනම් වූ මාධ්‍යවේදීන්ට මෙය ගැටලුවක් විය හැකිය. ඇතැම් මාධ්‍යවේදීහු, අහංකාරය දන්වන්නක් සේ ගනු ලබන්නා වූ ස්ථරයක්, ඇතැම් විට තම ආනාච්ඡික භාවය වසන් කිරීමට හෝ කථාව ලබා ගැනීමට ඇති නොඉවසිල්ල නිසා හෝ යොදා ගනිති. පොදුවේ ගත් කළ ජනයාට ගෞරවයෙන් සලකන මාධ්‍යවේදියා හෝ කැමරා ශිල්පියා ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවගෙන් වැඩි සහයෝගයක් ලබයි.

භාෂාව පිළිබඳ දැනුම වටිනා වත්කමකි. ඔබ යම් තැනක ටික කාලයක් වැඩ කරන්නට යන්නෙහි නම්, යටත් පිරිසෙයින් මූලික කරුණු හෝ ඉගෙන ගන්න. මාධ්‍යවේදීහු බොහෝ විට ඔවුන්ගේ බස නොදන්නා වූ හෝ එය සතුරු ආකල්පයකින් සලකනු ලබන්නා වූ ස්ථර වලට කෙටි දැනුම් දීමකින් යවනු ලබති. භාෂාවක් ඝෂණිකව උගත නොහැකිය. එහෙත් ජනයාට ඔබ ඔවුන්ගේ ම බසින් ආවාර කරතොත් ඔවුහු සාමාන්‍යයෙන් හොඳ ප්‍රතිචාරයක් දක්වති. "මම මාධ්‍යවේදියෙක්, මට උදව්වක් කරන්න පුළුවන් ද?" හෝ "මට දොස්තර කෙනෙක් ළඟට යන්න ඕනෑ" වැනි මූලික යෙදුම් ඉගෙන ගන්න.

යමක් කියා ගන්නට බැරි තත්වයක නොසිටින්න.
 ඔබේම රටේ ප්‍රදේශීය සිරිත් විරිත්, භාෂා, චින්තන ක්‍රම ගැන දැන ගන්න. ජනයාට ඔවුන්ගේම බසින් අමතන්නට ඔබට හැකි නම් සුහදකාව ඇති කරගැනීමට එය ආධාර වෙයි. උදව් ඉල්ලන ආකාරය ගැන ද දැනගන්න.

සගයෙකු සමග ගමන් කරන්න.
 උපද්‍රව සහිත ප්‍රදේශවල ගමන් කරන මාධ්‍යවේදීන් තනිව ගමන් කිරීමෙන් වැළකිය යුතුය. තනිව ගමන් කරමින් අනතුරක් ඇති කර ගන්නවාට වඩා තරගකාරයකු සමග ගමන් කරමින් එකිනෙකා ගැන බැලීම හොඳය.

මේ ඔබ යම් රටක හෝ ප්‍රදේශයක සිටින ප්‍රථම වතාව නම් ඔබ නොදන්නා බොහෝ දේ තිබෙනු ඇත. හොඳ මාධ්‍යවේදීන් සියල්ල නොදනිති. එහෙත් ඔවුන් හොඳ ප්‍රශ්න අසති. ඉක්මනින් උගනිති. තමන් සමඟ වැඩ කරන ජනයා කෙරෙහි මූලික ගරුත්වයක් ඇතිව සිටින මාධ්‍ය වෘත්තිකයන් සමඟ හොඳ මිතුරුදම් වගා කර ගන්න. තමන්ගේ වාර්තා කිරීමට ලක්වන ජනයා ගැන අපහාසාත්මක ලෙස හා ගරහන ආකාරයෙන් සිරිතක් හැටියට විස්තර කරන මාධ්‍යවේදීන් ප්‍රාදේශීය තත්ත්වය ගැන අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට ඔබට ආධාර වනු ඇතැයි සිතිය නොහැකිය.

ඇ.) ඔබේ අයිතීන් ගැන දැන ගන්න.

ගිනි නිවන්නෝ තමන් මුහුණ දෙන්නේ කුමකටද ඒ ගැන ක්‍රියා කළ යුත්තේ කෙසේද යන්න නොදැන අනාථ නොවෙති. එහෙත් මාධ්‍යවේදීන් ඔවුන් වාර්තා කිරීමට යන ගැටුමේ මූලික කරුණු නොදැන තවමත් එහි යති. (යවනු ද ලබති.) බොහෝ මාධ්‍යවේදීන් ප්‍රදේශය ගැන හෝ දේශීය හෝ ජාත්‍යන්තර නීතිය ගැන හෝ දැනුවත් බවක් නැතිව සහ ස්වාධීන හා අපක්‍ෂපාත නිරීක්ෂකයින් වශයෙන් තමන්ගේ අයිතීන් ගැන අවබෝධයක් නැතිව ගමන් කරති. සටනේ නොයෙදෙන්නන්ගේ අයිතීන් නිර්වචනය කරන ජීනීවා සම්මුතීන් හි හා මානවීය නීතියේ අදාළ කොටස් උපුටා දැක්වීමට ඔවුන්ට හැක්කේ නම් ඒ කලාතුරකිනි.

ප්‍රදේශයේ දේශපාලන හා නෛතික තත්ත්වයන් ගැන මාධ්‍යවේදීන්ට උපදෙස් දිය යුතුය. ඔවුන් නිවසින් පිටත් වීමට පෙර රතු කුරුස ජාත්‍යන්තර කමිටුවේ ද එක්සත් ජාතීන් ගේ ආයතනයන්හි ද, ප්‍රාදේශීය දේශපාලන ආයතනවල ද කාර්යභාරය ගැන දැන යුතුය.

ජීනීවා ප්‍රඥප්ති

යුධ කාලයන්හිදී හෝ ප්‍රධාන පෙළේ සිවිල් කලබල සමයන්හිදී මාධ්‍යවේදීන් ඝාතනය කිරීම හෝ ඔවුන්ට නරක ලෙස සැලකීම යුධ අපරාධයක් ලෙස ජීනීවා ප්‍රඥප්තීන් ගෙන් නිර්වචනය කෙරේ. ජීනීවා ප්‍රඥප්තීන් විසින්, රටවල් අතර හෝ සිවිල් ගැටුම් පිළිබඳ තත්ත්වයන්හි දී හෝ ගැටුම් වලදී, මාධ්‍යවේදීන්ට සිවිල් වැසියන්ට වැනිම වූ අයිතීන් දෙනු ලැබේ. ඔබ මැරීමට හෝ ඔබට නරක ලෙස සැලකීමට අදිටන් කර ගත් පුද්ගලයෙකු නැවැත්වීමට කඩදාසි කැබැල්ලකට නොහැකිය. එහෙත් යුධ අපරාධකරුවන් යුක්තිය ඉදිරියට ගෙන එනු ලැබීම ජනයා වඩ වඩාත් දැනී. ලොව සෑම තැන සොල්දාදුවෝ හා අනුපූරක හමුදා යුධ අපරාධ පිළිබඳ සංකල්පය ගැන හොඳින් දනිති. මාධ්‍යවේදීන් මේ දැනුම දියුණු කරගත යුතුය. ඔබ ගැටුමක් ආවරණය කරන්නේ නම්, ජීනීවා සම්මුතියේ හා විශේෂයෙන් මාධ්‍යවේදීන් සටන් නොකරන්නන් හැටියට සැලකිය යුතු බව කියන වගන්තිවල පිටපතක් ගෙන යා යුතුය. ඒවා අදාළ සියලු භාෂාවන්ට පරිවර්තනය කරවා ගන්න.

ජීනීවා සම්මුතිවල සම්පිණ්ඩනයක්
මාධ්‍යවේදීන්ට අදාළ වූ ජීනීවා සම්මුතීන්ගේ සම්පිණ්ඩනයක් සඳහා 8 හා 9 පිටු බලන්න.

කෙසේ වුව ද, මාධ්‍යවේදීන්ගේ ගැටුමට සහභාගි වෙන්නම් හෝ ගිනි අවි ගෙන යන්නම් හෝ වරපුරුෂයන් මෙන් ක්‍රියා කරන්නම්, ඔවුන්ට මේ තත්ත්වය අහිමි වන බව මතක තබා ගන්න. ඔවුන් ඒ කිසිවක් කරතොත් ඔවුහු තවදුරටත් මාධ්‍යවේදීන් ලෙස ක්‍රියා නොකරති.

අ෭) සමාජ ආරක්‍ෂාව

යම් වැරදීමක් වුවහොත් තත්ත්වය කුමක්ද? ඔබට යම් රක්‍ෂණයක් තිබේද? ඔබේ පවුලට වන්නේ කුමක්ද? ඉතාම ඝණික අවශ්‍යතාව වන්නේ වෛද්‍යධාර හා පුනරුත්ථාපනය විය හැකිය. ශාරීරික තුවාල වලින් හා මානසික ආබාධයන් සඳහා වඩාත් දීර්ඝ කාලීන පුනරුත්ථාපනයක් අවශ්‍ය විය හැකිය. මාධ්‍යවේදීන්ට වැඩ කළ නොහැකි තත්ත්වයක් ඇති වුවහොත් ඔවුන් ගේ ආදායම් අඩු නොවී දිගටම පවතිනු ඇතැයි ද ඔවුන් මරණයට පත් කරනු ලැබුවහොත් ඔවුන්ගේ පවුල්වල සුභසාධනය සිදුවනු ඇතැයි ද ඔවුන් දහ යුතුය. මෙබඳු රක්‍ෂණයක් සඳහා තමන්ට සම්පත් නැතැයි මාධ්‍ය ආයතන කිව හැකිය. එහෙත් යමෙකු එම වියදම දැරිය යුතු වන අතර එය අදාළ පුද්ගලයා නොවිය යුතුය. මේ අත්‍යවශ්‍ය ඉල්ලීම ඉටු කෙරෙන බවට මාධ්‍යවේදීන් ගේ සංවිධාන සහතික කළ යුතුය. රක්‍ෂණ හා වෛද්‍ය ආවරණය නිදහස් මාධ්‍යවේදීන්ට ද මාණ්ඩලික සාමාජිකයින්ට ද එක සමානව යෙදිය යුතු අතර ඉන් සමස්ත කණ්ඩායමම ආවරණය විය යුතුය.

බොහෝ ප්‍රදේශවල මාධ්‍ය සංවිධාන, තම ජීවිත අනතුරු නොතකා කටයුතු කරන මාධ්‍යවේදීන්ට හා කැමරා කණ්ඩායම්වලට රක්‍ෂණ හා සමාජ අයිතීන් නොදී ප්‍රාදේශීය වාර්තාකරුවන් හෝ නිදහස් මාධ්‍යවේදීන් පාවිච්චි කරන විට එම මාධ්‍ය සංවිධානයන්ට අඩු මිලට පුවත් ලැබේ. මාධ්‍යවේදීන් හා මාධ්‍ය වෘත්තීය සමිති විසින් මාධ්‍ය තුළ ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා බලපෑම් කරමින් මේ ව්‍යවහාරය නැති කළ යුතුය.

ඉ) රෝග පිළිබඳ අනතුරු ගැන ඉගෙන ගන්න

ඔබ යන ප්‍රදේශයේ ලෙඩ රෝගවල බලපෑම කෙසේද? ඔබට යම් විශේෂ ප්‍රතිශක්තිකරණයක් හෝ යම් ඖෂධ ගෙන යෑමක් අවශ්‍යද? වැඩි විස්තර සඳහා <http://www.who.int/ith/countrylist01.html> වෙබ් අඩවියට පිවිසෙන්න.

ඊ) සන්නිවේදන මාර්ග ඔබේ ප්‍රවෘත්ති අංශයෙන් පැහැදිලි කර ගන්න.

කාර්යාලයෙන් පිටත සිටින විට ප්‍රවෘත්ති අංශය හෝ නිෂ්පාදක සමග සන්නිවේදනය ගැටලු සහගත විය හැකිය. ක්ෂේත්‍රයේ සිටින වාර්තාකරුවන්හට ඔවුන්ගේ කාර්යය මණ්ඩලය දිවා ෫ සම්බන්ධ කර ගත නොහැකි වුවහොත් පීඩාකාරී තත්ත්වයක් ඇතිවන බව මතක තබා ගන්න. සෑම අන්තරාදායක අවස්ථාවකදීම මාධ්‍යවේදීන් ඔවුන් යන එන තැන් ගැන සියලු තොරතුරු දන්වනු ලබන වගකිවයුතු පුද්ගලයෙකු සිටින බව සහතික කර ගත යුතුය.

වෛද්‍ය කටයුතු සූදානම් කිරීම.
වෛද්‍ය කරුණු පිළිවෙළ තොරතුරු ලබා ගත හැකි තැන් 1 වැනි පරිශීෂ්ටයෙහි දැක්වේ.

වෙබ් උණ්ඩ නොව නිවේදන පත්‍රිකා.
කිසි විටෙකත් ගිනි අවියක් නොගෙන යන්න. එසේ කළහොත් ඔබ ජීවිතා සම්මුතිවල ආරක්‍ෂාවෙන් බැහැර වනු ඇති අතර ඔබේම ආරක්‍ෂාවත් ඔබේ සහයින්ගේ ආරක්‍ෂාවත් අනතුරට ලක් කරනු ඇත.

මතු විය හැකි ගැටලු පිළිබඳ ප්‍රවෘත්ති අංශය සමඟ කථා කොට විමසීම් සඳහා කාල රාමුවක් ගැන එකඟවන්න. ඔබේ සේයාපට හෝ පිටපත එනතුරු බලා සිටින අයට ඔවුන්ගේම අසහනයන් ඇති අතර, ක්ෂේත්‍රයේ දී සරල දේවල් පවා කර ගැනීමට කෙතරම් කාලය ගත විය හැකි ද යන්න ඔවුන්ට අමතක විය හැකිය. තමන්ගේම වාර්තාකරුවන් හා කැමරාකරුවන් සපයන දේ නොතකා හැරීමේ හා ඒ වෙනුවට විපක්‍ෂය හෝ ඒජන්සි ආයතන විසින් එළිදක්වනු ලබන දෑ පිළිගැනීමේ වේදනාකාරී ප්‍රවණතාවක් කාර්යාලයේ තිබේ. මෙය ප්‍රවෘත්ති එකම ස්වරූපයක් ගැනීමට එක් හේතුවකි. ප්‍රවෘත්තිවල විවිධත්වයෙන් අදහස් වල විවිධත්වයක් හැඟවෙන බව, බොහෝ විට ප්‍රවෘත්ති අංශ විසින් අමතක කරනු ලැබේ. එහෙයින් ප්‍රවෘත්ති අංශ කාර්ය මණ්ඩලයට දිය හැකි වැදගත් එක් අවවාදයක් නම්, ස්ථානයේ සිටින ඔබේම වාර්තාකරුවන් ගෙන් හා කැමරා ශිල්පීන්ගෙන් ලැබෙන වාර්තා කෙරෙහි විශ්වාසය තබන්න යන්නයි.

මෝඩ අන්දමින් අවදානම් කටයුතුවල යෙදීමට ඔබට බල කරන්නට ඕනෑවට වැඩි උද්යෝගයෙන් යුතු ප්‍රවෘත්ති අංශයන්ට කිසිවිටෙකත් ඉඩ නොදෙන්න. එමෙන්ම කලින් අනුමැතිය අවශ්‍ය ඇතැම් දේවල් (උදා. දේශසීමා පසුකර යෑම, හෝ සම්මුඛ සාකච්ඡාවක් පැවැත්වීම සඳහා ගරිල්ලා හමුදාවක් සමඟ යෑම වැනි දේ) ඇති බවට එකඟ වීමත් ප්‍රවෘත්ති අංශවලට හා නිෂ්පාදකයින්ට අවශ්‍ය වනු ඇත.වාර්තාකරුවන්, ඡායාරූප ශිල්පීන් හා කැමරාකරුවන් එබඳු එකඟවීම් වලට එළඹී, ඒවා අනුව ක්‍රියා කළ යුතුය.

අවදානම් කටයුතු හා තීරණ ගැනීම් පිළිබඳ එකඟවීම් වලට හේතුවන සාකච්ඡාවන්ට කාර්යාලයෙන් බැහැර කටයුතු කරන කාර්ය මණ්ඩලයේ සියලු දෙනා සහභාගි විය යුතුය. මේ එකඟවීම් ලේඛනගත විය යුතු අතර, ගැටුමක් හෝ ඉතා සැක සහිත තත්ත්වයක් ටික කලක් පැවතීමට ඉඩ ඇත්නම්, ක්ෂේත්‍රයේ අන්දැකීම් අනුව අලුත් තත්ත්වයට හැඩ ගැසෙන්න. මෙය ක්‍රමයෙන් අන්දැකීම් පිළිබඳ ප්‍රයෝජනවත් දින පොතක් බවට පත්වනු ඇත. ජීවිත බේරාගත හැකි තොරතුරු බෙදාගැනීමට මාධ්‍යවේදීන් කැමති විය යුතුය. ක්ෂේත්‍රයෙන් ආපසු එන මාධ්‍යවේදීන් තමන් දැනගත් තොරතුරු දැන්විය යුතුය. එවිට කාර්යාලයේ තබනු ලබන තොරතුරු හැකිතාක් දුරට අලුත් වනු ඇත.

මේ ලේඛනයන්ගේ එක් වැදගත් කොටසක් නම්, යම් කාල පරිච්ඡේදයකට මාධ්‍යවේදියා හෝ කණ්ඩායම සමග සම්බන්ධය නොපැවතී ඇත්නම්, සිදුවනු ඇත්තේ කුමක්ද යන්න ගැන එකඟවීමකි. තමන්ගේ සංවිධානය ගනු ඇත්තේ කවර පියවරක්ද යන්න මාධ්‍යවේදියා දැනී නම්, ඔවුන් රඳවා ගනු ලැබ ඇතොත් හෝ කරදරයක වැටී සිටිනොත් තීරණ ගැනීමට එය ඔවුන්ට අධාර වනු ඇත.

උ) නිවැරදි උපකරණ ගෙනයන්න.

ප්‍රයෝජනවත් විය හැකි උපකරණ වලට සීමාවක් නැති තරම්ය. ඒවා ආරක්ෂිත වාහනයක, වන්දිකා දුරකථනයක, ජලය කාන්දු නොවන ගිනිකුරුවල

සිට, බඩුවලට හුවමාරුව සඳහා වොකලට් දක්වා විය හැකිය. ගෙන යෑමට අවශ්‍ය උපකරණ විශාල ප්‍රමාණයක් මාධ්‍යවේදීන්ට, ඡායාරූප ශිල්පීන්ට හා කැමරා ශිල්පීන්ට කොහොමටත් ඇත. කොපමණ උපකරණ ප්‍රමාණයක් ඔබට ගෙන යා හැකිද යන්න රඳා පවතිනු ඇත්තේ ඔබ සිටින තැන හා ඔබේ සම්පත් මතය. ඉතාම වැදගත් දේ වලින් සමහරක් මෙසේය.

පුවත්පත් හඳුනාගැනීම

පුවත්පත් හඳුනාගැනීම පැහැදිලිව ඔබ හඳුන්වා දෙන අතර ඡායාරූපයක් එහි ඇත. ඔබේ වෘත්තීය සංවිධානය හෝ වෘත්තීය සමිතිය හෝ ඔබේ සේවා යෝජකයා හෝ විසින් එය ලබා දිය හැකිය. වෘත්තීය සංවිධානයක් විසින් නිකුත් කරනු ලබන හඳුනාගැනීමක ශක්තිය නම්, මාධ්‍යවේදීන් සාමූහික වෘත්තීයකරුවන්ට අයත් බව ඉන් තහවුරු වීමයි. ඔබේ නිශ්චිත ප්‍රවෘත්ති සංවිධානයේ පත්‍රිකාව, ගැටුමකට සහභාගී වන්නන් අතර එම සංවිධානයේ ප්‍රසිද්ධිය අනුව, ආධාරයක් හෝ බාධාවක් විය හැකිය. ඔබ මාධ්‍යවේදියකු හැටියට පිළිගනිමින් හා ඔබට සාධාරණ සහයෝගයක් දෙන ලෙස තම හමුදාවලට දන්වමින් හමුදා හෝ පොලිස් නිලධාරීන් විසින් අත්සන් කරන ලද ලියුම් හෝ අවසර පත්‍රද ඔබට ගෙන යා හැකිය. එබඳු දේ වල වටිනාකම, විය හැකි අනතුරු ද සමග මැන බැලීම අවශ්‍යය. කැරලිකාර ආඥාපතියෙකු විසින් නිකුත් කරන ලද නිදහසේ ගමන් කිරීම සඳහා වූ අවසර පත්‍රයක් රජයේ හමුදා විසින් ඔබ රඳවා ගැනීමට හේතු විය හැකිය. ඔබ ගෙන යන තොරතුරු වලින් කවරක් නිසා ඔබ හෝ අන් අය අහිතකර ආකාරයෙන් දකිනු ලැබීමට හේතු විය හැක්කේද යන්න ගැන සිතා බලන්න. පුවත්පත් වලින් කපා ගන්නා ලද, ගැටුමක යම් පාර්ශ්වයන් ගැන විවේචනාත්මක වූ කොටස් පවා, පරීක්ෂා ස්ථානයකදී ගැටලු වලට හේතු විය හැකිය.

හදිසි දුරකථන අංක

හදිසි දුරකථන අංක ලැයිස්තුවක් ගෙන යන්න. කරදරයක් සිදු වුවහොත් කතා කළ යුත්තේ කාටද යන්න ගැන සටහනක් ද ගෙන යන්න. ඔබ සංවේදී සම්මුඛ සාකච්ඡා කරන්නෙහි නම් හා එම සාකච්ඡාවන්ට ලක් වන්නන්ට ඉන් කරදර වීමට ඉඩ ඇත්නම්, ඒවායේ රහස්‍යභාවය රැක ගැනීමට පියවර ගන්න. නම් හා පිටපත (කොපිය) වෙන් කරන්න. නැතහොත් නම් වසන් කරන්න. නම් වසන් කිරීම සඳහා ඔබ යොදාගන්නා ක්‍රමය රහස් සංඥාවක් සේ නොපෙනෙන්නට ප්‍රවේසම් වෙන්න.

බොරු මුදල් පසුම්බියක්

ඔබේ මුදල් හා අවශ්‍ය ලියවිලි, නොපෙනෙන තැනක ප්‍රවේසමෙන් තබා ගත යුතුය. කෙසේ වුවද පහසුවෙන් ගත හැකි කුඩා මුදල් ප්‍රමාණයක් හා ඔබ කොල්ලකනු ලැබුවහොත් දීමට යමක් ඔබට තිබිය යුතුය. සුළු මුදල් ප්‍රමාණයක් හා පරණ ක්‍රෙඩිට් කාඩ් සහිත අමතර මුදල් පසුම්බියක් ගෙන යන්න. ඔබ කොල්ලකනු ලැබුවහොත් එය දෙන්න.

ජීනීවා සම්මුති

සන්නද්ධ ගැටුම් පවත්නා කාලයේදී මනුෂ්‍යයින්ට ගරු කිරීම ජීනීවා සම්මුති අනුව අවශ්‍යය. මාධ්‍යවේදීන්ගේ මානව අයිතීන්ට ගරු කිරීමද ඊට ඇතුළත් වේ. ඔවුන් වර්ග කෙරී ඇත්තේ හිංසනයෙන්, තර්ජන වලින්, සාතනයෙන්, බන්ධනාගාර ගත කරනු ලැබීමෙන් හා වධදෙනු ලැබීමෙන් ආරක්‍ෂා වීමට අයිතිය ඇති සිවිල් ජනයා හැටියටය. නෛතික වශයෙන් බැඳීමක් කරන මේ ගිවිසුම් 1949 සිට පවත්නා අතර, ඒවා බොහෝමයක්ම රටවල් විසින් අපරානුමත කෙරී හෝ පිළිගනු ලැබූ හෝ ඇත. ඒවා ජාත්‍යන්තර මානවීය නීතියේ කොටසකි. බලහත්කාරය නිසා, සෙබලෙක් හෝ වුවමනාවකදී පමණක් කැඳවනු ලබන රටවැසි පිරිසක් යුද අපරාධයකට වැරදිකරුවෝ වෙති. මාධ්‍යවේදීන් මේ අයිතීන් දැන සිටීමත් තහවුරු කිරීමත් අවශ්‍යවේ.

සාරාංශ

රාජ්‍යයන් පහත දැක්වෙන ආකාරයෙන් ක්‍රියා කළ යුතු බව රතු කුරුසයේ ජාත්‍යන්තර කමිටුව කියයි.

- ☹ මිතුරන්ට හා සතුරන්ට එක් සේ සැලකිල්ල දක්වන්න.
- ☹ සෑම මනුෂ්‍යයෙකුටමද ඔහුගේ හෝ ඇයගේ ගරුත්වයටද, පවුල් අයිතීන්ටද, ආගමික අවබෝධයන්ටද, දරුවාගේ විශේෂ අයිතීන්ටද ගරු කරන්න.
- ☹ අමානුෂික ලෙස හෝ ආත්ම ගරුත්වය කෙලෙසන ලෙස සැලකීමද, ප්‍රාණ ඇපකරුවන් ගැනීමද, බහු ජනයා සහමුලින් වැනසීමද, වධ දීමද, ලඝු ලෙස මරණ දඬුවම් දීමද, රටින් පිට කිරීමද, දේපළ කොල්ලකෑම හා හිතුවක්කාරී ලෙස විනාශ කිරීමද තහනම් කරන්න.

තුඩාල වූ සටන් කරුවන්, යුද සිරකරුවන් හා සිවිල් ජනයා ආරක්‍ෂා කිරීම

ප්‍රථම සම්මුති දෙකෙන් සන්නද්ධ හමුදාවල තුඩාල වූ හා රෝගී සාමාජිකයන්ද සටන් බිමේදී හෝ මුහුදේදී වෛද්‍ය කාර්යයක නියුක්ත පිරිසද ආවරණය වේ. **තුන්වැනි සම්මුතියෙන්** යුද සිරකරුවන් ආවරණය වේ. **මේ තුනේම** සඳහන් වන්නේ බලය ලත් යුද චාරිත්‍රාකරුවන් සම්බන්ධයෙන් පමණය. **හතරවැනි සම්මුතියෙන්** සතුරන් විසින් පාලනය කරන ප්‍රදේශයන්හි සිවිල් ජනතාවගේ අයිතීන් ආවරණය කෙරේ.

සියලු සම්මුතීන්ට යෙදෙන තුන්වැනි වගන්තිය අතිශයින්ම වැදගත්වන අතර, එය මෙසේ කියයි.

1. තම ආයුධ බිම තැබූ සන්නද්ධ හමුදා සාමාජිකයන් හා අසන්නිප, තුඩාල, රඳවනු ලැබීම හෝ වෙනත් ඕනෑම හේතුවක් නිසා අබලන් තත්වයේ තබනු ලැබ ඇති අය ඇතුළුව, සටනට සහභාගී නොවන පුද්ගලයින්ට, සියලු තත්වයන් යටතේ, වර්ගය, ශරීර වර්ණය, ආගම හෝ විශ්වාසය, ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය, උපත හෝ ධනය හෝ වෙනත් එබඳු මිනුම් මත පදනම් වූ අභිතකර වෙනසක් නොසලකා සියලු තත්වයන් යටතේ මානුෂික ලෙස සැලකිය යුතුය. පහත සඳහන් ක්‍රියා, ඉහත සඳහන් පුද්ගලයන් සම්බන්ධයෙන් ඕනෑම අවස්ථාවකදී හා ඕනෑම තැනකදී තහනම්ය.
 - අ) ජීවිතයට හා ශරීරයට ප්‍රවණවත්වය, විශේෂයෙන් සියලු ආකාරයේ සාතන, අංගවිච්ඡේදය, කෲර ලෙස සැලකීම හා වධ දීම.
 - ආ) ප්‍රාණ ඇපකරුවන් ලෙස ගැනීම.
 - ඇ) පෞද්ගලික ගරුත්වයට කරන දුෂ්ඨ අපරාධ, විශේෂයෙන් නින්දාවට පත්කරන හා ආත්ම ගරුත්වය කෙලෙසන ආකාරයෙන් සැලකීම.
 - ඈ) ශිෂ්ට ජනයා විසින් අත්‍යවශ්‍ය හැටියට පිළිගනු ලබන සියලු අධිකරණ සහතිකයන් සලකන, නිසි පරිදි සංස්ථාපිත උසාවියක් විසින් ප්‍රකාශ කරන ලද පූර්ව විනිශ්චයක් නොමැතිව දඬුවම් නියම කිරීම හා මරණ දඬුවම් දීම.
2. තුඩාල ලත් හා රෝගී පුද්ගලයින් එක්කොට ඔවුන් රැක බලා ගත යුතුය.

මාධ්‍යවේදීන් සිවිල් ජනයා මෙන් ආරක්‍ෂා කළ යුතුය: 79 වැනි වගන්තිය අවශ්‍ය උපදෙස් සපයයි

ජීවිත සම්මුතීන්ගේ (1978 දී බලාත්මක වූ) පළමුවැනි මූල පත්‍රයේ 79 වැනි වගන්තියෙන් මෙසේ කියයි.

1. සන්නද්ධ ගැටුම් පවතින ප්‍රදේශවල අන්තරායදායක මෙහෙයන්හි යෙදී සිටින මාධ්‍යවේදීන් 50 වැනි වගන්තියේ 1 වැනි ඡේදයේ අරුතින් සිවිල් ජනයා හැටියට සැලකිය යුතුය.
2. ඔවුන් සිවිල් ජනයා වශයෙන් ඔවුන්ගේ තත්වයට අහිතකර ලෙස බලපාන ක්‍රියාවක් නොකරත් නම් හා, 3 වැනි සම්මුතියේ 4අ4 වගන්තියෙන් සන්නද්ධ හමුදා වලට ලබා දී ඇති යුද වාර්තාකරුවන් සතු අයිතියට අගතියක් නොවන පරිදි සම්මුතිය හා මෙම මූල පත්‍රය අනුව ද ඔවුන් ආරක්‍ෂා කළ යුතුය.
3. මේ මූල පත්‍රයේ II ඇමුණුමේ ඇති ආකෘතියට සමාන හැඳුනුම්පතක් ලබා ගැනීමට ඔවුන්ට හැකිය. මාධ්‍යවේදියා වැසියෙකු වන හෝ ඔහු/ඇය පදිංචිව සිටින හෝ ඔහුගේ/ඇයගේ සේවා යෝජක ප්‍රවෘත්ති මාධ්‍යය හෝ රජය විසින් නිකුත් කළ යුතු මේ හැඳුනුම්පත මාධ්‍යවේදියකු / වේදිකියක වශයෙන් ඔහුගේ/ඇගේ තත්වයට සාක්ෂි දරනු ඇත.

සම්මුති විසින් සිවිල් යුද්ධ ආවරණය කෙරෙන මුත් කැරලි කෝලහල ආවරණය නොකෙරෙයි

2වැනි මූල පත්‍රය මගින් රාජ්‍යයේ සන්නද්ධ හමුදාද එහි රාජ්‍ය ප්‍රදේශය තුළ සිටින විරුද්ධවාදී සන්නද්ධ හමුදා හෝ වෙනත් සංවිධානය වූ සන්නද්ධ කණ්ඩායම්ද අතර අභ්‍යන්තර සන්නද්ධ ගැටුම් පිළිබඳ ජීවිත සම්මුතිය තව දුරටත් ව්‍යාප්ත කරයි. එය ඵලදායී ලෙස එම සම්මුති මහා පරිමාණ සිවිල් ගැටුම් දක්වා ද ව්‍යාප්ත කරයි. කෙසේ වුවද එය ඒවා 'කැරලි කෝලහල, තනි තනි හා වරින්වර ඇති වන ප්‍රවණ්ඩ ක්‍රියා හා වෙනත් එබඳු ක්‍රියා, ඒවා සන්නද්ධ ගැටුම් නොවේ යැයි' සලකා ඒවා නිශ්චිත වශයෙන් බැහැර කරයි.

සිවිල් ජනයාට සැලකිය යුතු හා නොසැලකිය යුතු ආකාරය

- 2 වැනි මූල පත්‍රයේ 4 වැනි වගන්තිය පක්ෂ විසින් සිවිල් ජනයාට මානුෂික සැලකිල්ලක් ව්‍යාප්ත කළ යුතු ආකාරය විස්තර කරයි.
1. යුද ක්‍රියාවල සෘජු ලෙස නොයෙදෙන හෝ යෙදීම නවත්වා ඇති සියලු පුද්ගලයින්ට, ඔවුන්ගේ පෞද්ගලික නිදහස සීමා කර ඇතත් නැතත්, ඔවුන්ගේ ශරීරයට, ගරුත්වයට, අවබෝධය හා ආගමික ව්‍යවහාරයන්ට සැලකිලි දක්වනු ලැබීමේ අයිතිය ඇත. සියලු තත්වයන් යටතේ ඔවුන්ට මානුෂික ලෙස, අහිතකර වෙනසකින් තොරව සැලකිය යුතුය. නොමැරී ඉතිරි වන්නන් නොසිටිය යුතු යයි නියෝග කිරීම තහනම්ය.
 2. මේ පුද්ගලයින්ට එරෙහිව පහත දක්වන ක්‍රියා ඕනෑම තැනකදී හා ඕනෑම අවස්ථාවකදී තහනම් වන අතර ඉදිරියට ද තහනම්ව පවතිනු ඇත.
 - අ) පුද්ගලයින්ගේ ජීවිතයට, සෞඛ්‍යයට හා ශාරීරික හෝ මානසික යහපතට එරෙහි ප්‍රවණ්ඩත්වය, විශේෂයෙන් සාතනය, වධ දීම අංගඡේදය වැනි කෲර ක්‍රියා හෝ ඕනෑම ශාරීරික දඬුවමක්.
 - ආ) සාමූහික දඬුවම්,
 - ඇ) ප්‍රාණ ඇපකරුවන් ලෙස ගැනීම,
 - ඈ) ත්‍රස්තවාදී ක්‍රියා,
 - ඉ) පෞද්ගලික ගරුත්වය කෙලෙසීම, විශේෂයෙන් නොහොබිනා හා නින්දා පමුණුවන ලෙස සැලකීම, ස්ත්‍රී දූෂණය, බලෙන් ගණිකා වෘත්තියෙහි යෙදවීම හා ඕනෑම ආකාරයක අශෝභන ප්‍රහාර,
 - ඊ) සියලු ආකාරයේ වහල් සේවය හා වහල් වෙළෙඳාම.
 - උ) කොල්ලකෑම,
 - ඌ) ඉහත සඳහන් ඕනෑම ක්‍රියාවක් කරන බවට තර්ජන.

ජලය

සාමාන්‍යයෙන් ගැටුම් සහිත තත්ත්වයන්හිදී පිරිසිදු ජලය ලබා ගැනීම සඳහා තිබෙන විශ්වාසදායක මාර්ග ක්‍රියා විරහිත විය හැක. නැතහොත් ඒවා අපවිත්‍ර බවට පත්විය හැකිය. ආහාර නැතුව දින බොහෝ ගණනක් දිවි පවත්වාගෙන යෑමට ඔබට හැකිය. එහෙත් දිනපතා සැපයෙන පිරිසිදු ජලය නොමැති වුවහොත් ඔබ අර්බුදයකට පත්වනු ඇත. හැකි තැන්වලදී වතුර බෝතල හෝ පෙරහන් හා රසායනික පවිත්‍රකාරක ගෙන යන්න.

ප්‍රථමාධාර මල්ල

ප්‍රධාන ප්‍රවාහයේ සෞඛ්‍ය සංරක්ෂණ සේවාවන්ට ළඟා වීමට නොහැකි තැන්වලට යෑමට ඉඩ ඇති ඕනෑම මාධ්‍යවේදියෙකුට ප්‍රථමාධාර මල්ලක් ඉතාම වැදගත්ය. හැකි නම් එබඳු මලු දෙකක් ගෙන යන්න. ඉන් එකක් ඔබේම අතේ තබාගන්න. වඩාත් අංගසම්පූර්ණ මල්ල වාහනයේ තබා ගන්න.

දීර්ඝ කාල

කැමරා ක්‍රියාකරුවන්ට හා ඡායාරූප ශිල්පීන්ට තමන්ගේ ආරක්ෂාව වැඩි දියුණු කර ගැනීමට එක් ක්‍රමයක් නම් දීර්ඝ කාල ගෙනයෑම ය. අඩු බලයෙන් යුතු කාල ඇති කල, ක්‍රියාකරුවන්ට එම ඡායාරූපම ලබාගැනීම සඳහා වැඩි අවදානමකට මුහුණ දීමට සිදුවේ. නැවතත්, අඩු සම්පත් සහිත ප්‍රාදේශීය මාධ්‍යවේදියා සිටින්නේ අවාසිදායක තත්ත්වයකය. ඔබේ ප්‍රවෘත්ති ආයතනය දීර්ඝ කාල හා සැහැල්ලු කැමරා සඳහා ආයෝජනය කිරීමේ ඇති ආරක්ෂිත ප්‍රතිලාභ ගැන දන්නා බවට වගබලා ගන්න.

හදිසි අනතුරු ඇඟවීම්

අවධානය ලබා ගැනීමට හෝ අනතුරු ගැන ඇඟවුම් කිරීමට අවශ්‍ය වුවහොත් පාවිච්චි කිරීම සඳහා කුඩා නලාවක් ගෙන යන්න. ඔබේ ලේ වර්ගය හා යම් අසනීප තත්ත්වයන් හෝ ශරීරයට නුරුස්නා දෑ දක්වන වෛද්‍ය අනතුරු සඳහා සහිත වළල්ලක් පළඳින්න

පෞද්ගලික පහසුව

ඔබ කාර්යාලයෙන් ඇතක වැඩ කරතොත්, පිරිසිදුව සිටීමත් ඔබේ චිත්ත ධෛර්ය තබාගැනීමත් සඳහා ඔබේ පෞද්ගලික බඩු භාණ්ඩ රැගෙන යෑමට වග බලා ගන්න. සබන්දු පැනෙල් රෙද්දක්ද පිස දැමීමට අවශ්‍ය දෑ ද රැගෙන යන්න. සනීපාරක්ෂක භාවිතය සඳහා කුඩා පැතලි හැන්දක් ගෙන යන්න.

උෟ) ඔබේ වාහනය සූදානම් කර ගන්න

කාර්යාලයෙන් ඇත දීර්ඝ කාලයක් සිටින විට, හැකි සෑම අවස්ථාවකදීම, ඔබේම වාහනයක් තබා ගන්න. මෙය වඩා වේගයෙන් ගමන් කිරීමට හා ඔබට

පොලු මුහුරු ගත් අය පහර දුන්නේ පොලීසිය බලාගෙන සිටියදීමයි

මැර ප්‍රහාරයට ලක් වූ රාවය ඡායාරූප ශිල්පී අජිත් සෙනෙවිරත්න

ටවුන් හෝල් එකේ ඉඳලා මමත් පෙළපාලිය එක්ක ආවා. පෙළපාලිය රතු කුරුස වටරවුම ලඟ නතර වුණා. එතනට විපක්‍ෂ නායක රනිල් වික්‍රමසිංහන් ආවා. මේ වෙලාවේ රතු කුරුස ගොඩනැගිල්ල ලඟ පොලිස් ජීප් එකක් නතර කරලා තිබුණා. පොලීසියේ අය ගොඩක් හිටියා. ටික වේලාවකින් පොලිස් ජීප් එක කොල්ලපිටිය පැත්තට ගියා. පෙළපාලියේ හිටපු කට්ටිය කෑ ගසමින් ඉදිරියට ආවා. පාරේ දකුණු අත පැත්තේ කට්ටියක් හිටියා. ඒ අය යකඩ, පොලු, ගල් අතැතිව හිටියේ. ඉස්සෙල්ලම එක්කෙනෙක් ඇවිත් "යුක්තිය" පත්තරේ ජනප්‍රිය සමරදිවාකරගේ කැමරාව උදුරාගන්න හැදුවා. ජනප්‍රිය ආයතන ඒක ඇදල ගත්තා. ඊට පස්සේ එතනින් ඉදිරියට අපට යන්න ලැබුණා. අපි ගියා. මේ අය හිටියේ පාරේ අනිත් පැත්තේ. ඒ අය අපේ පිටිපස්සෙන් දුවගෙන ඇවිත් අපිව කොටුකරගත්තා. එතකොට පෙළපාලිය එතනට ලඟා වී නැහැ. එතන හිටපු සියලුම ජනමාධ්‍යවේදීන්ට මේ අය පොලු මුහුරුවලින් පහර දෙන්න පටන් ගත්තා. මං ලඟමයි යුක්තියේ ජනප්‍රියයි, ලක්බිමේ බුද්ධිකයි හිටියේ.

මට ගහනකොට මං පෙළපාලිය එන පැත්තට දුවන්න පටන් ගත්තා. අනිත් ජනමාධ්‍යවේදීන් ලඟ ලඟ වකුවලට පැත්තා. ඒ අය කොටු වුණා. ඒ හැමෝගෙම වගේ කැමරා ආම්පන්න උදුරාගත්තා. මම දුවනකොට මට ඉස්සරහට පෙනුණේ වීඩියෝ කැමරාවක් අරගන්න කෙනෙකුට ගහනවා. මං ඒ සිද්ධිය කැමරාගත කළා. ඊට පස්සේ මාව පස්සෙන් පන්නං ආපු එක්කෙනෙක් මගේ පිටට පොල්ලකින් ගැහුවා. මං බේරිලා දුවනකොට මගේ පිටිපස්සෙන් පන්නගෙන ආවා. මං පාරට ආවා. එතන තියෙන වත්තක මිනිස්සු මාව ගෙදරකට එක්කං ගිහිං වතුර දීල සාන්තු කළා. ඊට පස්සේ කුරුදුවත්ත පොලීසියට පැමිණිල්ලක් කළා.

ධර්මපාල මාවතේ සංඥා එළි ලඟ පොලිස් බැරියර් දමා තිබුණා. එතන පොලීසියේ නිලධාරීන් හිටියා. අපට පහර දුන් කට්ටිය අපට ගහල ගියේ ඒ පැත්තට. මේ මුළු සිද්ධියම වෙන අතරේ ධර්මපාල මාවත දෙපැත්තේම පොලිස් නිලධාරීන් හිටියා. ඒ අය සිදුවීම් ඕක්කොම බලං හිටියා. මගේ බැග් එක ඉදුරුවත් මම ඒක ගන්න ඉඩ දුන්නේ නෑ.

අද ආපසු හැරිලා ඒ සිද්ධිය ගැන බලනකොට මට හිතෙන්නේ ජනමාධ්‍යවේදීන්ගේ ආරක්‍ෂාව පිළිබඳව අවබෝධයක් තිබුණා නම් අපට ආරක්‍ෂා වෙනත තිබුණ කියලා.

ආරක්‍ෂාකාරී ස්ථානයකට යෑමට හැකිවනු සඳහා පමණක් නොව, ගෙන යෑමට දුෂ්කර දේවල් තැබීමට ඔබට මූලස්ථානයක්ද අවශ්‍ය නිසාය. හැකි සෑම විටකම රියදුරු ඔබේ කණ්ඩායමේ කැපවූ සාමාජිකයෙකු විය යුතුය.

ඔබේ වාහනයේ හා රියදුරුගේ තත්ත්වය හා ගුණය තීරණාත්මක වේ. ජාත්‍යන්තර වාර්තාකරුවන්ට ආරක්ෂක තැටි සහිත වාහන ලබා ගැනීමට ඉඩ තිබිය හැකිය. මේ වාහන වලින් එකක මිල කුඩා රූපවාහිනී මධ්‍යස්ථානයක හයමාසයක සමස්ත වියදමට වැඩි වීමට ඉඩ ඇත. එසේ වුවද, යටත් පිරිසෙයින් ඔබේ වාහනය හොඳ යාන්ත්‍රික තත්ත්වයක තිබෙන බවත්, එයට හොඳ තත්ත්වයේ අමතර ටයරයක් තිබෙන බවත්, එය ඉන්ධන හා ජලය සංචිතයන් ගෙන යන බවත් සහතික වීමට ඔබට හැකිය. ඔබේ වාහනය ප්‍රෙස් (press) හෝ මීඩියා (Media) යනුවෙන් ලොකු අකුරෙන් සලකුණු කළ යුතුදැයි සලකා

බලන්න. ඇතැම් තත්වයන්හිදී එය ඔබ ආරක්ෂා කළ හැකිය. වෙනත් අවස්ථාවලදී එය ඔබ තුවක්කුකරුවන්ගේ වෙඩිවල ඉලක්කයක් බවට පත්කළ හැකිය. ඔබ මෙය සලකුණු කරනවා නම්, ඒවා ඉහළටත් පෙනෙන පරිදි වාහනය මුදුනේත් දෙපැත්තේත් තබන්න. කෙසේ වුවද එම සලකුණු සුළු වේලාවකින් ඉවත්කළ හැකි බවද සහතික කරන්න. හුදෙකලා ප්‍රදේශවලදී හා පාරෙන් ඉවතට ඔබ යා හැකි තැන්වලදී, කරදරයක් සිදුවූ විට ඔබේ වාහනය ඇදගෙන යෑමට, පොළව භාරා හෝ වින්වියකින් එළියට ගැනීමට ක්‍රමයක් ඔබේ වාහනයට තිබිය යුතුය. හොඳ තත්වයේ ප්‍රථමාධාර කට්ටලයක් හා ගිනි නිවන උපකරණයක් සෑම වාහනයකම ගෙන යා යුතුය.

රියදුරු පළපුරුදු, සන්සුන් හා ආරක්‍ෂාකාරී රිය පදවන්නෙකු විය යුතුය. ඔබට අනතුරක් සිදු නොවුණත්, ඔබට විශ්වාසය තැබිය නොහැකි පුද්ගලයෙකු විසින් පදවනු ලබන වාහනයක දවස් ගණනාවක් ගත කිරීමට සිදුවන විට ඔබේ විත්තිය ධෛර්ය පිරිහේ. ඔබේ විවේකයට බාධා පැමිණේ. ඔබ වාහනයක් හා රියදුරෙකු දීර්ඝකාලීනව කුලියට ගත්තොත්, රියදුරු ඔබේ කණ්ඩායමේ අයෙකුට මෙන්ම ආරක්‍ෂාවක් හිමි, පූර්ණ සාමාජිකයෙකු බවට පත්කර ගන්න. රියදුරු, වාහනයේ යන අය අයත් වන ජනවාර්ගික හෝ ජාතික පසුබිමට අයත් නොවේ නම්, ආරක්‍ෂක කපොලු වලදී වෙනත් ආකාරයක අනතුරු වලට මුහුණ පෑමට සිදුවිය හැකි බව දැන සිටින්න.

ඔ) නිවැරදි ඇඳුම් ගෙන යන්න

ඔබට අවශ්‍ය ඇඳුම්, දේශගුණයද කාර්යාලයෙන් ඇත ගතකෙරෙන කාල ප්‍රමාණයද මත රඳා පවතිනු ඇත.

පාවහන්

අවශ්‍ය වුවහොත් දීර්ඝ කාලයක් පයින් යාමට හැකිවීමත් වැදගත්ය. සැහැල්ලු, ජලයට ඔරොත්තු දෙන බුටි සපත්තු කුට්ටමක් වඩාත් හොඳය. ඒවා සුව පහසු විය යුතුය. ඔබ යම් පැවරුණු වැඩකට යෑමට ඔත්ත මෙන්න කියා තිබියදී අලුත් සපත්තු කුට්ටමක් මිලට නොගන්න. ඒවා ඔබට කපු මේස් කුට්ටම් දෙකක් සමග ඇඳීමට තරම් විශාල විය යුතුය. එවිට ඔබේ දෙපා උණුසුම්ව තැබෙනු ඇති අතර සර්ෂණය අඩුවනු ඇත. පාවහන් ඔබේ ඉතාම වැදගත් ඇඳුම් කොටසක් විය හැකිය.

බුරුල් ඇඳුම්

ඇඳුම් තට්ටු කීපයක් අඳින්න. එවිට රස්නය වැඩි නම් ඇඳුම් සමහරක් ගැලවීමට ඔබට හැකිය. පිටත තට්ටු බුරුල් විය යුතුය. ඇතුළත තට්ටු කපු හෝ වෙනත් ස්වභාවික රෙදි විය යුතුය. ඔබ සොල්දාදුවෙකු හැටියට වැරදි ලෙස හඳුනාගනු නොලැබීමට, විශේෂයෙන්ම ඔබ ගුවන් යානා ප්‍රහාරයන්ට ලක් විය හැකි සැටියක් ඇඳ ඇත්නම් ප්‍රවේසම් වෙන්න. ඔබ නිල ඇඳුමක් ඇඳ නැති බව පැහැදිලිව පෙන්වීම සඳහා එකිනෙකට වෙනස් වර්ණ ශරීරයේ උඩ කොටසට

පීඩනයට ඔරොත්තු දීමට ඔබේ වාහනයට හැකිද?

ඔබේ වාහනය හොඳ තත්වයක තිබෙන බවට වග බලා ගන්න. ටයර් වල පීඩනයන් නිතිපතා පරීක්ෂා කරන්න. ඉතා උෂ්ණ තත්වයන්හි දී පිපිරීම් ඇති වීමට වඩාත් ඉඩ ඇත. හොඳ තත්වයේ අමතර ටයරයක් ඔබට තිබෙන බවට වගබලා ගන්න.

හා පහළ කොටසට ඇදීමට උත්සාහ කරන්න. ඔබ ඉලක්කයක් බවට පත් කරන ආකාරයේ දීප්තිමත් වර්ණ නො අඳින්න. කෙසේ වුවද අවධානය ගැනීම පිණිස දීප්තිමත් යමක් හෝ සුදු කොඩියක් ලෙස පාවිච්චි කිරීමට සුදු ඇඳුමක් බැගයක ගෙන යන්න. ඉර අවිච්චි ආරක්‍ෂා වීම සඳහාත් සීතල වීට හිස උණුසුම්ව තබාගැනීම සඳහාත් හොඳ නොපිපියක් ගෙන යන්න.

ආරක්‍ෂක ඇඳුම්

ඔබ වෙඩි තැබීමකට ලක්වීමකට ඉඩ ඇතොත් ඔබට ශක්තිමත් ඇඳුම් අවශ්‍යවනු ඇත. හොඳම ආරක්‍ෂාව ලැබෙන්නේ වෙඩි නොවදින ජැකට් වලිනි. සෙරමික් සන්නාහ තැටි (ceramic armour plates) ලෝහ තැටි වලට (metal plates) වඩා සැහැල්ලුය, හොඳය. සටන් සැට්ටයක් අඩු වේගයක් ඇති සුළු අවිවලින් කෙරෙන වෙඩි තැබීමෙන් හා බෝම්බ කැබලිවලින් තරමක් දුරට ආරක්‍ෂාව ලබා දෙයි. සන්නාහ තැටි අධික වේගයෙන් යුතු රයිපල් වලින් හා සැඟවී සිට වෙඩි තබන්නන්ගෙන් ආරක්‍ෂාව ලබාදෙනු ඇත. කෙසේ වුවද, සන්නාහ තැටි දෙකක් (එකක් ඉදිරියෙන් හා එකක් පිටුපසින්) සහිත සැට්ටයේ බර කිලෝ ග්‍රෑම් 12ක් පමණ වේ. මේ උපකරණ හා හිසට ආරක්‍ෂාව දෙන තොප්පිය (Helmet) ඇතිව දීර්ඝ වේලාවක් දුවන්නට නොහැකිය. කාන්තාවන් සඳහා තනන ලද ආරක්‍ෂක උපකරණද ඇත. එහෙත් ඒවා මීටත් වඩා මිල අධිකය. කැමරා ක්‍රියාකරවන්නන් කැමරා උසුලන හෙයින් ඔවුන් බාහු සඳහා අමතර ආරක්‍ෂාවක් සහිත සැට්ට ඇඳිය යුතුය. සියලු සැට්ට ජලයට ඔරොත්තු දෙන සුලු විය යුතුය. එහි වියදම අධිකය. ඒ සඳහා වත්කමක් තමන්ට නැතැයි ඔබේ මාධ්‍ය සංවිධානය කිව හැකිය. හවුලේ වියදම් දැරීමේ හෝ මාධ්‍යයන්ට හිතවත් සංවිධානයන්ගෙන් සහනාධාර මුදලක් පැතීමේ ක්‍රම ගැන සොයා බලන මෙන් ඔබේ මාධ්‍ය සංවිධානයෙන් ඉල්ලා සිටින්න. ප්‍රාදේශීය මාධ්‍යවේදීන් වැඩි අවදානමක් දැරීමට හේතුවක් නැත.

එබඳු උපකරණයක් ඇඳිය යුත්තේ කවර අවස්ථාවකදී ද යන්න උපක්‍රමික ප්‍රශ්නයකි. ඇවිදීම සඳහා වූ ඔබේ අවශ්‍යතාවන් ආරක්‍ෂාව සඳහා වූ ඔබේ අවශ්‍යතාවන් මත එය රඳා පවතී. මිලිමීටර 12ක (අඟල් භාගයක) අධිවේගී උණ්ඩයකට මීටර් 1500ක් දුරදී ලෝහ හිල්කරගෙන යා හැකි බව මතක තබා ගන්න. ආරක්‍ෂක ඇඳුම්වල හා සන්නාහ තැටිවල ප්‍රයෝජනය විවාදාත්මක කරුණකි. ඒවා මාධ්‍යවේදීන්ගේ ගමන් වේගය අඩු කරයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ඇතැම් මාධ්‍යවේදීහු තමන්ගේම ආයතන සමඟ ඇති කර ගන්නා ලද නියමයන් උල්ලංඝනය කරමින් තම වැඩ කොටස් වලදී ආරක්‍ෂක ඇඳුම් කැමරාවට අන්දවා පසුව ඒවා ඉවත ලති. ආරක්‍ෂක ඇඳුම් ඇඳිය යුතුද නැද්ද යන්න තෝරා ගැනීමේ හැකියාව ප්‍රාදේශීය මාධ්‍යවේදීන්ට ඇත්තේ ඉතා කලාතුරකින් වන අතර ඔවුන්ට ද මේ ආරක්‍ෂාව ලබා ගැනීමට හැකි විය යුතුය. අදිනු නොලබන සන්නාහ තැටි, මගීන්ට ආරක්‍ෂාව සැලසීම සඳහා මොටෝරියා තුළ තැබිය හැකිය.

මාධ්‍යවේදීන්ගේ ආරක්‍ෂාව තහවුරු කරන ලෙස ඉල්ලා 1999 ජූලි මසදී මාධ්‍යවේදීන් විසින් කොළඹදී කළ උද්ඝෝෂණයකදී ගැස් මුහුණු ආවරණය සහිතව එයට සහභාගි වූ මාධ්‍යවේදියෙක්.

ඡායා : ජනප්‍රිය සමරදිවාකර

සාමාන්‍ය ආරක්‍ෂාව සඳහා නිර්දේශ

සෑම කල්හිම පිළිපැදිය යුතු පෞද්ගලික ආරක්‍ෂාව පිළිබඳ උපදේශ.

- ☹ අවට ගැන පරීක්‍ෂාවෙන් සිටින්න. අනතුරකට තුඩුදිය හැකි ඕනෑම අසාමාන්‍ය තත්ත්වයන් ගැන සැකමුසු වන්න.
- ☹ සාමාන්‍ය ක්‍රියා පිළිවෙතින් වළකින්න. එකිනෙකට වෙනස් වාහන, කාල වේලාවන් හා මාර්ග භාවිතා කරන්න.
- ☹ ආරක්‍ෂක ක්‍රියා මාර්ග හා උපදේශ පිළිපැදීමේදී ක්‍රමවත් හා විනයගරුක වන්න.
- ☹ ඔබේ ගමන් බිමන් ගැන ඔබේ විශ්වාසවන්ත අයට දන්වන්න. ඔබ සිටිනු ඇත්තේ කොහේද යන්න හා ඔබ කිරීමට අදහස් කරන දේ ගැන සෑම විටකම ඔවුන්ට කියන්න.
- ☹ ක්‍රියා පටිපාටි අනුව කටයුතු කරන්න. එහෙත් ඇති වන තත්ත්වයන් අනුව අවශ්‍ය වෙනොත්, අවශ්‍ය පියවර ගැනීමට සූදානම්ව සිටින්න.

පෞද්ගලික වර්ගාව

- ☹ හොඳ ශාරීරික හා මානසික තත්ත්වයෙන් සිටින්න. (ප්‍රමාණවත් තරම් විවේක ගන්න. ව්‍යායාම කරන්න.)
- ☹ හොඳින් අදින්න. මහජනයා සමග කටයුතුවලදී විවක්‍ෂණ බුද්ධියෙන් ක්‍රියා කරන්න.
- ☹ බැහැර යන විට හැකි නම් කණ්ඩායමක් සමග යන්න. ජනයා බොහෝ දෙනෙකු සිටින තැන්වලට පමණක් යන්න. අන්‍යයන්ගේ ගෞරවයට පාත්‍රවන ආකාරයෙන් හැසිරෙන්න.
- ☹ ජනයාට ඔබේ බලාපොරොත්තු ගැන සැක සිතීමට හේතු විය හැකි ආකාරයේ ඇඳුම් හෝ කුමන ආකාරයේ අවියක් හෝ නොගෙනයන්න.
- ☹ ඔබට හමුවන හෝ ඔබ විසින් ආධාර කරනු ලබන හෝ ජනයා සමග වැඩියෙන් කතා නොකරන්න. අර්බුදයක් ඇති වූ විට ඔබේ හැඟීම් පාලනය කර ගන්න.
- ☹ දීමට නොහැකි ආධාරයක් දෙන බවට කිසි විටෙකත් පොරොන්දු නොවන්න.
- ☹ යමෙකු ඔබට සතුරු වේ නම් සන්සුන්ව සිටින්න. කාලය ලබා ගැනීමට උත්සාහ කරන්න. ඉහළ තනතුරක් දරන්නෙකු සමග කථා කිරීමට ඉල්ලන්න. ස්ථාන වෙනසක් යෝජනා කරන්න. පුද්ගලයා දෙස දිගටම

බලන්න. එහෙත් කෙළින්ම ඔහුගේ ඇස් දෙස බැලීමෙන් වළකින්න. ඔබ සිටින තැන ඔබ දන්නා බවත් ඔබට ඔබ ගැන නිසැක බවත්, විශේෂයෙන්ම එය එසේ නොවේ නම්, පෙන්වන්න.

- ☹ යමෙකු ඔබ මරන බවට තර්ජනය කළොත් සෑම විටම එම තර්ජනය බැරැරුම් ලෙස සැලකිල්ලට ගන්න. ඔබ වෙනුවෙන් මැදිහත් වීමට ඉඩ ඇති ඕනෑම බලධාරියෙකුට කියන්න. එහෙත් අනවශ්‍ය විස්තර කිසිවක් නොදෙන්න. එය නොකරවන ආකාරයේ පියවර වහාම ගන්න. වෙනත් තැනකට යන්න. (ඔබේ වර්ගය වෙනස් කරන්න) තර්ජනය ආවේ කොහෙන්ද, පහර දීමට ඉඩ ඇති තැනැත්තා සිටින්නේ කොතැනද යන්න සොයා ගන්න. ඔහුගේ පෞද්ගලික තත්ත්වය හා තරාතිරම, ශාරීරික හා බුද්ධිමය හැකියාව හා අරමුණු තක්සේරු කරන්න. උචිත අවස්ථාවලදී, පොලිස් ස්ථානයන් වැනි හිතකර තැනකදී මුහුණට මුහුණ දීමක් සංවිධානය කරන්න. එසේ නැතහොත් පුද්ගලයා මඟහැරීමට උත්සාහ කරන්න.

බෝම්බ ප්‍රහාරයක තර්ජනයක් ඇති විට අනුගමනය කළ යුතු ක්‍රියා පටිපාටිය.

(අ) බෝම්බයක් අටවා අති බව නිර්නාමික පුද්ගලයෙකු දුරකථනයෙන් කී විටක, කාලය ලබා ගැනීමට උත්සාහ කරන්න. පහත දැක්වෙන ප්‍රශ්න අසන්න.

- ☹ බෝම්බය පුපුරන්නට නියමිත කොයි වේලාවද?, එය අටවන ලද්දේ කොතැනද?
- ☹ එය අටවන ලද්දේ කොයි වේලාවේද?
- ☹ එය කුමක් වැනිද?, එය කුමන වර්ගයේ බෝම්බයක්ද? එය පුපුරන්නේ කුමක් සිදු වුවහොත්ද? එය එතැන තැබුවේ ඔබමද?
- ☹ ඔබ එය කළේ මන්ද?, ඔබේ නම කුමක්ද?
- ☹ ඔබ කවුද? ඔබ හමු වීමට අපට හැක්කේ කොතැනකදී ද?

(ආ) දුරකථනයෙන් කතා කරන තැනැත්තා හෝ ඔහු කථා කරන්නේ කොහි සිටද යන්න හඳුනා ගැනීමට ආධාර විය හැකි ඕනෑම දෙයක් සටහන් කර ගන්න.

කටහඬ (ස්වරයෙහි විශේෂය, බර කොට කියන ස්වරය, වාග් විලාසය, කථාකිරීමේ වේගය හා ආකාරය)

බස (එහි සංගතිය, තර්කානුකූලභාවය, පණිවුඩයක් කියවීම, හඬ පටියකට හෝ තැටියකට ගන්නාලද බව)

පසුතලය (පාරේ ගබඳු, සංගීතය, ඔරලෝසුවක වැනි සිහින් හඬ)

ඔබ කටහඬ හඳුනා ගත්තෙහිද? දුරකථන පණිවුඩය ලැබුණු වේලාව හා එය පැවති කාලය

සැක උපදවන උපකරණයක් ඔබට හමු වුවහොත් කළ යුතු දෑ

- ☹ උපකරණය ඒ වන විටත් පුපුරා ගොස් තිබුණත්, නැතහොත් එය හරිහැටි ක්‍රියා නොකරන සේ පෙනුණත්, මොනම හේතුවක් නිසා හෝ උපකරණ ස්පර්ශ නොකරන්න.
- ☹ ඉන් සිහින් හඬක් නැගෙයි නම් හෝ ඉන් දුමක් පිටවීමට පටන් ගනී නම් හෝ, වහාම එම ප්‍රදේශයෙන් පිට වන්න.
- ☹ උපකරණය වටා යටත් පිරිසෙයින් යාර 100ක ආරක්‍ෂා කලාපයක් සංවිධානය කරන්න.
- ☹ අනතුර ඇඟවීම සඳහා ඔබේ දුරකථනය හෝ විද්‍යුත් චුම්බක උපකරණයක් හෝ පාවිච්චි නොකරන්න.

පාර්සල් බෝම්බ හඳුනා ගැනීමේ ක්‍රම

- ☹ අනුවිත සේ පෙනෙන බර, විශාලත්වය හා ඝනත්වය
- ☹ අසාමාන්‍ය ලෙස තද ද්‍රව්‍ය මිටිය හෝ කවරය
- ☹ මිටිය බැඳීම සඳහා යොදා ගන්නා ලද ද්‍රව්‍ය විශාල ප්‍රමාණය
- ☹ අවධානය වෙනතක හැරවීම සඳහා වූ ලකුණු (චිත්‍ර, අලංකරණයන්)
- ☹ මුද්දර විශාල සංඛ්‍යාවක්
- ☹ පාර්සලයේ හෝ කවරයේ “හදිසි”, “රහස්‍ය”, හෝ “අතින්” යනුවෙන් සලකුණු කර තිබීම.
- ☹ ඔබේ තැපෑල ගැන කටයුතු කරන තැන මේ නිර්දේශයන්හි පිටපතක් තබන්න.

පයින් ගමන් කිරීම

- ☹ වේගයට වඩා ප්‍රවේශම රාත්‍රියට වැදගත්ය. ඇඳුම් පරිසරයට මුසුවිය යුතුය.
- ☹ ගුවන් විදුලි යන්ත්‍ර, කැමරා හෝ ටේප් රෙකෝඩර් වැනි භාණ්ඩවල කුඩා ආලෝකයන් එක්කෝ ආවරණය කරන්න නැතහොත් නිවා දමන්න.
- ☹ ගමන් මාර්ගය නිර්ණය විය යුත්තේ සැඟවෙන තැන් අනුවය. අප්‍රකට තැන් ඔස්සේ යන්න. කෙළින් නොගොස් දුර පාරකින් ගමන් කිරීමට, නිතර නැවතීමට, නිරීක්ෂණය කිරීමට හා කන්දීමට නොපැකිලෙන්න.

- ☹ කණ්ඩායමක් වශයෙන් කටයුතු කරන විට, පිටත් වන්නට පෙර, හමුවන තැන් නියම කර ගන්න.
- ☹ විදුලි බුබුලු හෝ දැල්වෙන පන්දම් මගින් එළිය වැටෙනොත් බිම දිගා වී එළිය නිවෙන තුරු බලා සිටින්න. ඔබේම විදුලි බුබුලු සම්බන්ධයෙන් ප්‍රවේශම් වන්න.

සටන් කලාපයක් හරහා යෑම

- ☹ හරහා නොයා බැරි නම් මිස එසේ නොකරන්න. හරහා යෑමට පෙර, ගමන් මාර්ගය අධ්‍යයනය කරන්න. (හැකිනම් එය කටපාඩම් කර ගන්න) ඔබේ වාහනය පරීක්ෂා කරන්න.
- ☹ හැකිනම් වෙඩි නොවදින ඇඳුමක් අඳින්න. කලාපය හරහා හැකිතාක් ඉක්මනින් යන්න.
- ☹ ඔබ සටන් කරුවකු නොවන බව දක්වන ලකුණු (උදාහරණයක් වශයෙන් ඔබේ වාහනයේ "press"යන්න) ඇතිව ගමන් කරන්න.

පරීක්ෂා කරන තැනක් පසුකර යෑම

- ☹ පරීක්ෂා කරන තැන භාරව සිටින අය ගැන තක්සේරුවක් කරන්න. ඔවුන් සන්නද්ධ වී සිටින්නේ කෙසේද (වෙඩි නොවදින ඇඳුම්, බයිනෙක්තු ආදිය...) ඔවුන් තම ආයුධ අතේ ඇතිව යන්දූ, නැත්හොත් කරේ එල්ලාගෙන යන්දූ, ඔවුන් කෙතරම් තරුණද, (සටනින් පුහුණු වූ හෝ, නවක අයද යන්න), ඇඳ සිටින ඇඳුම් (ස්ථීර සේනාවේ හටයින්ගේද නැතහොත් වුවමනා විටක පමණක් කැඳවනු පිණිස යුද්ධයට පුහුණු කරන ලද සාමාන්‍ය වැසියන්ගේද යන්න), ඔවුන්ගේ තැන්පත් කම, නොසන්සුන් කම හෝ ආක්‍රමනිකත්වය යන කරුණු අනුව ප්‍රතිවිපාකයන්ට සූදානම් වන්න.
- ☹ බරපතළ අනතුරක් ඇතොත්, හැකිනම් ආපසු හැරෙන්න. වෙඩි තැබීම වළක්වනු සඳහා, අවධානයට ලක්වීමෙන් තොරව එසේ කරන්න. එක් වාහනයකට වැඩි ගණනක් ඔබට ඇතොත්, වරකට ඉන් එකක් එම පරීක්ෂා කරන තැන ඔස්සේ ගෙනයන්න.
- ☹ පරීක්ෂා කරනු ලබන විට හදිසි වලනයන් නොකරන්න. සෑම විටම ඔබේ අත් නිදහස්ව පෙනෙන ආකාරයෙන් තබා ගන්න. සන්සුන්ව හා මිත්‍රශීලීව ඉන්න. අහංකාර, බියසුලු හෝ යටහත් පහත් ආකල්පයක් නොදරන්න.
- ☹ විවිධ කණ්ඩායම් වලින් ලබාගත් අවසර පත්‍ර තබා ගන්න. එහෙත් වැරදි අවසර පත්‍රය නොපෙන්වීමට ප්‍රවේසම් වන්න. යම් අයකුට ඔබේ භාෂාව තේරුම් ගැනීමට හැකි වීමට ඉඩ තිබෙන බව අමතක නොකරන්න. එහෙත් ඔබ කියන දේ සම්බන්ධයෙන් ප්‍රවේශම් වන්න.

- ⊖ අවශ්‍ය වේ නම් මිස ඔබේ වාහනයෙන් එළියට නොඑන්න. ඔබේ ඇන්ජම අක්‍රිය නොකරන්න.
- ⊖ ඔබට අයත් දේ ඔවුන් ගත්තොත්, ඔබේ අයකුට පෙන්වන්න. එහෙත් එය ඕනෑවට වැඩියෙන් නොකරන්න.
- ⊖ සාකච්ඡා කරන්න. කණ්ඩායමේ නායකයා සමග කථා කරන්නට ඉල්ලන්න.

ඉඟි කිහිපයක්

- ⊖ ඔබ සිටින ආකාරයෙන්, ඔබව සටන් කරුවෙකු ලෙස හඳුනා ගැනීමට ඉඩ නොතබන්න.
- ⊖ ගොඩනැගිල්ලක මධ්‍යයේ සැඟවී සිටින්නට උත්සාහ කරන්න. පිටවී යන මාර්ග කිහිපයක් ඔබට ඇත්දැයි බලන්න. හැකිනම් සියලු විවරයක් අවුරන්න.
- ⊖ ඔබ ගෙයකට ඇතුළු වන විට දොරක් හෝ කවුළුවක් ඔස්සේ ඔබේ සෙවනැල්ල දැකිය හැකි වීම වළක්වන්න.
- ⊖ ගොඩනැගිල්ලකට ඇතුළුවීමේදී, දොර පඩියට උඩින් පියවර තබන්න, (දොර පඩිය හබක සඳහා සුලබ තැනකි) ඇතුළේදී කිසිවක් වහාම ස්පර්ශ නොකරන්න. අටුවක නොව මැද කාමරයක් තුළ ආරක්‍ෂාව ලබන්න.

සැඟවී සිට පහර දීමක් සිදුවුවහොත්

- ⊖ මාර්ගය අවහිර කර නැත්නම් : වේගයෙන් ගමන්කොට අනතුරු කලාපයෙන් ඉවත් වී යන්න.
- ⊖ විටින් විට සිදුවන වෙඩි තැබීම් නිසා මාර්ගය අවහිර වී ඇත්නම්: විවක්‍ෂණශීලීව ඔබේ වාහනයෙන් එළියට එන්න.
- ⊖ ඔබේ වාහන අසල සිටින්න. (ප්‍රවේසම් වන්න) ඔබ සැබවින් ආරක්‍ෂා කළ හැක්කේ ඇන්ජින් කොටසට පමණි)
- ⊖ පාර අයිනේ බිම් බෝම්බ ගැන විමසිල්ලෙන් ඉන්න.
- ⊖ නිරන්තර වෙඩි තැබීම් නිසා මාර්ගය අවහිර වී ඇත්නම් : ඔබේ වාහනය , වෙඩි තැබීමෙන් අනෙක් පැත්තේ තබන්න.
- ⊖ වෙඩි තැබීම හා බිම්බෝම්බ ගැන විමසිල්ලෙන් යුතුව හැකිතාක් ඉක්මනින් ධ්‍රැකවල් ගන්න. වෙඩි තැබීමේ නැවතීමක් ගැන විමසිල්ලෙන් සිටින්න. ප්‍රහාරකයෙකු වාහන සෝදිසි කිරීම සඳහා හෝ කොල්ල කෑම සඳහා හෝ තුවාලකරුවන් ඝාතනය කිරීම සඳහා හෝ ළඟාවෙමින් සිටිනු විය හැකිය.

- ☹ මාර්ගය පිටුපසින් අවහිර කරනු ලැබ ඇත්නම් හා සැඟවී සිටි පහර දෙනු ලැබීමට ඉලක්ක වී ඇත්තේ ඔබේ වාහනය නොවේ නම්: වාහනය පසුපසට ගන්න, නැතහොත් ආපසු හරවා ගන්න. පලා යාමට වැයම් කරන අනෙක් වාහන වලට මාර්ගය අවහිර නොකිරීමට ප්‍රවේසම් වන්න.

ඔබ ප්‍රාණ ඇපකරුවෙකු වශයෙන් අත්අඩංගුවට ගනු ලැබුව හොත්

ප්‍රාණ ඇපකරුවෙකුගේ ආකල්පය රඳා පැවතිය යුත්තේ පැහැර ගන්නන්ගේ වර්ගය හා ප්‍රාදේශීය සන්දර්භය මතය. එසේ වුවද, බොහෝ අවස්ථා වලදී පහත දැක්වෙන නියමයන් විසින් ප්‍රාණ ඇපකරුවෙකුගේ වර්ගය නිර්ණය කළ යුතුය.

- ☹ ප්‍රතිරෝධය දැක්වීම හෝ බේරී යෑමට වැයම් කිරීම හෝ සාර්ථක වේ යැයි ඔබට දැනෙයි නම් මිස එසේ නොකරන්න.
- ☹ බිය වී ක්‍රියා කිරීමෙන් වළකින්න. ඔබ සන්සුන් යයි පෙන්වීමට වැයම් කරන්න. ඔබ අල්ලා ගත් පුද්ගලයින් කොහොමටත් කලබල වී සිටිනු ඇත.
- ☹ පහසු, ප්‍රයෝජනවත් විය හැකි විස්තර හැකි තාක් ප්‍රමාණයක් ඉතාම හොඳින් මතක තබා ගැනීමට උත්සාහ කරන්න. උදාහරණ වශයෙන් කටහඬවල්, ගඳ සුවඳ, ශබ්ද, කාල පරාසය දිග හා පාවිච්චි කරන ලද ප්‍රවාහන මාදිලිය ආදිය.
- ☹ ඔබ අල්ලා ගත් පුද්ගලයින්ගේ වර්ගය නිර්ණය කරන්න. ඔවුන්ව ද ඔබ අත්අඩංගුවේ සිටින ස්ථානයද හඳුනා ගැනීමට ආධාර විය හැකි හෝ ඔබ බේරා ගනු ලැබීමට නැතහොත් ඔබට බේරී යාමට ඉඩ ප්‍රස්ථා වැඩි කිරීමට හැකි හෝ සියලු හෝඬුවාවල් සනිටුහන් කර ගන්න. ඔබ එදිනෙදා කටයුතු යටත් පිරිසෙයින් සිතීන් හෝ, සැලැසුම් කිරීමට උත්සාහ කරන්න.
- ☹ ඔබ අත්අඩංගුවට ගත් පුද්ගලයින්ගේ සාධාරණ නියෝග පිළිපදින්න. එහෙත් ඔවුන්ගේ අරමුණු ඉටුකර ගැනීමට ඔවුන්ට ආධාර නොවීමට උත්සාහ කරන්න.
- ☹ ඔවුන් ලවා ඔබේ නම භාවිතා කරවීමට උත්සාහ කරන්න. මන්ද යත් එමගින් ඔවුන් ඔබ පුද්ගලයෙකු හැටියට සැලකීමට හා එමගින් නොසන්සුන් කම අඩු වීමට හේතු විය හැකි බැවිනි.
- ☹ මරණයට පත් කරන බවට කරන තර්ජන හෝ නිදහස් කරන බවට දෙන පොරොන්දු හෝ විශ්වාස නොකිරීමට වැයම් කරන්න.

- ☹ යමෙකුට කථා කිරීමට, ඔබේ සිත යෙදිය හැකි ක්‍රියාකාරීත්වයක යෙදීමට හා ඔබේ අවධානය යමකට යොමු කිරීමට ඔබට බල කරන්න.
- ☹ ඔබ අල්ලාගෙන සිටින පුද්ගලයින් කියන දේට අනවශ්‍ය ලෙස පටහැනිව කතා නොකරන්න. ඔවුන් සමඟ සබඳතාවක් ස්ථාපිත කර ගැනීමට උත්සාහ කරන්න.
- ☹ ප්‍රකෝපකාරී හෝ කලහකාරී හෝ නොවන්න. බැගෑපත් හෝ ආයාචනාත්මක හෝ බවක් නොපෙන්වන්න.
- ☹ සාකච්ඡා දිගින් දිගට කරන්නට සිදු වුවහොත් දොම්නස් නොවන්න. ප්‍රවේශමින් එළියට යෑමේ ඉඩ ප්‍රස්ථා වැඩි දියුණු විය හැකිය.
- ☹ ඔබේ කටහඬ පටිගත කරන ලෙස හෝ ඔබ හඳුනා ගැනීමට හා ඔබ නිදහස් කර හැරීමට ආධාර විය හැකි මධ්‍යස්ථ පණිවුඩයක් ලියන ලෙස හෝ ඔබට කීවොත් එකඟ වන්න.
- ☹ ඔබ නිදහස් කරනු ලබන බවට පොරොන්දු වූ දිනයට පෙර දින නොඉවසිල්ලක් නොපෙන්වන්න. අවසාන මොහොත දක්වාම, ඔබ අල්ලාගත් පුද්ගලයින්ගේ උපදෙස් පිළිපදින්න.
- ☹ ඔබ නිදහස් කරනු ලැබීමෙන් පසු ඔබ වෛද්‍ය පරීක්ෂණයකට ලක් කෙරෙනු ඇත. ඔබ කළ කී දේ නැවත කීමට ඔබට සිදුවනු ඇත. ඒ දෙකම අත්‍යවශ්‍යය. යමෙකු සමඟ සියල්ල විශ්වාසීව කීමට උත්සාහ කරන්න. ඔබේ අත්දැකීම් ඔබට පමණක් සීමා කර සිතේ තබා නොගන්න.
- ☹ ප්‍රවෘත්ති මාධ්‍යයන්ට කථා කිරීමට පෙර ඔබට දෙන ලද උපදෙස් පිළිපදින්න.
- ☹ ඔබේ කටයුතු නැවත ආරම්භ කිරීමේදී, කලින් ඔබ අල්ලාගෙන සිටි පුද්ගලයින්ගෙන් ආ හැකි ප්‍රතික්‍රියාවන්ට උචිත ලෙස සැකසුණු ආරක්‍ෂක පියවරවල් අනුගමනය කරන්න.

යුධ කලාපවල හෝ අන්තරායදායක ප්‍රදේශවල වැඩ කරන මාධ්‍යවේදීන්ගේ ආරක්ෂාව සඳහා වූ ප්‍රඥප්තිය

මාධ්‍යවේදීන්ට ජාත්‍යන්තර නීතිය විසින් ප්‍රමාණවත් ආරක්ෂාවක් සැපයෙන මුත්, අන්තරායදායක පැවරුම්වල වැඩ කරන මාධ්‍යවේදීන්ගේ ආරක්ෂාව සෑම විටම සහතික නොකෙරේ. මන්ද යත් මෙකල සටන් කරන පාර්ශ්වයන් නීතියට දක්වන්නේ ක්‍රමයෙන් අඩුවන ගෞරවයක් බැවිනි. තමන්ට පූර්ණ ආරක්ෂාව සැලසෙනු ඇතැයි සහතිකයන් යුද්ධයෙහි යෙදී සිටින පාර්ශ්වයන්ගෙන් ලබා ගැනීමට ප්‍රවෘත්ති රැස්කරන්නන්ට නොහැකිය.

මහජනයා දැනුවත් කිරීම සඳහා යුධ කලාපයන්හි හෝ අනතුරුදායක ප්‍රදේශවල සේවය කරන මාධ්‍ය සේවකයන්ට, මාධ්‍යවේදීන්ට හා ඔවුන්ගේ සහකාරයින්ට (ස්ථීර කාර්ය මණ්ඩලය හෝ නිදහස්) මූලික ආරක්ෂාව, වන්දි හා සහතිකයන් ඔවුන්ගේ සේවා යෝජකයින්ගෙන් ලැබීමට අයිතිය ඇත. එහෙත් ආරක්ෂාව යන්න, ප්‍රදේශයේ යුධ හෝ රජයේ හෝ බලධාරීන්ගේ අධීක්ෂණයක් හැටියට කිසිසේත් නොගත යුතුය. අදාළ අනතුරු වැළැක්වීමට හා අඩුකිරීමට සෑම ප්‍රයත්නයක්ම දැරීමේ වගකීමක් මාධ්‍ය කළමනාකාරිත්වයටද ඇත.

1 වැනි මූලධර්මය-කැපවීම

මාධ්‍යද මහජන බලධාරීන්ද මාධ්‍යවේදීන්ද ඔවුනොවුන් විමසමින් හා සියලු ප්‍රයෝජනවත් තොරතුරු හුවමාරු කරගනිමින් යුධ කලාපයන්හි හා අනතුරුදායක ප්‍රදේශයන්හි අනතුරු තක්සේරු කිරීමට මාර්ග ක්‍රමානුකූලව සෙවිය යුතුය. මාණ්ඩලික හෝ නිදහස් මාධ්‍යවේදීන්ද ඔවුන්ගේ සහායකයින්ද ප්‍රාදේශීය සේවකයින්ද ආධාරක පුද්ගලයින්ද මුහුණ පෑ යුතු වන අවදානම් සහිත තත්ත්වයන් සඳහා ප්‍රමාණවත් සුදානම් වීමක්ද, තොරතුරුද, රක්ෂණයද, උපකරණද අවශ්‍යය වේ.

2 වැනි මූලධර්මය - ස්ව කැමැත්ත

යුධ වාර්තා කිරීම පිණිස මාධ්‍ය සේවකයින් අදාළ අවදානම් තත්ත්වයන් පිළිගැනීමද, පෞද්ගලික කැපවීමක්ද අවශ්‍යය. එහි තේරුම නම් ඔවුන් යන්නේ මුලුමනින්ම ස්වේච්ඡා පදනමකින් බවය. අවදානම් තත්ත්වයන් නිසා, හේතු කීමකින් තොරව හා වෘත්තීය වර්ජනයට නොගැලපෙනැයි කිසිවෙකු තීරණය කිරීමකින් තොරව එබඳු පැවරුම් ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේ අයිතිය ඔවුන්ට තිබිය

යුතුය. ක්ෂේත්‍රයේදී එක් එක් පාර්ශ්වය අනික් පාර්ශ්වය විමසීමෙන් හා ඔවුනොවුන්ගේ වගකීම් සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් පසු, වාර්තාකරුගේ ඉල්ලීම පිට, පැවරුම අවසන් කළ හැකිය. කතුවරුන් විශේෂ වාර්තාකරුවන් කෙරෙහි මොනම ආකාරයක හෝ බලපෑමක් කිරීමෙන් වැළකිය යුතුය.

3 වැනි මූලධර්මය- අත්දැකීම

යුධ වාර්තා කිරීම සඳහා විශේෂ නිපුණතා හා අත්දැකීම් අවශ්‍යය. එහෙයින් පුවත්පත් කතුවරු පරිණත වූත් අර්බුද තත්ත්වයන්ට හුරු වූත් කර්තෘ මාණ්ඩලිකයන් හා නිදහස් ලේඛකයින් තෝරාගත යුතුය. ප්‍රථම වතාවට යුද්ධයක් ආවරණය කරන මාධ්‍යවේදීන් තනිව එහි නොයැවිය යුතුය. ඔවුන් සමග වඩා පළපුරුදු වාර්තාකරුවෙකු යා යුතුය. ක්ෂේත්‍රයෙහි කණ්ඩායම් වැඩට අනුබල දිය යුතුය. ඔවුන්ගේ අත්දැකීම් උකහා ගනු උගනු පිණිස, ඔවුන් ආපසු පැමිණි විට කතුවරුන් කාර්යමණ්ඩලය ලවා ඔවුන් දැනගත් දේ කීමට ක්‍රමානුකූලව ඉඩ සැලැස්විය යුතුය.

4 වැනි මූලධර්මය - සූදානම් වීම.

යුධ කලාපයන්හි හෝ අන්තරාදායක ප්‍රදේශයන්හි කටයුතු කළ යුතු ආකාරය පිළිබඳ නීතිපතා පුහුණුව, මාධ්‍යවේදීන්ට අනතුරු අඩුකරනු ඇත. ජාතික වශයෙන් හෝ ජාත්‍යන්තර වශයෙන් සුදුසුකම් ලත් ආයතන විසින් පිරිනමනු ලබන යම් විශේෂ පුහුණුවක් වෙතොත් පුවත්පත් කතුවරුන් ඒ ගැන මාණ්ඩලිකයින්ට හා නිදහස් ලේඛකයින්ට දන්විය යුතුය. එයට සහභාගී වීමට ඔවුන්ට අවස්ථාව දිය යුතුය. සතුරු පරිසරයක් තුළ වැඩ කිරීමට නියම වන සියලු මාධ්‍යවේදීන්ට ප්‍රථමාධාර පිළිබඳ පුහුණුවක් තිබිය යුතුය. මාධ්‍යවේදීන් පිළිබඳ සෑම පිළිගත් පාසැලක්ම එහි ශිෂ්‍යයින්ට මේ කරුණු ගැන අවබෝධයක් ලබාදිය යුතුය.

5 වැනි මූලධර්මය - ආරක්‍ෂාව

අනතුරුදායක ප්‍රදේශවල වැඩ කරන විශේෂ වාර්තාකරුවන්ට, කතුවරුන් විශ්වාසදායක ආරක්ෂක උපකරණ (වෙඩි නොවදින සැට්ට, හෙල්මට් හා හැකිනම් ආරක්ෂක තැටි සහිත වාහන) ද සන්නිවේදන උපකරණ හා ප්‍රථමාධාර මෙවලම් මලද සැපයිය යුතුය.

6 වැනි මූලධර්මය -රක්‍ෂණය

යුධ කලාපයන්හි හෝ අනතුරුදායක ප්‍රදේශයන්හි වැඩ කරන මාධ්‍යවේදීන්ට හා ඔවුන්ගේ සහායකයින්ට අසනීප, අපොහොසත් වීම් හා ජීවිතය අහිමි වීම් ආවරණය කරන රක්‍ෂණ තිබිය යුතුය. පුද්ගලයින් අනතුරුදායක පැවරුම් වලට යැවීමට හෝ යොදා ගැනීමට පෙර මාධ්‍ය කළමනාකාරිත්වය මෙය සැපයීම සඳහා අවශ්‍ය සියලු පියවර ගත යුතුය. අදාළ සියලු වෘත්තීය සම්මුතීන්ට හා ගිවිසුම්වලට තදින්ම අනුකූලව ක්‍රියා කළ යුතුය.

7 වැනි මූලධර්මය-මනෝවිද්‍යාත්මක උපදෙස් දීම

අන්තරාදායක ප්‍රදේශවලින් පෙරළා ඒමෙන් හෝ දරුණු සිද්ධීන් ගැන වාර්තා කිරීමෙන් හෝ පසුව, මනෝවිද්‍යාත්මක උපදෙස් ලබනු කැමති මාධ්‍යවේදීන්ට හා ඔවුන්ගේ සහායකයින්ට එය ලැබෙන බවට මාධ්‍ය කළමනාකාරීත්වය වගබලා ගත යුතුය.

8 වැනි මූලධර්මය - නෛතික ආරක්‍ෂාව

අන්තරාදායක පැවරුම් වලට යන මාධ්‍යවේදීන්, යුද්ධයකට කෙළින්ම ආධාර වීම, ආයුධ ඇතිව සිටීම හෝ ඔත්තු බැලීම වැනි, සිවිල් තත්ත්වයට පටහැනි වියහැකි කිසිවක් නොකරත් නම් හෝ එබඳු ආකාරයකින් නොහැසිරෙත් නම්, ජීනීවා සම්මුතියේ 1 වැනි අතිරේක මූල පත්‍රයේ 79 වැනි වගන්තිය යටතේ ඔවුන් සැලකෙන්නේ සිවිල් වැසියන් හැටියට ය. මාධ්‍යවේදියෙකුගේ මරණයට හෝ බරපතල ශාරීරික තුවාල වලට හේතු වන පරිදි ඕනෑකමින්ම කෙරෙන යම් ප්‍රහාරයක් වෙතොත් එය මේ මූල පත්‍රය පිළිබඳ අති මහත් උල්ලංඝනයක් වන අතර එය යුධ අපරාධයක් ලෙස සැලකේ.

1998 දී වයඹ පළාත් සභාව ඡන්ද මංකොල්ලයේ යෙදෙන ආණ්ඩු පක්‍ෂයේ මැරවර පිරිසක් - ඡායා : ජනප්‍රිය සමරදිවාකර

යුධ කලාප හා ගැටුම් ප්‍රදේශ

වේඩ් උණ්ඩ ගමන් කරන්නට පටන් ගන්නා විට අනතුරෙන් ආරක්ෂාවීමේ නොවරදින ක්‍රමයක් නැත. එවිට මාධ්‍යවේදීන් වැරදීමකින් හෝ ඕනෑකමින්ම හෝ ඉලක්ක බවට පත් කරනු ලැබිය හැකිය. දුරක සිට ලද වේඩ් උණ්ඩවලින්, ඡෙල් වේඩ්වලින් හා මෝටාර් වේඩ්වලින් ප්‍රමුඛ පෙළේ මාධ්‍ය සේවකයින් තුවාල කරනු ලැබ හෝ මරනු ලැබ හෝ ඇත. අහම්බෙන් එන වේඩ් උණ්ඩවලින් හා වෙනත් දේවල වැදී එන උණ්ඩවලින් බොහෝ මරණ සිදුවෙයි. සැඟවී වේඩ් තබන්නන්ගේ පහරවලට මාධ්‍යවේදීන් ලක්වී ඇත. රැක සිට කෙරෙන පහරදීම්වලදී ද මියගොස් ඇත. ගැටුමකට සම්බන්ධ විවිධ බලවේග කිහිපයක් ඇත්තාවූත්, පෙරමුණු මායිම් ශීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වන්නාවූත් තත්ත්වයන්හිදී ගැටුම් ප්‍රදේශයක් පටන් ගන්නේ කොතැනින්ද අවසන් වන්නේ කොතැනින්ද යන්න දැන ගැනීම දුෂ්කරය. කෙසේ වුවද අනතුරු ගැන අවබෝධයෙන් සිටින්නාවූත් ඉදිරිය ගැන කල්පනා කරන්නාවූත් මාධ්‍යවේදියෙකුට දිවි රැකගැනීමට හා තුවාල නොලබා සිටීමේ හොඳ ඉඩක් තිබේ.

මාධ්‍යවේදියෙකු හෝ මාධ්‍යවේදිනියක සතු හොඳම ආරක්ෂාව නම් ඔහුගේ හෝ ඇගේ දැනුවත්කමයි. යුධ කලාපයක සටන්කරුවන්ගේ මනෝ තත්ත්වය හා පාවිච්චි කරනු ලබන ආයුධවල ශක්‍යතාව වටහා ගැනීමට වැයම් කිරීමෙන් තමන් තුවාලවීමට හෝ මරනු ලැබීමට ඇති ඉඩ අඩුකර ගැනීමට මාධ්‍යවේදියෙකුට හෝ මාධ්‍යවේදිනියකට හැකිය. තමන්ගේ ක්‍රියාවලීන් කවර ඒවා නිසා තමන් අනතුරට පත්වීමට ඉඩ ඇත්ද යන්නත් අනතුරු සහිත ප්‍රදේශයකින් ඉක්මනින්ම ඉවත් විය හැක්කේ කෙලෙසද යන්නත් ඇතුළුව අන්තරායයන් තක්සේරු කිරීමට හැකිවීම මාධ්‍යවේදීන්ට අවශ්‍යය. ඔවුන් භෞමික තත්ත්වය හා යුධමය තත්ත්වය පිළිබඳ මානසික සිතුවමක් තබා ගැනීම අවශ්‍යය. සටන් ප්‍රදේශවල අන් අය මෙන්ම, මාධ්‍යවේදියා (හෝ මාධ්‍යවේදිනිය) අඩුම නරක විකල්පය තක්සේරු කිරීම අවශ්‍යය. මන්දයත් කිසිදු විකල්පයක් මුළුමනින් ආරක්ෂා සහිත නොවන බැවිනි.

මාධ්‍යවේදීන් කෙරෙහි සටන්කරුවන්ගේ ආකල්පය

මාධ්‍යවේදීන්ට හා සන්නද්ධ හමුදාවන්ට ඇත්තේ වෙනස් අරමුණු හා අභිමතාර්ථයන්ය. සිදුවන දෙය වාර්තා කිරීමට හැකිවනු පිණිස මාධ්‍යවේදීන්ට ප්‍රවේශවීමේ මාර්ගයන් අවශ්‍යය. යුධමය තත්ත්වය පිළිබඳ පාලනය පැවැත්වීමටත්, තම සටන්වලින් ජය ගැනීමටත් සන්නද්ධ හමුදා කැමතිය. මාධ්‍යවේදීන් ආවරණය කළ යුත්තේ මෙහෙයුමක ඔවුන්ට පෙන්වීමට අණ දෙන්නන්ට ඕනෑ කරන අංශයන් බව සන්නද්ධ හමුදා විශ්වාස කරයි.

සෙබළු සහ වෙනත් සන්නද්ධ හමුදා බොහෝ විට මාධ්‍යවේදීන් සැක කරති. ඉදිරිපෙළ හටගත් කතා කිරීමට හෝ ඡායාරූප ගනු ලැබීමට සතුටු විය හැකිය. මන්දයත් එය ඔවුන් ඉටු කරන කාර්යභාරය වාර්තා ගත කරන හෙයිනි. කෙසේ වුවද මාධ්‍යයන් සාමාන්‍යයෙන් ක්ෂේත්‍රයේ හමුදා ආඥාපතින්ට ප්‍රිය නොවන සාධකයකි. ජ්‍යෙෂ්ඨ අණදෙන්නන් බොහෝ විට මාධ්‍යවේදීන් දකින්නේ හිරිහැරයක් හා ආරක්ෂාවට තර්ජනයක් හැටියටය. ආරක්ෂක තත්ත්වය අනුව ඔවුන්ට සියලු හෝ සමහර මාධ්‍යයන් අතින් පාර්ශ්වයේ ප්‍රචාරයට සම්බන්ධ සේ හා එහෙයින් සතුරකු විය හැක්කකු හා ඔවුන් විසින් වෙඩි තබනු ලැබීමට අපේක්ෂා නොකෙරෙන සතුරෙකු හැටියට සලකනු ලැබිය හැකිය.

හැකි සෑම විටකම, ගැටුමක ආවරණය කෙරෙහි තමන්ට වාසිදායක අන්දමින් බලපෑමට යුද හමුදා වැයම් කරනු ඇත. මිත්‍රශීලී අණදෙන්නන්, මාධ්‍යවේදීන්ට ප්‍රචාරක තොරතුරු හා වැරදි තොරතුරු ලබාදීමත් ඔවුන් නොදන යුතුයයි සැලකෙන තොරතුරුවලින් ඔවුන් වෙනතක හැරවීමත් සඳහා සම්බන්ධතා නිලධාරීන් යොදා ගනිමින් මාධ්‍යවේදීන් කළමනාකරණය කිරීමට උත්සාහ කරති. සතුරු අණදෙන නිලධාරීන් සහයෝගය පැවැත්වීම ප්‍රතික්ෂේප කරනු ඇති අතර, ඔවුන් මාධ්‍යවේදීන්ට බාධා කිරීමට හෝ ඔවුන්ට වෙඩි තැබීමට පවා හෝ ඉඩ ඇත. මාධ්‍යයන් ආදායම් මාර්ගයක් හැටියට දැකීමටත් මුදල්වලට හුවමාරු වශයෙන් සේවාවන් හා ආරක්ෂාව පිරිනැමීමටත් ඉඩ තිබේ.

යහපත් ප්‍රසිද්ධියක වැදගත්කමක් සිවිල් ජන සාතන හෝ ඔවුන්ට කරන කෲරකම් හෝ ගැන දොස් පවරනු ලැබීමෙන් වැළකී සිටීමේ අවශ්‍යතාවන් ගැන අවබෝධයක් ජ්‍යෙෂ්ඨ අණදෙන නිලධාරීන්ට තිබේ. එහෙත් ආරක්ෂක කපොලුවල බොහෝ විට සේවයට යොදවනු ලබන්නේ හරිහැටි උපකරණ නැති, හරිහැටි පුහුණුවක් නැති, වෙහෙසුණු හා බියපත් තරුණයින්ය. ඔවුන් සිද්ධීන් ගැන වඩා මනෝමූල හා කෙටිකාලීන දෘෂ්ටියක් ඇති කරගැනීමට ඉඩ තිබේ. ඔවුන්ගේ දෘෂ්ටිකෝණය අනුව, මාධ්‍යවේදීන්ට තර්ජනය කිරීම හෝ ඔවුන්ගෙන් සොරකම් කිරීම හෝ ඔවුන්ට වෙඩි තැබීම පවා හෝ තර්කානුකූල හා යුක්තිසහගත සේ පෙනෙන්නට හැකිය. අන්තරාදායක ප්‍රදේශයකට ඇතුළුවීමට පෙර, මාධ්‍යවේදියා, ගැටුමට සම්බන්ධ විවිධ බලවේගයන්ගේ දෘෂ්ටියෙන් ගැටුම ගැන අවබෝධයක් ලබාගැනීම අවශ්‍ය වේ. බිම් මට්ටමේ සිටින, සටන් කරන හමුදාවල චිත්ත ධෛර්යය, විනය හා ආකල්පය ගැන මාධ්‍යවේදීන්ට හොඳ දැනුමක් තිබීම අවශ්‍යය. මුහුණට මුහුණලා සිටීම් ඇති වන විට ඒවායේ උණුසුම් තත්ත්වයන් අඩු කිරීම සඳහා හොඳ අන්තර්-පුද්ගල දක්ෂතා තිබීම ද ඔවුන්ට අවශ්‍ය වේ.

යුද හමුදා හටයින් සමඟ හෝ තනිව ගමන් කිරීම

ඉදිරිපෙළට යෑමට ඉඩ සැලැස්වීමට යුද හමුදාවට හැකිය. ඔවුන් සමඟ ගමන් කිරීම ඔබට අවශ්‍ය ප්‍රදේශවලට යෑමේ එකම මග විය හැකිය. එහෙත් බාධකයන් ගැන ද දැනුවත්ව සිටින්න. ඇතැම් රටවල, ඔබ යුද හමුදා පුද්ගලයින් සමඟ ගමන් කළොත් ඔබ යුද හමුදාවට සම්බන්ධ යැයි සලකනු ඇති අතර, ඔබ ඉලක්කයක් බවට පත්වනු ඇත. ඔබ හමුදා පුද්ගලයින් සමඟ ගමන් කළොත්, හමුදා පුද්ගලයින් කියන දේ කිරීමට ඔබට සිදුවනු ඇත. කතිෂ්ඨ සෙබළුන්ට තීරණ ගැනීමේ එතරම් බලයක් නැත. ඔබ සෙබළෙකුට වෙන් කරනු ලැබ ඇත්නම්, ඔහු ජ්‍යෙෂ්ඨ තරාතිරමක අයෙකු වන බවට වගබලා ගැනීමට උත්සාහ කරන්න.

ගැටුම් කලාපයක 'අධීක්ෂණය කරනු ලැබීමක් නොමැතිව' ගමන් කරන්නේ නම්, ඔබ සිටින තැනත් විවිධ හමුදා රැඳී සිටින තැනත් ඔබ විශේෂයෙන් දැන සිටිය යුතුය. ප්‍රදේශය පළපුරුදු තැනැත්තෙකු සමඟ ගමන් කරන්න. ඔබ ඉලක්කයක් බවට පත් නොවනු ඇතැයි ඔබට ආත්ම විශ්වාසය ඇති විට පමණක් ගමන් කරන්න. අභියෝග කරනු ලැබුවොත් ඔබ මාධ්‍යවේදියෙකු හැටියට හඳුන්වා දෙන්න.

නිල ඇඳුම අනුව හෝ වාහන වර්ගය අනුව හෝ පාවිච්චි කරනු ලබන උපකරණ අනුව හෝ ප්‍රතිවිරුද්ධ හමුදා අතර වෙනස කීමට ඔබට හැකි බවට සහතිකවීමට උත්සාහ කරන්න. ඇතැම් තත්ත්වයන්හිදී මෙය පහසු නැත. හට්හැටි උපකරණ නැති හමුදාවලට පැහැදිලි හඳුනා ගැනීම් සලකුණු නොතිබෙන්නට ඉඩ තිබේ. සමහර හටයෝ ගැටුම්වලදී මියගිය හෝ අත්අඩංගුවට පත් හෝ සෙබළුන්ගෙන් පවා නිලඇඳුම් ඒවා තමන්ගේ නිලඇඳුම්වලට වඩා හොඳ නම්, ගනිති. ඔබ අනුමැතියකින් තොරව යුද හමුදා හෝ හමුදා ස්ථාන හෝ ඡායාරූප ගත කළොත්, ඔබ නවත්වා ඔබේ උපකරණ හා සේයාපටි බලයෙන් අත්අඩංගුවට ගනු ලැබීමට ඉඩ තිබේ. ඔබ ද රඳවා ගනු ලැබීමට හෝ ඊට වඩා නරක දෙයකට ලක් කරනු ලැබීමට හෝ ඉඩ ඇත.

ඔවුන් ගේ අයෙකු හැටියට ඔබ ඉලක්කයක් විය හැකිය.
ඔබ හමුදාව සමඟ හෝ ගැටුමක එක් පාර්ශ්වයක් සමඟ ගමන් කරනොත්, ඔබ සෙබළෙකු හැටියට වැරදි ලෙස හඳුනා ගනු ලැබීම නිසා හෝ ඔබ සතුරා සමඟ සම්බන්ධ යයි සලකනු ලැබීම නිසා හෝ ඔබ ඉලක්කයක් බවට පත් වීමේ අනතුර ඇත.

ඉලක්කයක් බවට පත්වීම

පහත දැක්වෙන හේතු තුනෙන් එකක් නිසා ඔබ ඉලක්කයක් බවට පත්විය හැකිය.

- ☹ ඔබ වැරදි වේලාවේ වැරදි තැන සිටීම නිසා,
- ☹ ඔබ යුද අනතුරක් හැටියට වැරදි ලෙස දකිනු ලැබීම නිසා,
- ☹ ඔබ මාධ්‍යවේදියෙකු නිසා.

බිම් බෝම්බ හා හබක

හබක ගැන සාමාන්‍ය තොරතුරු - හබකවලින් බලාපොරොත්තු වන්නේ අනාරක්ෂිත හැඟීමක් ඇති කිරීමයි.

හබකයක් සැලසුම් කර ඇත්තේ පහත සඳහන් දෑ ආකර්ෂණය කිරීමට හෝ එළියට ගැනීමටය.

- ☹ සහජ හැඟීම් (තණ්හාව, ආශාව, නොනැසී ජීවත් වීමේ කැමැත්ත)
- ☹ අවශ්‍යතා (ආහාර ලබා ගැනීම, ඇඳුම් ඇඳීම, ශීතලෙන් ආරක්ෂා වීම, සපත්තු දැමීම, දොරක් හෝ ජනේලයක් ඇරීම ආදිය.....)
- ☹ ස්වයං ප්‍රවෘත්ත ක්‍රියා (විදුලි බුබුලක් ක්‍රියා කරයිදැයි බැලීම සඳහා එය දැල්වීම, මින් එකකට පයින් ගැසීම, මොටෝරියේ දැල්වීම ආදිය)

හබකයක් සාර්ථක වීම සඳහා එහි පෙනුම වෙනස් කෙරෙනු ඇත.

ඉන් දෙයාකාර ප්‍රතිඵලයක් ඇති විය හැකිය. ව්‍යාජ තර්ජනයක් හා ඉන් පසු සාර්ථක, පෙනුම වෙනස් කරන ලද හබකයක්.

ඉතාම පුළුල් ලෙස පාවිච්චි වන හබක

නිවස්වල: දොරවල්, ජනෙල්, බිම, ගෘහ භාණ්ඩ, දුරකථන, රූපවාහිණී, විදුලි උපකරණ, පොත්, එලාම් සහිත ඔරලෝසු, ඇඳුන්, මුළුතැන් ගෙවල කේතල, ආහාර භාජන, බෝතල ආදියෙහිද.

පිටත: ආහාර ගබඩා, පාලම්, පාර දෙපැත්ත, ස්වාභාවික ආවරණ,වාහන, අත්හරින ලද ආයුධ, කුඩා බෝම්බ හා ග්‍රෙනේඩ් වෙනත් යුධෝපකරණ ආදියෙහිද.

උපදෙස් විකක්

- ☹ බිම් බෝම්බයකට සම්බන්ධ කරන ලද කම්බිය ඔබට පෙනුණු වහාම එය සලකුණු කර ගන්න. එය තිබෙන තැන ගැන ප්‍රාදේශීය බලධාරීන්ට දැනුම් දෙන්න.
- ☹ තනි තනි බිම් බෝම්බ තබනුයේ කලාතුරකිනි. ඒවා සාමාන්‍යයෙන් ඇත්තේ දුසිම් භාගයක් හෝ දුසිම් කිහිපයක් වශයෙනි. නැතහොත් (බොහෝ විට පොළවේ කෝටු වලින් ලකුණු කෙරුණු) පේළි වශයෙනි.
- ☹ කිසි විටකත් පාරෙන් හෝ අඩි පාරවලින් හෝ, ශරීර කෘත්‍යයක් සඳහා වත්, ඉවතට නොයන්න. කිසිවිටකත් බිම් බෝම්බයක් නොඅල්ලන්න. පුපුරා නැති බෝම්බයක් හෝ රොකට්ටුවක් නොපුපුරවන්න.

☹ සිහිවීමේ ස්මාරකයන් වශයෙන් බිම් බෝම්බ මිලට නොගන්න. ස්මාරක වශයෙන් ගෙන යෑම සඳහා ඒවා නිෂේධිත කිරීමට අන්‍යයින්ට අනුබල නොදෙන්න.

යුධ කලාපයක වාර්තා කරන අතර මාධ්‍යවේදියාට බිම්බෝම්බ හෝ හඬක හමුවිය හැකිය. නුපුහුණු සටන් කරුවන් විසින් බිම් බෝම්බයක් පහත විස්තර කෙරෙන ආකාරයෙන් තබනු ලැබීමට හෝ අහඹු ලෙස හා කල්තියා නොකිව හැකි ආකාරයට පිහිටුවනු ලැබීමට ඉඩ තිබේ. පැටලෙන කම්බියකින්, පීඩනයකින් (හෝ පීඩනය අඩු කිරීමකින්) හෝ යම් නියමිත වේලාවකින් පිපිරෙන්නට සලස්වන උපකරණයකින් පිපිරීමක් සිදු කරවිය හැකිය. ("smart" බෝම්බ ඒවා පසුකර මිනිසුන් හෝ වාහන යම් සංඛ්‍යාවක් ගිය විට පුපුරයි)

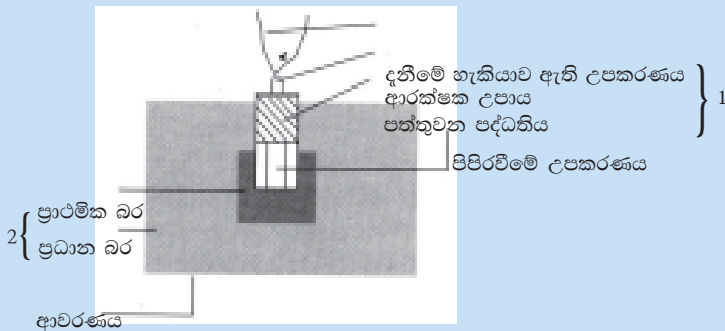
බිම් බෝම්බයක් තිබෙන බව දුටු විට කෙනෙකුගේ ස්වයං ප්‍රවෘත්ත ක්‍රියාව විය යුත්තේ තම පියවර ආපසු ගැනීමය.

බිම් බෝම්බයක සාමාන්‍ය සැලැස්ම

1. පත්තුවීම
2. උණ්ඩයේ ඇති වෙඩි

ඇතැම් පුද්ගල නාශක බිම් බෝම්බ

PMR හා PROM බිම් බෝම්බ, පැටලෙන කම්බි වල සංවේදීභාවය උෂ්ණත්වය හා සෘතු ව අනුව වෙනස් වෙයි. වැටෙන අතුරු, පඳුරු පහතට තෙරපන හිම ද, වෙනත් පරිසර ප්‍රතිඵල ද නිසා බිම් බෝම්බ වඩාත් සංවේදී

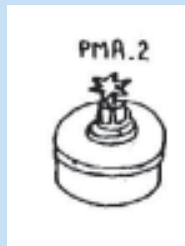

විවිධ හැඩයේ හා ප්‍රමාණයේ උණ්ඩ ඇත. ඉන් වැඩිම ප්‍රමාණයක් සවිමත් කරන ලද ලෝහ ආවරණයක් සහිත ඊයම් වේ. මුදුනේ පුරුදු වීම සඳහා පාවිච්චි කෙරෙන උණ්ඩයකි. උල් උණ්ඩ සම්මත 7.62 තඹ ආවරණයක් සහිත වටයන්ය. වටකුරු ශීර්ෂයක් සහිත උණ්ඩ අත් තුවක්කු හා සබ් මැෂින් තුවක්කු සඳහා වූ මි.මී. 9 බෝල පතරොමය. කුඩා රිදී බටය හිස් පතරොමකි.

විය හැකි අතර, එහෙයින් ආරක්ෂක උගුල් මදින් මද නැති වී යා හැකිය. එම බිම් බෝම්බ, ඉතා සුළු වලනයක් නිසා, ඕනෑම වේලාවක පුපුරන්නට ඉඩ තිබේ. ගස් හා පඳුරු නැවතත් වැවෙන්නට පටන් ගන්නා වසන්ත සෘතුවේ දී මේ අනතුරුද වැඩි වේ. බිම් බෝම්බ සැබවින්ම කාල බෝම්බ බවට පත්වෙයි. ඒවා ඕනෑම අවස්ථාවක ඉතාම සුළු වලනයක් නිසා පුපුරන්නට ඉඩ තිබේ.

PMR-2A

බෙහෙවින්ම භාවිතා වන බිම් බෝම්බ වර්ගය වේ. එය කෝටුවක්, දණ්ඩක්, හෝ ගස් මත රඳවනු ලැබේ. (අවශ්‍ය උසට ගස්වල අතු කපනු ලැබේ)

PMA-2

මේවා සාමාන්‍යයෙන් පාවිච්චි වන්නේ වෙනත් බිම් බෝම්බ ආරක්ෂා කිරීමටය. කොළපාට ප්ලාස්ටික් වලින් සාදා ඇති ඒවා, උඩුන් තිබෙන කරුවක් හැඩය ඇති කොකා මගින් ගස්සනු ලැබේ. එහි ඇති ගුණි 100 ක් වූ පුපුරන ද්‍රව්‍ය නිසා එය බෙහෙවින් අන්තරාදායක වේ.

PMA-3

මේවා ඇතැම් විට තබනු ලබන්නේ වෙන වෙනමය. එහෙත් සාමාන්‍යයෙන් එකිනෙකට පියවර 3 ක් හෝ 4ක් ඇතින්, ජේළි වශයෙන්, සටන් ප්‍රදේශයේ සිට මීටර් 20 ක දුරින්. ඒවා බිම් තබනු ලබන අතර, ඇතැම් විට සුළුවෙන් ආවරණය කරනු ලැබේ. එහෙත් කොකා නිතරම පෙනෙන්නට තිබේ.

PROM-1

ඒවා එක්කෝ වළලා ඇත. නැතහොත් ගල් තබා ආරක්‍ෂා කර තිබේ. කොකා ඉතා සංවේදී නැත.

MRUD

බොහෝ විට ගස්වලට සම්බන්ධ කර ඇත. පුපුරවා හැරීමේ කහපාට කම්බියකින් අනිත් ඒවා සමඟ සම්බන්ධ කළ හැකිය. පුද්ගල විරෝධී බිම් බෝම්බයකින් අරමුණු

කෙරෙන්නේ මැරීම නොව තුවාල කිරීමය. ඉන් තුවාල වන තැනැත්තාට, සාමාන්‍ය වශයෙන් හත්දෙනෙකුගේ ආධාරය අවශ්‍යය. එහෙත් බිම් බෝම්බයක් මගින් මීටර් 20 ක අර්ධ විෂ්කම්භයක් ඇතුළත සිටින්නන් මරණයට පත්විය හැකිය.

ඔබ බිම් බෝම්බ සහිත කලාපයකට ඇතුළු වුවහොත් :

දුර සැඟවී සිට වෙඩි තබන්නා.

සැඟවී සිට වෙඩි තබන්නන් භාවිතා කරන ආයුධ වල ස්වභාවය නිසා දවල් කාලයේදී මීටර් 600 ක් (හෝ සමහර විට මීටර් 1000 ක්) තරම් ඇතින් සහ රාත්‍රී කාලයේදී මීටර් 300 ක් ඇතින් තිබෙන ඉලක්ක වලට පහර දීමට ඔවුන්ට හැකිය. එහෙත් සාමාන්‍යයෙන් ඔවුන් වෙඩි තබන්නේ කෙටි දුරක සිට වන අතර, ඔවුහු වැරදීමක් පිළිබඳ අනතුර අඩුකරන (පනස්වාරයක් පමණ විශාල කරන) නිරීක්ෂණ උපකරණ භාවිතා කරති. සමහර අවස්ථාවලදී ඔවුහු මීදුම, දූවිල්ල හෝ අඳුර ඔස්සේ ඉලක්කය ගැනීමට ඉඩ සලස්වන අධෝරක්ත හා දෘශ්‍ය උපකරණ භාවිතා කරති. සැඟවී සිට වෙඩි තබන්නෙකු ස්ථානගත වන්නේ විවිධ කවුළු ඇති ගොඩනැගිල්ලකය. කිසි විටෙකත් ගොඩනැගිල්ලක ඉහළම මහලේ (පළවැනි රූපය) හෝ ගොඩනැගිල්ලේ ඉදිරිපස කාමරයේ හෝ නොවේ.

රාත්‍රියේදී ගමන් නොකරන්න. එකිනෙකින් වෙන් වූ තනි පේළි වශයෙන් පයින් යන්න. කෙටි පාරවලින් නොයන්න. බාධකයන් උඩට නො නගින්න. නටබුන් වූ තැන් ගවේෂණය නොකරන්න. ජලයෙන් යටවූ ප්‍රදේශවලින් ප්‍රවේසම් වන්න. ජලය යටද බිම් බෝම්බ තිබිය හැකිය.

සැඟවී සිට වෙඩිතබන්නන් සඳහා ප්‍රියතම සැඟවෙන තැන් අතර, උළු කීපයක් ඉවත් කිරීමෙන් ඇති කරන ලද දෘෂ්ටි ක්‍ෂේත්‍රයක් සහිත වැලි මලු මගින් ආරක්‍ෂා කරන ලද ගෙවල අට්ටාලද වේ. දුර සිට බලන විට මේ කපොලු පෙනෙන්නේ ජෙල් වෙඩි නිසා ඇති වූ විවර ලෙසය.

1 වැනි රූපය

දුර සිට සැඟවී වෙඩි තබන්නෙකු බොහෝ විට සිටිය හැක.

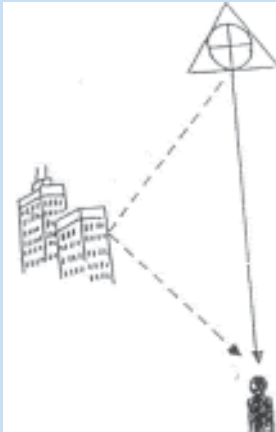
2 වැනි රූපය

ගොඩනැගිල්ලක් තුළ වෙඩි තබන විට සිටිය හැක.

3 වැනි රූපය

වහලක් ඇතුළත වෙඩි තබන තැන්

4 වැනි රූපය

වෙඩිල්ලට ඉලක්ක වූ තැනැත්තාට වෙඩිල්ලේ හඬ (නියුණුව හා හදිසියේ) ප්‍රථමයෙන් ම ඇසෙන අතර, ප්‍රතිරාවය (දීර්ඝව හා නොපැහැදිලි ලෙස) පසුව එයි. (4 වන රූපය)

රූපයේ දක්වා ඇති පරිදි වෙඩිල්ලක හඬ ගමන් කරන කෙටිම දුර නම් වෙඩි තබන්නා හා ඉලක්කය අතර දුර වන අතර, ඉලක්ක වන තැනැත්තාගේ කන කරා ළඟා වීමට ඊට වඩා බෙහෙවින් වැඩි දුරක් ගමන් කිරීමට ප්‍රතිරාවයට සිදු වේ. මේ නයින් වෙඩිල්ලේ හඬ හා ප්‍රතිරාවය අතර කාල ප්‍රමාදයක් ඇත. මේ විරාමය නිසා වෙඩිල්ල හා එහි ප්‍රතිරාවය වෙන්කොට හඳුනා ගැනීමට කෙනෙකුට ඉඩ ලැබේ. ඒ නයින් වෙඩිල්ලේ ආරම්භය වඩාත් නිශ්චිත වශයෙන් නිර්ණය කිරීමට හැකිවේ.

හොඳ තුවක්කු කරුවෙක් සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රතිරාවයන් ඇති කරනු ඇති තැනක් සොයයි. එබඳු තැනකදී ඔහු සිටින තැන නිර්ණය කිරීම ප්‍රායෝගික වශයෙන් කළ නොහැක්කකි.

දෝංකාර ප්‍රශ්නය

තුවක්කු වෙඩිල්ලක ශබ්දය තත්පරයකට මීටර් 330 කට මදක් වැඩි වේගයෙන් සියලු දිශාවන්ට ගමන් කරන අතර, වෙඩි උණ්ඩයක් තත්පරයකට මීටර් 1000 ක වේගයෙන් ගමන් කරයි. සමතල හා හිස් පරිසරයක, වෙඩිල්ල ආවේ කොහි සිටද යන්න දැනගැනීම ඉතා පහසුය. අනිත් අතට, ඔබත් වෙඩිල්ල තබනු ලබන ස්ථානයන් අතර බාධක කිහිපයක් ඇති කළ, ඒවායෙන් ප්‍රතිරාව නැගෙයි. එවිට, වෙඩිල්ල එක්වර කීප දිශාවකින් පැමිණී සේ දැනිය හැකිය.

5 වැනි රූපය

මුදුනේ සිට, ස්ටර්ලිං. මිලිමීටර් 9 සබ්මැෂින් තුවක්කුව ස්ටර්ලිං. ටී 56 සැහැල්ලු මැෂින් තුවක්කුව හා ඒ.කේ.47 තුවක්කුවක්

මුදුනේ සිට, වමේ සිට දකුණට: ඉවත දැමිය හැකි මි.මී.56 ටැංකි නාශක රොකට් ලෝන්වරය, කොල්ට් 45 පිස්තෝලය, මි.මී. 9 සිග් පිස්තෝලය, මැච් 10 ඉන්ග්‍රම් මි.මී. 9 සබ්මැෂින් තුවක්කුව, රුසියන් ටොකරෙච් මි.මී. 9 පිස්තෝලය, එස්.ආර් 6 මුඩාවරණය හා කිලෝග්‍රෑම් 5 යුගෝස්ලාවී ටැංකි නාශක බෝම්බය.

ඉලක්කයක් හැටියට වැරදි ලෙස හඳුනා ගනු ලැබීමට ලක් නොවන්න.

- ☹ ඔබේ ඇඳුම් හමුදා මාදිලියේ නොවන බවට වගබලා ගන්න. කැමරාලාප් ඇඳුම් නොආදින්න.
- ☹ කැමරාවක් තුළක්කුවක් හැටියට පෙනෙන්නට ඉඩ තිබෙන බව මතක තබා ගන්න.
- ☹ ක්ෂණික ඵලියක් නිකුත්වන ලෙස ජායාරූප ගැනීම, අවියක ක්ෂණික ඵලියක් හැටියට සලකනු ලැබීමට ඉඩ තිබේ. කැමරා කාචයක් ද, වීදුරු ද, පට්ටල ගාචු ද, දිලිසෙන ඔර්ලෝසු ද (ඒවා අනිත් පැත්තට හරවන්න) ඒවා හිරු ඵලිය වැටුණු විට දිලිසිය හැකිය.
- ☹ කැමරා ඵලි විශේෂයෙන්ම රාත්‍රියේදී අවධානය ලබාගනී.
- ☹ දල්වන ලද සිගරට් බොහෝ ඈත සිට දැකිය හැකි අතර ඒවා සැඟවී සිට වෙඩි තබන්නන් ආකර්ශනය කිරීමට ඉඩ ඇත.

ඔබ යුද්ධයට අදාළ ඉලක්කයක් සේ පෙනීම වැළැක්වීමෙන් ඔබට එබඳු ඉලක්කයක් හැටියට වැරදි ලෙස සලකනු ලැබීමේ ඉඩ අඩු කළ හැකිය. හමුදාමය නොවූ සෞම්‍ය වර්ණ ඇඳුම්, ඉහළ හා පහළ එකිනෙකට වෙනස් පැහැයන් සහිතව ආදින්න. ජායාරූප ගැනීමේදී ප්‍රවේශම් වෙන්න. මන්දයත් කැමරාවක් අවියක් හැටියට පෙනෙන්නටත්, ඔබේ ඉරියව්ව තර්ජනාත්මක ලෙස පෙනෙන්නටත් ඉඩ ඇති බැවිනි. ඇතැම් තත්ත්වයන්හිදී විඩියෝ කැමරාවක් හා SAM7 මිසයිල රඳවා තබනයක් සමාන සේ පෙනෙන්නට හැකිය. කැමරා කාචයකින් විහිදෙන හිරු ඵලිය ටැංකි නාශක අවියක් හැටියට හෝ ගිනි අවියක කටෙන් එන දීප්තිය හැටියට වැරදි ලෙස වටහා ගනු ලැබීමට ඉඩ ඇත. ඔබ යුද්ධෝපායික වශයෙන් වැදගත් ඉලක්කයක් අසල සිටීම නිසා ද ඔබ ඉලක්කයක් බවට පත්විය හැකිය. මෙහිනිසා ඔබ කාලතුවක්කු ප්‍රහාරයකට හෝ ගුවන් යානා ප්‍රහාරයකට ලක්වීමේ අනතුර ඇත.

ආයුධ පිළිබඳ අවබෝධය

යුද වාර්තාකරුවන් විවිධ ආයුධ ද ඒවායේ පරාසය ද ශක්‍යතාව ද පිළිබඳ මූලික අවබෝධයක් ඇති කරගත යුතුය. මෙය ඔබට ජීවිතය හා මරණය පිළිබඳ තීරණ ගැනීමට ආධාර වීමට ඉඩ ඇත. පිස්තෝලවල හා රයිෆල්වල නිරවද්‍යතාව ප්‍රධාන කොටම තීරණය වන්නේ ආයුධයේ වර්ගය හා නිෂ්පාදනයේ ගුණාත්මක තත්ත්වය ද කාලගුණ තත්ත්වයන් හා වෙඩි තබන පුද්ගලයාගේ හැකියාව (මානසික තත්ත්වය, විඩාපත් බව ආදිය) විසිනි. මීටර් 1,000කදී පැයකට කිලෝමීටර් 16ක සුළඟක් පවා වෙඩි උණ්ඩයක් එහි ඉලක්කයෙන් මීටර් හතරක් පසෙකට හරවනු ඇත.

අඩු වේගයෙන් යුතු අවි නම් ශබ්දයේ වේගයට අඩු වේගයකින් වෙඩි තබන පිස්තෝල හා රයිෆල්ය. ශරීර ආරක්ෂක ආවරණය මේවායින් ආරක්ෂාව ලබාදෙනු ඇත.

ඉහළට ද, දකුණු දෙසට ද වෙඩි තැබීමේ ප්‍රවණතාවක් ස්වයංක්‍රීය හා අර්ධ-ස්වයංක්‍රීය පිස්තෝලවල හා රයිෆල්වල ඇත. හොඳින් පුහුණු වූ සෙබලෙකු මීටර් 20කට නොවැඩි දුරකදී පිස්තෝලයකින් මිනිස් ඉලක්කයකට නොකඩවා වෙඩි තැබීමට අපේක්ෂා කරනු ඇත. හරිහැටි පුහුණු නොවූ සෙබලෙකුගේ ඉලක්කය එම දුරේදී බෙහෙවින් වරදින සුළු වනු ඇත. සතුරු සේ පෙනෙන තත්ත්වයකින් ඉවත් විය යුතුදැයි තීරණය කිරීමට මේ තොරතුරු ඔබට ආධාර කරනු ඇත.

අධික වේගයෙන් යුතු ආයුධ (රයිෆල් හෝ මැෂින් තුවක්කු) ශබ්දයේ වේගයට වැඩි වේගයකින් උණ්ඩ වෙඩි තබයි. ඔබට වෙඩි උණ්ඩයේ හඬ ඇසේ නම් එම වෙඩි උණ්ඩය ඒ වන විටත් ඔබ පසු කර ගොස්ය. තියුණු, පැහැදිලි පිපිරුමක් වැනි හඬක් ඇසේ නම්, වෙඩි මුර ඉතා සමීපය.

ආරක්ෂාව යටතේ එකට යන වාහන කණ්ඩායම්

ආරක්ෂාව යටතේ එකට යන වාහන කණ්ඩායම් නිසා ආරක්ෂාව පිළිබඳ ව්‍යාජ හැඟීමක් ඇතිවිය හැකිය. එබඳු හමුදා වාහන කණ්ඩායම්වලට දැඩි නියමයන් ද විනයක් ද ඇත. වාහන අතර අන්‍යෝන්‍ය සන්නිවේදනයක් පවතී. යම් ප්‍රභාසයක් සිදුවුවහොත් ඒ ගැන වහාම දැනගන්නට ලැබේ. වාහන ආයුධ සන්නද්ධය. මාධ්‍යවේදීන්ගේ එකට යන වාහන කණ්ඩායම් නම්, බොහෝ විට පිරිස් බලයේ ආරක්ෂාවක් ඇතැයි යන නොපැහැදිලි හැඟීමක් ඇතිව, එකම දිශාවට යන කාර් පේළිය. හමුදා හෝ එක්සත් ජාතීන්ගේ පරිවාරකයන් ඇතිව ගමන් කෙරේ නම්, ඔවුන්ගේ නියමයන්ට අනුව ක්‍රියා කරන්න. ඔබ හමුදා සතු නොවූ වාහන කණ්ඩායමක ගමන් කරන්නේ නම්, සතුරු බලවේගයන්ගේ අවධානය ඔබට යොමුවිය හැකි බව මතක තබා ගන්න. ඔබට ඔබේම සිතියමක් ද, ඔබ යන්නේ කොතේද එන්නේ කොහි සිටද යන්න පිළිබඳ හොඳ අවබෝධයක් ද තිබෙන බවට වගබලා ගන්න. කාර් අතර දෘශ්‍යමය සම්බන්ධයක් ද ගුවන් විදුලි හෝ දුරකතන සම්බන්ධයක් ද තබා ගන්න. හමුදා පුද්ගලයෝ වාහන කණ්ඩායම්වලට ඉදිරියෙන් හෝ පිටුපසින් හෝ ගමන් කිරීමට කැමති නොවෙති. පාර අවහිර කිරීමටත්, වාහන කණ්ඩායමේ ඉතිරි හරිය නැවැත්වීමටත් ඉදිරි වාහනයට ඇතැම් විට පහර දෙනු ලැබේ.

පිරික්සුම් බාධක

ඔබ පිරික්සුම් බාධක ඔස්සේ ගමන් කරන්නේ උණුසුම් වාතාවරණයක් හෝ අනතුරක් වීමේ ඉඩක් ඇති කාලයක විය හැකිය. රජයේ හමුදා හෝ ගරිල්ලා හමුදා හෝ තම විත්ත ධෛර්යය පිරිහුණු රජයේ නිත්‍ය හමුදා හෝ එහි සේවයේ යෙදී සිටිනු විය හැකිය. ඔබේ අරමුණ නම් ආරක්ෂා සහිතව එතැනින් ගමන් කිරීමයි. සෑම විටම ආචාරශීලී වන්න. මුහුණට මුහුණලා සිටීමෙන් වළකින්න.

අවශ්‍ය ලියවිලි හැර අන් කිසිවක් අතේ නැතිව පිරික්සුම් බාධකයක් වෙත එළඹෙන්න. ඔබ මාධ්‍යවේදියෙකු හැටියට ඔබව හඳුන්වා දෙන්න. එය සාමාන්‍ය හරහා යෑමක් නම් හා ඔවුන් විරෝධයක් මතු නොකරත් නම්, ආචාරශීලී වන්න. එහෙත් ඔබෙන් ඉල්ලනවාට වඩා වැඩි තොරතුරක් ස්වේච්ඡාවෙන් නොදෙන්න. ඕනෑවට වැඩි කුතුහලයක් නොදක්වන්න. අවසරයකින් තොරව යමක් සේයා පටයකට ගැනීමට කිසිවිටෙකත් උත්සාහ නොකරන්න.

ගැටලු ඇතොත් හා සෙබළුන් සතුරු හෝ බාධකාරී බවක් පෙන්වුවහොත්, තත්ත්වය සන්සුන් කිරීමට උත්සාහ කරන්න. සිගරට්ටුවක් හෝ සීනි බෝලයක් පිරිනමන්න. ඔබටත් සෙබළුන්ටත් පොදු භාෂාවක් ඇතොත්, ගැටුමට අදාළ

මාරක රථ පේළිය

2001 වර්ෂයේ ඇෆ්ගනිස්තානයේදී මාධ්‍යවේදීන් හතර දෙනෙකු (ඇෆ්ගන්, ඕස්ට්‍රේලියානු, ස්පාඤ්ඤ හා ඉතාලි) ගෙන ගිය මොටෝරියක් නවත්වා ඒ මාධ්‍යවේදීන් හතර දෙනාම ඝාතනය කරන ලදී. ඔවුන් ගමන් කළ රථ එකිනෙකින් ඉතා දුරස්ථ තිබුණු හෙයින් යමක් කරගත නොහැකි විය.

සෙබළාගේ ඇසින් ඔබ දෙස බලන්න.

“ අනික් අය සිටින තැන සිට ඔබ දෙස බලන්න. සෙබළා හරිහැටි පුහුණුවක් නොලැබූ අවුරුදු 17ක 18ක බියපත් තරුණයෙකු විය හැකිය. සතුරු පරිසරයක් තුළ යමෙකු කරන දෙය තර්කානුකූල විය හැකිය”

නැති, ක්‍රීඩා හෝ පවුල වැනි යමක් ගැන සල්ලාපයක් පටන් ගන්න. ඔවුන්ට ඔබේ නම කියන්න. ඔබ සිටින තැන ඔබ දන්නා බවත්, අන්‍යයන් ද ඔබ සිටින තැන දන්නා බවත් කියන්න.

හරිහැටි පුහුණුවක් නොලැබූ හා හරි විනයක් නැති සිවිල් ජන හමුදාවකින් වැඩි අනතුරක් ඔබට ඇත. සෙබළුන් උනන්දුවෙන් තොර සේ පෙනේ නම්, ඔබේ මුහුණ දෙස කෙළින්ම නොබලන්නම් හා හැඟීමක් නොදක්වන්නම් ඒ ගැන සැලකිලිමත් වන්න. මිනිස් ජීවිතයේ වටිනාකම ඔවුන්ට තවදුරටත් නොපෙනෙනු විය හැකිය. සෙබලෙකුගේ කළු ඉඟිරියා අසාමාන්‍ය ලෙස කුඩා නම් තැනී ගන්න. ඔහු මත්ද්‍රව්‍ය ගන්නෙකු විය හැකිය. මත්ද්‍රව්‍ය ප්‍රතිෂේධයන් (inhibitions) අඩු කරයි.

ඔබේ සහතික පෙන්වන්නේදී සැමියෙකුගේ හෝ බිරියකගේ හෝ දරුවන්ගේ පින්තූරයක්-ඔබට මිනිස් මුහුණුවරක් දෙන යමක් පෙන්වීමට ද ඔබට හැකිය. අනෙක් අය ඔබ අපේක්ෂාවෙන් සිටින බවත්, ඔබ සිටින තැන දන්නා බවත් ඔබ නොපැමිණියහොත් ඔබ සොයා එනු ඇති බවත් පැහැදිලි කරන්න. ඔබ ඔවුන්ට තර්ජනයක් නොවන බවත්, එහෙත් ඔබට අයිතීන් තිබෙන බවත්, ඔබට තුවාලයක් හෝ හිරිහැරයක් කරනු ලැබුවොත් ඊට ප්‍රතිවිපාක තිබිය හැකි බවත් ඔවුන්ට තේරුම් ගැන්වීමට ඔබට අවශ්‍යය. දිගටම ආචාරශීලීව සිටින්න.

සාමාන්‍ය දැනුම

සටන්කරුවන් ඉන්නේ කොහිදැයි ඔබ දන්නවාද? වෙඩි තැබීම සිදුවීමට ඉඩ ඇත්තේ කොහි සිටද? ඔබ සිටින තැන ගැන අවබෝධයක් ඇති කරගන්න. හදිසි අවස්ථාවකදී ඔබ බේරී යන්නේ කෙසේද යන්න ගැන හැඟීමක් තබාගැනීමට උත්සාහ කරන්න.

මිනෑවට වැඩි ආත්ම විශ්වාසයක් තබා නොගන්න. ඔබේ සීමිතකම් දැන සිටින්න. ඔබේ තීරණ ගැන වගකීම බාරගන්න. ඔබේ සහජ බුද්ධියට පටහැනිව අන් මාධ්‍යවේදීන් විසින් මාරක තත්ත්වයන්ට ඔබ ඇද ගනු ලැබීමට ඉඩ නොදෙන්න.

කිසි විටෙකත් සිහිවටනයක් ලෙස කිසිවක් අහුලා නොගන්න. සියලු ආකාරයේ ආකර්ෂණීය දේවල ස්වරූපයන් බෝම්බ තිබිය හැකිය.

කිසිවිටෙකත් තුවක්කුවක්, පිස්තෝලයක්, ගිනි අවියක් නොගෙන යන්න. එසේ කළොත් ඔබට ඔබේ සිවිල් තත්ත්වය නැති වනු ඇත.

පිරිසිදුව ඉන්න. ඔබේ චිත්ත ධෛර්යය ඉහළ මට්ටමක තබා ගන්න. ඔබේ ශාරීරික තත්ත්වයට අවධානය යොමු කරන්න. දිවි ගලවා ගැනීම සඳහා දිවීමට ඔබට සිදුවිය හැකි බව මතක තබාගන්න.

අසල ස්ථානයන්හි කාලතුවක්කු, බෝම්බ හෝ මිසයිල නිරීක්ෂණය කරතොත්, වැරදීමේ හැකියාව ද තිබෙන බව ගැන සිතියෙන් සිටින්න.

සටනෙන් පසු

සටනක් සිදුවූ තැනට ඔබ යනොත්, බිම් බෝම්බ හෝ නොපිපිරූ ඡෙල් වෙඩි තිබිය හැකි බවත් ගොඩනැගිලි අනාරක්ෂිත විය හැකි බවත් ගැන සිතියෙන් සිටින්න.

ඉහළ යන දෙයක් පහළ ආ යුතුය. සටනට පුහුණු කරන ලද සිවිල් වැසියෝ බොහෝ විට සටනක අවසානය ගැන ප්‍රීතිය පළකිරීමට අහසට වෙඩි තබති. මේ වෙඩි උණ්ඩ පහළට එන්නේ අධික වේගයෙනි. එනම් පැයකට කිලෝමීටර් 190ක වේගයෙනි. ප්‍රීතිය පළකිරීමට (අහසට) වෙඩි තබනු ලැබූ අවස්ථාවන්හිදී බොහෝ දෙනා මියගොස් හෝ තුවාල ලබා හෝ ඇත.

මාධ්‍යවේදියෙකු වශයෙන් අවධානයට ලක්වීම

මාධ්‍යවේදියෙකු සිටීම හා විශේෂයෙන් කැමරාවක් තිබීම සිද්ධීන් කෙරෙහිත් සටන්කරුවන් කෙරෙහිත් බලපායි. සතුරු බව පිළිබඳ ලකුණුවලට අවදියෙන් සිටින්න. සන්නද්ධ හමුදා විසින් කරන ලද මිනීමැරුමක් හෝ ප්‍රවණ්ඩ ක්‍රියාවක් ඔබ දැක ඇත්නම් හෝ සෝර ක්‍රියාවක් පිළිබඳ සාක්ෂි ඔබට ඇත්නම්, සන්සුන් හා ස්වාභාවික ලෙස සිටින්න. ඔබේ සේයාපට, කැසට් සඟවන්න. ඔබේ කැමරා ආවරණය කරන්න. යුද අපරාධ ගැන නඩු පැවරීම් ගැන සෙබළු වඩ වඩාත් දැනුවත්ව සිටිති. තමන් අමාරුවේ වැටෙතැයි හැඟුණොත් ඔවුන්ට සාක්ෂි මුලිනුපුටා දැමීමට අවශ්‍ය වනු ඇත. සීමාන්තික අවස්ථාවලදී ඔවුන්ට සාක්ෂිකරුවන්, විශේෂයෙන් කැමරා හා ටීප් රෙකෝඩර් තිබෙන සාක්ෂිකරුවන් නැතිකර දැමීමට අවශ්‍යවනු ඇත. ඔබ කිසිවක් නොදැනුවේ යැයි යන හැඟීම ඇති කරවන්න. හැකිතාක් ඉක්මනින් එතැනින් යන්න.

පුහුණුව, පීඩනයක් යටතේ කලබල නොවී සිටීමට ස්නෙසානාට ආධාර විය.

ස්නෙසානා ලුපෙවිස්තා ජාත්‍යන්තර ජනමාධ්‍යවේදීන්ගේ සම්මේලනය හා මැසිඩෝනියානු පුවත්පත් කේන්ද්‍රය විසින් 2000 ඔක්තෝබර් මස ස්ථාපිත කරන ලද මැසිඩෝනියාවේ ප්‍රථම ආරක්ෂක පුහුණු පාඨමාලාවට සහභාගී වූවාය. සිව් මසකට පසු ඇ A 1 රූපවාහිනී කණ්ඩායම සමග කොසෝවෝ මායිමේ පිහිටි තනුසෙවිකි නම් මැසිඩෝනියානු ගමට ගියාය. ස්නෙසානා හා ඇගේ කණ්ඩායම ඇල්බේනියානු ජන හමුදාව විසින් තවත්වා ප්‍රශ්න කරනු ලැබූහ. එම හමුදාවේ සමහරු කොසෝවෝ විමුක්ති හමුදා ලාංඡන පැළඳ සිටියහ. ස්නෙසානා මෙසේ කීවාය. "ඔවුන් ආයුධ ගෙන සිටියා. අහසට වෙඩි තබා අප වට කළා. මටත් මගේ කණ්ඩායමටත් ඉතා ප්‍රායෝගික දෙය වූයේ අප සන්සුන්ව සිටීමත්, හැකිතාක් මිත්‍රශීලී බවක් දැක්වීමට හා කො.වී. හමුදා සාමාජිකයින් සමග කරා කිරීමට උත්සාහ කිරීමත්ය. වාසනාවට ඔවුන් අපට හානියක් කළේ නැහැ." "ආරක්ෂක පුහුණු පාඨමාලාව මට මහත් ආධාරයක් වූණා. අවාසනාවකට මෙන්, මා උගත් සියල්ල මා මගේ රටේදීම ක්‍රියාත්මක කළා"

සිවිල් කලබල හා කැරලි කෝලාහල

දිවි රැක ගැනීමට උපදෙස්

- ☹ මාධ්‍ය හඳුනාගැනීමට ගෙන යන්න- එහෙත් ආරක්ෂා සහිත වීට පමණක් එය පෙන්වන්න.
- ☹ ඔබේ ජංගම දුරකථනය හදිසි අංකයකට ශීඝ්‍රයෙන් ඇමතිය හැකිවන සේ සකසා තබන්න.
- ☹ කඳුළු ගැස් එන පැත්තට විරුද්ධ පැත්තේ සිටින්න.
- ☹ තෙත තුවායක්, ජලය හා යම් පැහැරි වර්ගයේ ගෙඩි ටිකක් ගෙන යන්න.
- ☹ ඇස් ආරක්ෂක කණ්ණාඩි පැළඳීම ගැන සලකා බලන්න.
- ☹ ගිනි අවි භාවිතා වීමේ ඉඩක් ඇතොත් ආරක්ෂිත ඇඳුම් ගැන සලකා බලන්න.
- ☹ පුළුල්මාධාර කට්ටල ගෙන යන්න. ඒවා භාවිතා කරන ආකාරය ඉගෙන ගන්න.
- ☹ ස්වාභාවික කෙදිවලින් මැසූ බුරුල් ඇඳුම් අඳින්න.
- ☹ බාහු, කකුල් හා බෙල්ල ආවරණය කර ගන්න.
- ☹ දිනකට අවශ්‍ය කැම හා ජලය ගෙන යන්න.

ම බේ ප්‍රාදේශයේ නගර මධ්‍යයේ සිදුවන කෝලාහල, ප්‍රචණ්ඩ සිවිල් නොසන්සුන්කම් හා පෙළපාලි පවා සටන් කලාපයක් මෙන්ම අන්තරාදායක විය හැකිය.

ඇතැම් සිද්ධීන් ගැන කල්තියා කිව නොහැකිය. අන්තරායයන් නොපෙනේ. තත්වය බියකරු වේගයකින් උත්සන්න විය හැකිය. ජනයා බියට හෝ කෝපයට පත්වූ විට, ප්‍රචණ්ඩ නොවූ පිරිස් පවා අන්තරාදායක විය හැකිය. සාමකාමී පෙළපාලි ඉක්මනින්ම අන්තරාදායක කෝලාහල බවට පත්විය හැක. ජනවාර්ගික ගැටුම් හෝ බෙදුණු ප්‍රජාවක් ඇති තැනක, මාධ්‍යවේදීන් ආරක්ෂාව සහිත හා ආරක්ෂාවක් නැති ප්‍රදේශ ගැනත්, ආරක්ෂා සහිත හා ආරක්ෂාවක් නැති වර්ගයා රටාවන් ගැනත් දැන සිටිය යුතුය. හිෂ්ණ ව්‍යාපාරයන්ට බොහෝ විට සිවිල් ඉලක්ක ඇතුළත් වේ. ඇතැම් රටවල එම ව්‍යාපාර මාධ්‍යයන්ට හා මාධ්‍යවේදීන්ට එල්ල වේ. ක්‍රස්තවාදී ප්‍රභවයන් ආවරණය කරන කැමරා කණ්ඩායම්, වාර්තාකරුවන් හා ඡායාරූප ශිල්පීන් පළිගැනීම් හෝ සිද්ධිය වූ තැන ඉන්පසු වහාම ඇතිවිය හැකි ද්විතීයික ප්‍රභවයන් ගැන දැනුවත්ව සිටිය යුතුය.

යුද කලාපයන්හිදී මෙන්ම මේ තත්වයන්හිදී ද මාධ්‍යවේදියාගේ අරමුණ එකමය. එනම් අවම අනතුරකින් හොඳ ආවරණයක් ලබාගැනීමය. කල්තියා සැලසුම් කිරීම හා පාලනය පවත්වා ගැනීම පිළිබඳ එම ප්‍රතිපත්තියම යෙදේ. ලොකුම අනතුර ඇත්තේ ආරක්ෂා සහිත හා ආරක්ෂාවක් නැති ප්‍රදේශ ගැනත්, පෙර අනතුරු පිළිබඳ රටාව ගැනත්, තමන් ඉලක්ක බවට පත්විය හැකි ප්‍රමාණය ගැනත් නොදන්නා තත්වයන්ට යවනු ලබන ප්‍රවෘත්ති කණ්ඩායම්වලටය. මාධ්‍යවේදීන්ගේ මාධ්‍ය ආයතනය, සිවිල් කලබලයට සම්බන්ධ අයට පෙනෙන හැටියට, ගැටුමේ කිසියම් පාර්ශ්වයකට සම්බන්ධ නම්, මාධ්‍යවේදීන්ට වැඩිපුර අනතුරක් තිබිය හැකිය. එවිට මාධ්‍යවේදීන් හෝ මාධ්‍ය කණ්ඩායම් කිසියම් මාධ්‍ය සමාගමකට සම්බන්ධ කරන ස්ටිකර් හෝ සංකේත ඉවත් කිරීම ගැන සලකා බැලීමට යෝග්‍ය වේ.

කැමරා තිබීම නිසා කලබල ඇති වන හෝ වැඩි වන බව ආරක්ෂක හමුදා හා පොලිසිය බොහෝ විට කියයි. එහෙයින් ඔවුහු වාර්තා කිරීම වැළැක්වීමට උත්සාහ කරති. ආවරණය නිසා තමන් ප්‍රචණ්ඩත්වය සිදුකළ අය හැටියට හඳුනා ගනු ලැබේ යැයි කලබලකරුවන් හෝ පොලිසිය විශ්වාස කළහොත්, මාධ්‍යවේදීන් ඒ දෙපිරිසේ ඉලක්කයක් බවට පත්විය හැකිය. කලබලයකට සම්බන්ධ වූවන් සේයාපටය පොලිසියට බාරදෙනු ලැබේ යැයි විශ්වාස කළොත් ඡායාරූප ශිල්පීන් හා කැමරා ක්‍රියාකරුවන් වැඩි අනතුරකට ලක්විය හැකිය.

පරිගත කරනු ලැබීමේ අපේක්ෂාවෙන් පිරිසක් අතර සිටින හා හඳුනා ගනු ලැබීමට බිය වන ජනයාට තම මුහුණ වසා ගැනීම සඳහා බැලැක්ලාවා හෝ මෝටර් සයිකල් හෙල්මට් පැළඳිය හැකිය. කලබලවලට මුහුණදීමට සූදානම් වන විශේෂ පොලිස් හෝ සන්නද්ධ හමුදා ද හෙල්මට් හා වෙස්මුහුණු පැළඳිය හැකිය. ඔවුන් හඳුනා ගනු ලැබීමට හේතු විය හැකි ඉලක්කම් ඉවත් කිරීමටද ඔවුන්ට හැකිය. තමන් හඳුනා ගැනීමට නොහැකි යැයි ජනයා විශ්වාස කරන විට, තම ක්‍රියා ගැන වගකීමට තමන්ට සිදුවේ යැයි ඔවුන් එහෙමට නොසිතන බවටත් ඔවුන් ප්‍රවණ්ඩත්වය යොදා ගැනීමට වැඩි ඉඩක් තිබෙන බවටත් සාක්ෂි ඇත.

සමූහය තුළ ඇති කෝපය නිසා ප්‍රවණ්ඩත්වය ආරම්භ විය හැකිය. වෙනත් අවස්ථාවන්හිදී පොලිසිය බලයෙන් පිරිසක් විසුරුවා හැරීමට තීරණය කළ විට එය පටන් ගැනෙන්නට හැකිය. දෙපාර්ශ්වයෙන් එකක් හෝ කල්තියා දැනුම්දීමක් කරනු ඇතැයි සිතිය නොහැකිය. ආරක්ෂක හමුදා බැටන් පොලුවල හා පලිස්වල සිට කඳුළු ගැස්, රබර් උණ්ඩ දක්වාත් හා සැබෑ වෙඩි උණ්ඩ දක්වාත් තම ප්‍රතිචාරය ඉක්මනින්ම උත්සන්න කිරීමට ඉඩ ඇත. ඔබ විශාල ජන පිරිසක් අතරට මැදි වුවහොත්, ඉක්මනින් සගයින් කරා හෝ ආරක්ෂාව සහිත ස්ථානයක් කරා ළඟාවීම දුෂ්කර විය හැකිය.

කල්තියා සැලසුම් කරන්න

පෙළපාලියක් වැනි සැලසුම් කරන ලද සිද්ධියක් ආවරණය කිරීමේදී සිදුවිය හැකි පිරිස් වලිකයන් ද කලබල ඇතිවිය හැකි තැන්ද ආරක්ෂා සහිත මාර්ග ද ගැන කල්තියා තොරතුරු රැස් කර ගන්න. නිරීක්ෂණයන් සඳහා උස් තැන් හා පිටවීමේ විකල්ප මාර්ග තෝරා ගැනීම පිණිස ස්ථානය පරීක්ෂා කරන්න. විවිධ ජනවාර්ගික හෝ වාර්ගික ප්‍රජාවන් ජීවත් වන තැන් දැනගැනීම මගින් ප්‍රදේශය තුළ හා ඉන් පිටත ඔබේ ගමන් මාර්ගය නිර්ණය කිරීමට පහසු වේ.

- ඔබේ කණ්ඩායම වෙන් වේ නම් නැවත සම්බන්ධ වන තැන් හා වේලාවන් කල්තියා සැලසුම් කරගන්න. සන්නිවේදනයේ සෘජු ක්‍රමයක් තබා ගැනීමට උත්සාහ කරන්න.
- පුවත්පත් හැඳුනුම්පත ළඟ තබාගන්න. කෙසේ වුවද, එම නිසා අනවශ්‍ය අවධානයක් ලැබීමට ඉඩ ඇතැයි ඔබ සිතයි නම්, එය සඟවා තබාගන්න.
- හදිසි අවස්ථාවන්හිදී ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සඳහා ඔබේ ජංගම දුරකතනයේ ඇති ස්පීඩ් ඩයල් පහසුවෙහි ඇතුළත් කරන ලද හදිසි අංකයක් සහිත සෙල් දුරකතනයක් ගෙන යන්න.
- කඳුළු ගැස් වැදීමේ හැකියාවක් ඇතොත්, සුළඟ උඩු අතට ගමන් කරන තැනක සිටීමට උත්සාහ කරන්න. ඔබේ මුහුණ ආවරණය කිරීම සඳහා

සටන් කලාපයේදී

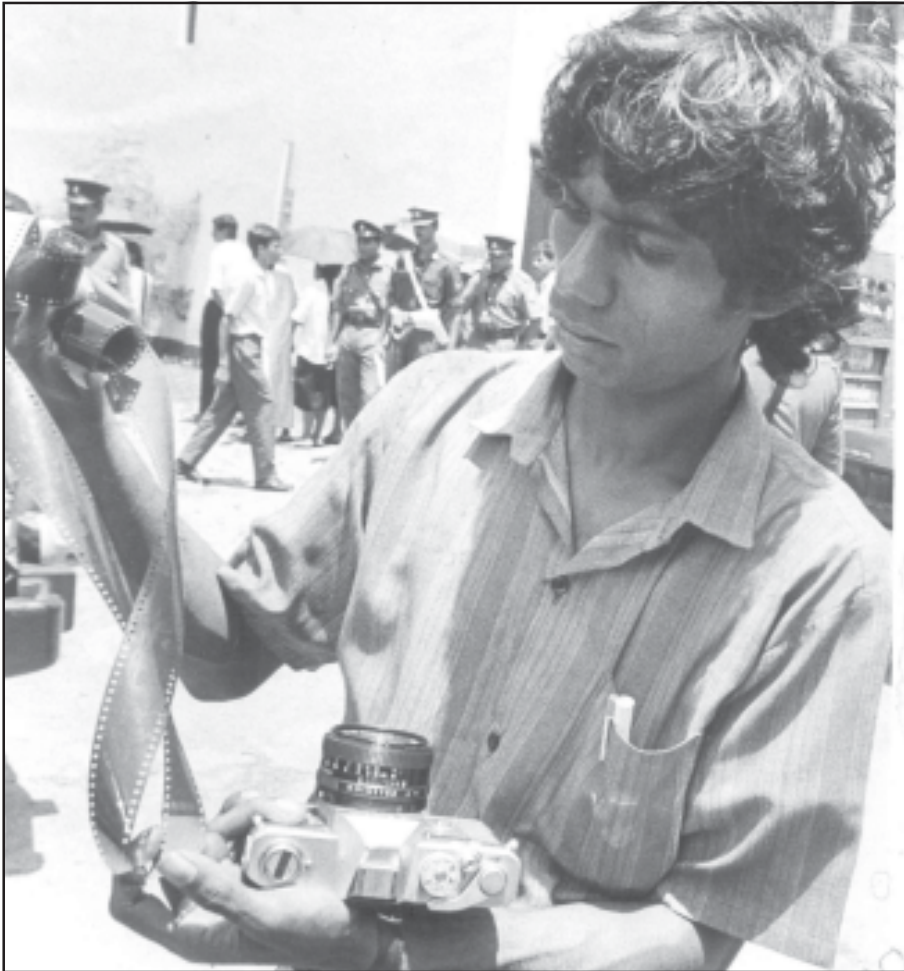
- ☹ ඕනෑවට වැඩියෙන් ආත්ම විශ්වාසය තබා නොගන්න.
- ☹ ඕබේම සීමාවන්ට ගරු කරන්න.
- ☹ ඔබේ තීරණවල වගකීම ගන්න.
- ☹ කිසිවිටෙකත් ආයුධයක් නොගෙන යන්න.
- ☹ පිරිසිදුව ඉන්න.
- ☹ ඔබේ චිත්ත ධෛර්යය ඉහළින් තබා ගන්න.
- ☹ ෂෙල් වෙඩි පුපුරන තැන්වලට ඕනෑවට වඩා කිට්ටු නොවන්න.
- ☹ අන් අය කරන දේට අවධානය යොමු කරන්න.
- ☹ සටන් සිහිවටන අවුලා නොගන්න. ඒවා පිපිරීමට ඉඩ ඇත.
- ☹ ඉහළට යන දේ පහළට ආ යුතුය. මිනිසු සඳහා තබන වෙඩිවලින් ප්‍රවේශම් වෙන්න.

තෙත තුවායක් හා ජලය තබා ගන්න. ගෑස් මුහුණු ආවරණයක් ගෙන යෑමට ඔබට නොහැකි නම්, වැදුණු තැනට ඉහළින් දෙහි හෝ ලෙමන් වැනි පැඟිරි වර්ගයේ ගෙඩියක් මිරිකීමෙන් රිදීම් පහ කිරීමට හැකිවනු ඇත.

- ◉ පෙට්‍රල් බෝබියකින් ඔබට පෙට්‍රල් වැදුණොත් ගිනිදූල් නිවීම සඳහා ක්‍රමයක් ද ඔබට අවශ්‍යය.
- ◉ කඳුළු ගෑස් පාවිච්චි වීමට ඉඩ ඇති පරිසරයක් තුළ, ඇස් ආරක්ෂා කරගැනීම ගැන සලකා බැලිය යුතුය. ඒ සඳහා, පිහිනන විට පළඳින කණ්ණාඩි (swimming goggles) හෝ කාර්මික ඇස් ආරක්ෂක උපකරණ (Industrial eye Protection) ප්‍රමාණවත් වනු ඇත. ගිනි අවි පාවිච්චි කරනු ලැබීමේ ඉඩක් ඇත්නම්, යුද කලාපයන්හිදී අදින ආකාරයේම ආරක්ෂක ඇඳුම් අඳින්න.
- ◉ ප්‍රථමාධාර මෙවලම් මලු ගෙන යන්න. ඒවා පාවිච්චි කරන ආකාරය පිළිබඳව දැන සිටින්න.
- ◉ ස්වාභාවික රෙද්දෙන් මැසු බුරුල් රෙදි අඳින්න. ඒවා කෘත්‍රිම රෙද්දෙන් මැසු ඇඳුම් තරම් ඉක්මනින් නොපිළිස්සෙනු ඇත. අන්දිග කම්ප ද, දිග කලිසම් ද අඳින්න. ඔබේ සිරුරෙහි ඉතාම සුළු ප්‍රමාණයක් කඳුළු ගෑස්වල වේදනාකාරී ද්‍රව්‍යයන්හි බලපෑමට පමණක් ලක්වීමට සලස්වනු ඇත.
- ◉ නොසන්සුන්කම පැතිරී ඔබේ කාර්යාලයට ආපසු ඒමට ඔබට දුෂ්කරතාවක් ඇති වුවහොත් යටත් පිරිසෙයින් එක් දවසක් සඳහා ප්‍රමාණවත් වන තරම් ආහාර, ජලය හා ද්‍රව්‍ය සහිත පිටේ එල්ලාගෙන යන කුඩා මල්ලක් ගෙන යන්න.

ස්ථානගත වීම

සිදුවන දේ පිළිබඳ සමස්ත විනයක් ලබාගැනීම සඳහා කැමරා හා වාර්තාකරුවන් ස්ථානගත කිරීම ගැන කල්පනා කරන්න. වඩා ඉහළ වන තරමට වඩා හොඳය. ස්ථානයකින් පිටව යෑමට එක් මාර්ගයකට වඩා තිබිය යුතුය. ඔබ විඩියෝ ගත කරන්නෙහි නම්, සෙනඟ අතරට යෑමක් සිදුවන දෙයකට ඕනෑවට වඩා ළංවීමත් පැහැදිලි අවාසියක් විය හැකිය. ඔබ විඩියෝ ගත කිරීමක් හෝ ඡායාරූප ගැනීමක් හෝ නොකරන වාර්තාකරුවෙකු නම්, ඔබට පැහැදිලි දෘෂ්ටි රේඛාවක් ඇතොත් හා ශබ්ද ඇසීමට හැකි වෙතොත්, සෙනඟ අතර සිටීම අනවශ්‍යය. සහභාගි වන්නන් සමඟ කලින් හෝ පසුව ඔබට සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්විය හැකිය. එහෙත් මේ වේලාවේදී ඔබට අවශ්‍ය වන්නේ සිදුවන දෙය පිළිබඳ සමස්ත විනයකි.

ආරක්‍ෂක හමුදා නිලධාරීන් විසින් ඡායාරූප මාධ්‍යවේදියෙකුගේ කැමරාවෙන් දළ සේයාපටය එළියට ඇද දැමීමෙන් පසුව

ජායා : අනුරුද්ධ ලොකුහඟුආරච්චි

සිද්ධියේදී

ඔබ කණ්ඩායමක සාමාජිකයෙකු නම්, කණ්ඩායම සමඟ වැඩ කරන්න. එකට ඉන්න. නැතහොත් එකට යන්න. ඕනෑවට වඩා කලින් යෑම, ඕනෑවට වඩා පසුව යෑමට වඩා හොඳය. ඔබ පුද්ගලයෙකු හැටියට වැඩ කරන්නෙහි නම්, අවශ්‍ය වුවහොත් උදව් ලබාගත හැකි යම් අයෙකු සමඟ හොඳ සන්නිවේදන මාර්ගයක් තිබෙන බවට වගබලා ගන්න. 'අවසන් අංකය නැවත ඩයල් කිරීමේ' පහසුව ක්‍ෂණික ආධාර ලබාගත හැකි ස්ථානයකට වන පරිදි ඔබේ දුරකතනය පිහිටුවන්න.

ශ්‍රීයන්ත වල්පොළ
 ඡායාරූප මාධ්‍යවේදී - ද හින්දු

පළමු සිද්ධිය 1987 මුල් භාගයේදී "ජාතික සාම පෙරමුණ" නැමති ආගමික සංවිධානයේ සාමකාමී උද්ඝෝෂණයක් ආවරණය කරමින් සිටියදී පොලිස් නිලධාරීන් තිදෙනෙක් මා වට කොට කැමරාවෙහි වූ දළ සේයාපටය මා ලවා බලහත්කාරයෙන් ගලවා ගැනීමයි.

දෙවැනි සිද්ධියේ දී 1987 ජූලි 27 ඉන්දු ලංකා ගිවිසුමට ප්‍රථම පිටකොටුවේ සහ මරදානේ දී පැවති උද්ඝෝෂණය ඡායාරූප ගත කළ අවස්ථාවේදී මරදානේ පොලිසිය විසින් කැරලිකරුවෙකු සේ සලකා කැමරා දෙකක් සමඟ අත් අඩංගුවට ගන්නා ලදී.

කැමරා දෙක සහ ඒ තුළ වූ දළ සේයාපට දෙක පොලිස් නිලධාරීන් අතට පත්විය.

43 පිටුවට

ප්‍රධාන පිටවීමේ මාර්ග ද, ප්‍රමුඛ ස්ථාන ද, ආරක්ෂක හමුදා සිටින තැන් ද, සමීපතම රෝහල් පහසු ව ද පිළිබඳ මානසික සිතුවමක් තබා ගැනීමට උත්සාහ කරන්න. ඉඳහිට නැවතී, ඒවා තවදුරටත් පැහැදිලිදැයි පරීක්ෂා කරන්න.

දළ සේයා පටය හෝ හඬ පටිය පැහැර ගනු ලැබේ යැයි බියක් ඇත්නම්, වැඩකට නැති සේයා පට හෝ හඬ පටි ඔබේ සාක්කුවේ ගෙන යන්න. ඔබේ පාවිච්චි කරන ලද ද්‍රව්‍ය, ඒවා කැමරාවෙන් ගත් වහාම සඟවන්න. ඩිජිටල් උපකරණ පාවිච්චි කරත් නම්, එක් තැටියක් (disc) බාර දීමට ඔබට බල කෙරුණොත් ගැනීම සඳහා ව්‍යාජ තැටියක් තබා ගන්න. අධි අවදානම් තත්ත්වයන්හිදී, එකිනෙකා ගැන බැලීමට හැකිවනු පිණිස තවත් ඡායාරූප ශිල්පියෙකු සමඟ එක්වන්න. ඔබලා තරඟකාරයින් විය හැකිය. එහෙත් ඔබලා සගයෝද වෙති. වෙනත් යමෙකු දැනටත් පෙන්වා ඇති ඡායාරූප ගැනීම සඳහා අනවශ්‍ය අනතුරුවලට මුහුණපෑමට නොපෙළඹෙන්න.

සිද්ධියෙන් පසු

ඊළඟ අවස්ථාවට පාඩම් උගෙනීම සඳහා, අත්දැකීම් ප්‍රවෘත්ති කාමරයේදී ඉදිරිපත් කරන්න.

ඔබේ කරුණුවල අවංකභාවය ආරක්ෂා කරන්න. දළ සේයා පට විඩියෝ පට ඉල්ලා සිටීමට ආරක්ෂක හමුදාවලට ඇති අයිතිය ගැන ඔබේ රටේ තිබෙන නීතිය කුමක්ද? ඔබ ක්‍රියාත්මක වන ප්‍රදේශය, කලාපය හෝ රට තුළ වැඩ කරන මාධ්‍යවේදියෙකු වශයෙන් ඔබට ඇති නෛතික බලපෑම් ඔබ තේරුම් ගත යුතුය. ඔබේ ප්‍රවෘත්ති සංවිධානයේ ප්‍රතිපත්තිය කුමක්ද? ද්‍රව්‍ය රට තුළ ආරක්ෂා කිරීමට නොහැකි නම්, සිවිල් කලබල පිළිබඳ විඩියෝ පට රටෙන් පිටත ලේඛනාගාරගත කෙරෙන පරිදි ක්‍රමයක් පිහිටුවීමට හැකිද?

පෙළපාලිවලට හා සිවිල් කලබලවලට පසු ඔබේ ද්‍රව්‍යයන්ට ළඟාවීමට පොලිසියට ඉඩ දෙනු ලැබේ නම් ආරක්ෂා සහිතව ඔබේ කාර්යය කිරීමට ඇති ඔබේ හැකියාව කෙරෙහි එය අහිතකර ලෙස බලපාන බව මතක තබා ගන්න. කලබලයකට සහභාගිවන්නන් ඔබ සාක්ෂි රැස් කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ කොටසක් හැටියට දකිතොත් ඔබට බරපතල අනතුරක් ඇත.

ත්‍රස්තවාදී ප්‍රහාර

ත්‍රස්තවාදී ප්‍රහාරයන්ගෙන් සිවිල් ජනයා මුහුණපාන අනතුරුවලට ම මාධ්‍යවේදීන් ද මුහුණ පාති. මාධ්‍ය කාර්යාල හා කාර්ය මණ්ඩල පවා බෝම්බවල හෝ වෙඩි තැබීම්වලට ලක්වන විට මාධ්‍යවේදීන් ද අමතර අනතුරුවලට මුහුණ පාති. සාහනයක් හෝ බෝම්බ ගැසීමක් සිදුවූ තැනකට යෑමේ ද අනතුරු ඇත. ශෝක වන සමූහයා ඡායාරූප ශිල්පීන්ට හා කැමරා ක්‍රියාකරුවන්ට පහරදීමට ඉඩ තිබේ. මන්දයත් එම ජනයා ඔවුන් අනුකම්පා විරහිතයයි හෝ ඔවුන්

1999 දෙසැම්බර් 11 දින මෙක්සිකෝ නගරයේ පැවති විරෝධතා උද්ඝෝෂණයක් ආවරණය කරමින් සිටියදී නිදහස් ඡායාරූප ශිල්පියෙකු වන ජුහාන් කැස්ටිලෝ කැරලි මර්දන පොලිසියේ ප්‍රහාරයට ලක්වූ අතර ඔහුගේ කැමරා උපකරණ ද උදුරාගනු ලැබිණි. අඩුම තරමින් ඡායාරූප ශිල්පීහු තිදෙනෙකුවත් මෙම පොලිස් ප්‍රහාරයේදී තුවාල ලැබූහ.

ඡායා : AP/ David de la Paz

ප්‍රහාරය සිදුකළ තැනැත්තන් ප්‍රසිද්ධියට පත්වීම වළක්වන්නට උත්සාහ කරනැයි හෝ විශ්වාස කරන හෙයින්. ඇතැම් විට ආරම්භක සිද්ධියක් ඇති කරවනු ලැබේ. එහි අරමුණ වන්නේ පොලිසිය හෝ ආරක්ෂක හමුදා එනවිට ඔවුන්ව වට කොට පහරදීමය. හදිසි සේවාවන් ස්ථානයට ගෙන්වා ගනු සඳහා එක් බෝම්බයක් පුපුරුවා හැරිය හැකිය. ඉන්පසු වඩා විශාල බෝම්බයක් පුපුරුවනු ලැබේ. පොලිස් මුරවලලු පිටුපස ක්‍රියා කරන සියලු දෙනා, ඔවුන් පොලිස් නිලධාරීන්, අර්ධ වෛද්‍ය වෘත්තිකයන් හෝ මාධ්‍යවේදීන් හෝ වේවා, ද්විතීයික බෝම්බවලින් මියයෑමේ අනතුරට ලක්වෙති.

42 පිටුවෙන් ...

ඔවුන් කැමරා දෙක ලබාගත් පසු මාහට නඩු පවරා රිමාන්ඩ් භාරයට පත් කළේ ඇදිරි නීතිය කඩ කිරීමේ වරදටය.

මා අත් අඩංගුවට ගන්නා අවස්ථාවේදී ඇදිරි නීතිය පණවා නොතිබුණි. මෙම මුල් අත්දැකීම් දෙක සිද්ධීන් ආවරණය කිරීමේදී නව විධික්‍රම සහ තාක්‍ෂණික උපක්‍රම ඇසුරින් කිරීමට මා පෙළඹි විස.

ගැටුම වර්ධනය වන නිශ්චිත ස්ථානය පිළිබඳ මනා අවබෝධයකින් සිටීම, ඒ සඳහා දුර රූප කාම ආදිය ළඟ තබා ගැනීම. ආරක්‍ෂක නිලධාරීන් අතරේ රැඳී සිටීමෙන් වැළකීම. ආරක්‍ෂක නිලධාරීන්ට තමාට හිරිහැර කිරීමට හෝ අත් අඩංගුවට ගැනීමට හැකිවන ආකාරයේ ආසන්න දුරකින් නොසිටීම. පෙලපාලි විරෝධතා පා ගමන් ආදියේ කොටස් කරුවෙකු නොවී ඡායාරූප මාධ්‍ය නිරීක්ෂකයෙකු වීම.

ගැටුමක, සිද්ධියක මගේ ප්‍රචන්පතට අවශ්‍යතරම් ඡායාරූප සටහන කරගත් පසු එම ස්ථානයේ අවසාන මොහොත තෙක් රැඳී නොසිටීම. හැකි ඉක්මනින්, එම ස්ථානයෙන් ඉවත්ව යෑම ආදිය ඉන් කිහිපයකි.

මෙකී සියුම් ආරක්‍ෂිත උපක්‍රම නිසා බෝම්බවලින් පවා මා රැකුණු අවස්ථා බොහෝ ගණනකි.

එදින අප ජීවිත බේරුණේ වාසනාවට ය. සාධක ගණනාවක එක්තැන් වීමක් නිසා ය. සමහර විට අප හතර දෙනාම දරුණු අනතුරකට ලක්වීමට එදින හොදටම ඉඩ තිබුණි.

ජනමාධ්‍යවේදීන්ගේ ජීවිතාරක්ෂාව පිළිබඳ අන්තර් ජාතික මගපෙන්වීම් කියැවීමට ලැබුණු කළ මට අවබෝධ වූ එක් දෙයක් වූයේ සතුරු පරිසරයකට එළඹීමට පෙර හොදින් සිතාමතා ගත යුතු වූ ආරක්ෂාකාරී පියවර ඇති බවයි. අනතුරුදායක වටපිටාවක වාත්තියේ යෙදී සිටින අතරතුර ජීවිතාරක්ෂාව පිළිබඳ අවබෝධයක් තිබුණේ නම් අප එම දාමරික පිරිස්වලට කොටු නොවන්නට බොහෝ දුරටම ඉඩ තිබුණි.

මාධ්‍ය නිදහස සහ ජීවිතයට ඇති අයිතිය - සුනන්ද දේශප්‍රිය

වාහනයේ අපි හතර දෙනෙක් සිටියෙමු. මා ද ජර්මානු ජාතික ජනමාධ්‍යවේදීන් දෙදෙනෙකු ද ජන මාධ්‍ය ක්‍රියාකාරිකයකු ද වශයෙනි. එවකට මම සති අන්ත විකල්ප පුවත්පතක් වූ යුක්තිය කර්තෘ වීමි.

ඒ 1995 නොවැම්බර් මාසය යි. ආණ්ඩුව යාපනයේ ජනබල මෙහෙයුම ආරම්භ කළේ ය. 1994 මුලදී ආණ්ඩුව සහ එල්ටීටීඊ සංවිධානය අතර ආරම්භ වූ සාම සාකච්ඡා බිඳ වැටී දෙපාර්ශ්වයම මහා පරිමාණයෙන් යුද්ධයකට අවතීර්ණ වෙමින් තිබුණි. එවකට යාපනය පාලනය වූයේ එල්ටීටීඊ සංවිධානය යටතේ ය. යළි යාපනයේ බලය අල්ලා ගැනීම ආණ්ඩුවේ ඉලක්කය විය.

මේ අතර ශ්‍රී ලංකාවේ සාමය සහ යහ පාලනය ගැන උන්නදුමත් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන එකමුතුවක වාර්ෂික සමුළුවක් බෙන්තර හෝටලයක මුළු දීමට නියමිත විය. බොහෝ විදේශීය පිරිස් ද ඊට පැමිණ සිටියහ. එසේ වෙතත් කරුණු වරදවා තේරුම්ගත් පිරිස් රටෙහි නැගෙමින් පැවැති යුදවාදී වාතාවරණය යටතේ එම සමුළුවට එරෙහිව උද්ඝෝෂණයක් දියත් කළහ. සමුළුව පැවැත්වීමට නොහැකි වන තරමට ප්‍රදේශයේ නත්තත්තාර පිරිස් උසිගැන්වෙමින් තිබුණි.

සමුළුවට සහභාගිවන්නන් ජාති දෝහින් ලෙස හංවඩු ගැසුණි. කළහකාරී පිරිස් දේශපාලන අනුබලය ලබන බව පෙනෙන්නට තිබුණි. රාජ්‍ය ජන මාධ්‍ය සමුළු විරෝධී උද්ඝෝෂණයේ කසකරු බවට පත්ව විය.

අප හතර දෙනා යමින් සිටියේ එම උද්ඝෝෂණය වාර්තා කිරීමට ය. ජන මාධ්‍යවේදීන් වන බැවින් අපට භානියක් නොවනු ඇතැයි අපේ කල්පනාව විය. හෝටලය අසල පොදි ගැහෙමින් සිටි පිරිස් අප වාහනය හෝටල් භූමිය තුළට යත්ම ඇවිස්සුණි. විදේශිකයින් සිටිනු දැකීමෙන් තත්ත්වය තවත් නරක් විය. හෝටලයේ මුරකරුවන් නොවන්නට දාමරික පිරිස් හෝටලයට කඩා වදින්නට ඉඩ තිබුණි.

මෙම තත්ත්වය පොලීසියට දැන්වීමෙන් පසු අපට නිරුපද්‍රිතව ආපසු යාමට හැකියැයි උපදෙස් ලැබුණි. එසේ වෙතත් ආපසු එන අපේ වාහනය පසුපස දාමරික පිරිස් කෑ කෝ ගසමින් හඹා ආවෝය. ඔව්හු යුක්තිය පුවත්පතේ කර්තෘ ලෙස මා හඳුනා ගත්හ. යුක්තිය යුද්ධයට විරුද්ධ ස්ථාවරයක් ගත් පුවත්පතක් විය.

අවාසනාවකට මෙන් වැඩි දුරක් යාමට පෙර දුම්රිය හරස් පාරක වසා තිබූ ගේට්ටුව අපේ වාහනය නතර කළේ ය. යුදවාදී දාමරික පිරිස් කැකෝ ගසමින් පැමිණ අපේ වාහනයේ දොර බලයෙන්ම විවෘත කළහ. ඉදිරිපස විදුරුව කුඩුපට්ටම් වී යන සේ පොලු පහර එල්ල විය. නිමේශයකින් මා සිටියේ මහ පාර මැද දාමරික පිරිස්වලට මැදිව ය. ඔවුහු මා එක් සැණින් ඇද හතර දෙසින් ම පහර දීමට වත්හ.

අප වාහනය නතර කැරුණේ පාලමක් මත ය. පහර කා අඩපණ වූ මා උස්සා ගඟට දුමුමට මැරවර පිරිස් තැන් කරන්දී ගේට්ටුව ඇරුණි. ජර්මානු ජාතික ජන මාධ්‍යවේදීන් දෙදෙනා වාහනයේ ම ඇතුළත එල්ලී සිටියද ඔවුන්ද දරුණු ප්‍රහාරයකට ලක් විය. අනෙක් සගයාට ද මාගේ ඉරණම ම අත් වෙමින් තිබුණි.

එදින අප ජීවිත බේරුණේ වාසනාවට ය. සාධක ගණනාවක එක්තැන් වීමක් නිසා ය. සමහර විට අප හතර දෙනාම දරුණු අනතුරකට ලක්වීමට එදින හොදටම ඉඩ තිබුණි.

ජනමාධ්‍යවේදීන්ගේ ජීවිතාරක්ෂාව පිළිබඳ අන්තර් ජාතික මඟපෙන්වීම් කියැවීමට ලැබුණු කළ මට අවබෝධ වූ එක් දෙයක් වූයේ සතුරු පරිසරයකට එළඹීමට පෙර හොදින් සිතාමතා ගත යුතු වූ ආරක්ෂාකාරී පියවර ඇති බවයි. අනතුරුදායක වටපිටාවක වෘත්තියේ යෙදී සිටින අතරතුර ජීවිතාරක්ෂාව පිළිබඳ අවබෝධයක් තිබුණේ නම් අප එම දාමරික පිරිස්වලට කොටු නොවන්නට බොහෝ දුරටම ඉඩ තිබුණි. සමහර විට ජීවිතය රැක ගැනීමට වුව ද එවැනි ආරක්ෂාකාරී පියවරයන් දායක වීමට ඉඩ තිබුණි. නමුත් අප කිසිවකුට එවැනි අවබෝධයක් තිබුණේ නැත.

පසු ගිය කාලයේ නීතිය අතට ගත් දාමරික කණ්ඩායම් විසින් ජනමාධ්‍යවේදීන්ට පහරදීමෙන් තර්ජන ගර්ජන කිරීමෙන් ඔවුන්ගේ කැමරාවන්හි සටහන් වූ දර්ශන බලයෙන් මකා දැමීමෙන් අවස්ථා ගණනාවක් ම වාර්තා විය.

ජනමාධ්‍යවේදීන් වන අප, අපේ වෘත්තිය හැකි තරම් හොදින් සහ ඉක්මනට කළ යුතු ය. එබැවින් ම අපට බොහෝ විට අනතුරුදායක තත්ත්වයන් යටතේ තොරතුරු සෙවීමට සහ වාර්තා කිරීමට සිදුවෙයි. යම් සිදුවීමක් වාර්තා කිරීමට සිදුවූ කල හෝ පැවරුණ කල එය අනතුරුදායක ද නැත්ද යන්න අප එතරම් සලකන්නේ නැත.

එය යුධ භූමියේ සිට වාර්තා කිරීමක් හෝ බෝම්බ පිපිරීමක් විය හැකිය. කළහකාරී ජන රංචු ගැසීමක් විය හැකිය. සාමකාමී උද්ඝෝෂණයකට කැරෙන

පොලිස් පහර දීමක් විය හැකිය. සතුරු සන්නද්ධ කණ්ඩායම් ආධිපත්‍ය සඳහා සටන් වැදී සිටින ප්‍රදේශයක අහිරහස් ඝාතන වාර්තා කිරීමක් විය හැකිය. ප්‍රචණ්ඩ ලෙස කැරෙන මහා මැතිවරණයක් වාර්තා කිරීමක් විය හැකිය.

මෙම සෑම වට පිටාවකදීම වාර්තාකරණයේ යෙදීමට ශ්‍රී ලංකාවේදී අපට සිදුවෙයි. අපට එම අවස්ථාවන් මඟහැරිය නොහැක. එසේ කළ හොත් ජනතාවට සැබෑ තොරතුරු ලබා දීමේ අපේ වගකීම පැහැර හැරීමක් වෙයි.

අනෙක් අතට අපේ දේශපාලන සහ සමාජ පරිසරය ද කණගාටුවකට මෙන් එන්න එන්නම ප්‍රචණ්ඩ බවට ද පත්වෙමින් තිබේ. මැරවරකමට බර දේශපාලඥයෝ ද නීතිය නොසලකන කළහකාරී සමාජ කණ්ඩායම් ද පසුගිය කාලයේ ජනමාධ්‍යවේදීන්ට එරෙහිව ප්‍රචණ්ඩත්වය භාවිතා කළහ. නරකම තත්ත්වය වන්නේ එවැනි පිරිස් බොහෝ අවස්ථාවලදී පොලීසිය විවිධ ක්‍රම මගින් සිය වසඟයට ගැනීමට සමත් වීම ය.

1990 දී ජන මාධ්‍යවේදී රිචඩ් ද සොයිසා පැහැර ගෙන ගොස් මරා දමනු ලැබූ කල එය මුළු මහත් සමාජයම කම්පනයට පත් කළ සිදුවීමක් විය. ජන

1999 ජූලි 15 දින විපක්‍ෂයේ උද්ඝෝෂණයක් වාර්තා කිරීමට ගිය ජායාරූප ජනමාධ්‍යවේදීන්ට ජනාධිපති ආරක්‍ෂක අංශය විසින් පහරදී කැමරා ආම්පන්න උදුරාගනු ලැබීය. එම පහර දීම නම කැමරාවේ සටහන් කරගැනීමට සමත් වූයේ “රාවය” පුවත්පතේ අජන් සෙනවිරත්න පමණි. ඉහත දැක්වෙන්නේ ඒ ඡායාරූපයයි.

මාධ්‍ය වාරණයේ ශ්‍රී ලාංකික ක්‍රමය ජනමාධ්‍යවේදීන් මරා දැමීම යැයි එකල ලොව පුරා ප්‍රසිද්ධියට පත් විය. රට තුළ ද එතෙර ද මහත් විරෝධතාවන් දැක්වුණි. නමුත් ඉන් අනතුරුව ද මෙරට ජනමාධ්‍යවේදීන් ගණනාවකට ම සිය වෘත්තීය නිසා ජීවිතයෙන් වන්දි ගෙවීමට සිදු විය.

සමහර විට රිචඩ් ද සොයිසාගෙන් පසු වඩා ප්‍රසිද්ධියට පත් එවැනි ඝාතනය වූයේ සටන පුවත්පතෙහි කර්තෘ වූ රෝහණ කුමාර ඝාතනය යි. ඉන් අනතුරුව නිමල රාජන් ය. යාපනයේ දී මරා දමන ලද නිමලරාජන්ගෙන් පසු මඩකලපුවේ දී මරා දමන ලද නඩේසන් ය. ඒ තරමටම ප්‍රසිද්ධියට පත් නොවූ නමුත් තවත් ජනමාධ්‍යවේදීන් ගණනාවකටම පසුගිය කාලය තුළ සිය වෘත්තීය නිසා දිවි පිදීමට සිදු විය. රමේෂ් කුමාර්, බාල නඩරාජ් තවත් එවැනි ඝාතනය වූ මාධ්‍යවේදීන් කිහිප දෙනෙකි.

දැන් අප හමුවේ මාධ්‍යවේදී රිචඩ් ද සොයිසා ඝාතනය තරම්ම බරපතල ප්‍රතිවිපාක ඇති කරනු ලැබිය හැකි මාධ්‍යවේදී ධර්මරත්නම් සිවරාම් ඝාතනය ද තිබේ. 2005 අප්‍රේල් 28 දින රාත්‍රියේ පැහැරගෙන ගිය සිවරාම් එම රාත්‍රියේදීම මරා දමන ලදී. සිවරාම් නිරන්තරයෙන්ම තර්ජනයට ලක්ව සිටි මාධ්‍යකරුවෙක් විය. ඔහුට රාජ්‍යයෙන් මෙන්ම සන්නද්ධ දේශපාලන කණ්ඩායම් වලින්ද තර්ජන තිබුණි.

ඔහු පැහැරගෙන ගියේ රාත්‍රිය 10.30ට පමණය. එම අවස්ථාවේදී ඔහු, සිටියේ තනිවමය. සිය ජංගම දුරකථනයට ලැබුණු ඇමතුමකට පිළිතුරු දීමට ඔහු ඒ අවස්ථාවේ තමා සමඟ සිටි සගයාගෙන් ඉවතට ගමන් කළේය. ඔහු පැහැර ගනු ලැබූයේ ඒ අවස්ථාවේදී ය.

සගයකු සමඟ සිටි නිසා ඔහු පැහැරගත් බව රහසක් වීමෙන් වැළකුණි. නමුත් සමහරවිට දෙදෙනාම හෝ තිදෙනෙකු හෝ එකටම සිටියේ නම් පැහැර ගැනීම තාවකාලිකව හෝ වැළකීමටද ඉඩ තිබුණි.

නමුත් මෙම කිසිදු ඝාතනයක් සම්බන්ධයෙන් නිසි පරීක්ෂණ පවත්වා අපරාධකරුවන්ට දඬුවම් දීමට මේ තාක් කවර හෝ ආණ්ඩුවක් පියවර ගත්තේ ද නැත.

නිමලරාජන් මරා දැමීමට පෙර ඔහු විසින් ආරක්ෂක පියවර ගත යුතුව තිබූ තරම් තර්ජන ගර්ජන ඔහුට එල්ල වී තිබුණි. එවැනි ආරක්ෂක පියවර ගැනීම බියගුළුකමකැ යි ඔහු සිතුවා වන්නට පුළුවන. සාමාන්‍යයෙන් සරල ජීවිතයක් ගත කළ ඔහුට එවැනි ජීවන රටාවකට මාරුවීමට සිත නොදුන්නා ද විය හැකිය. එම නොසැලකිල්ල නිසා ඔහුට ජීවිතයෙන්ම වන්දි ගෙවීමට සිදු විය. යාපනයේ ජනමාධ්‍යවේදයට ඉන් මරු පහරක් වැදුණි.

1980 ගණන් සිට මෙරට සමාජ දේශපාලන ජීවිතයේ අනිවාර්ය අංගයක් බවට පත්ව තිබෙන සන්නද්ධ දේශපාලන විරුද්ධකම් පැම සහ කැරලිකාරී දේශපාලනය විසින් බොහෝ ජන මාධ්‍යවේදීන් සහ සංස්කෘතික ක්‍රියාධරයින් ද බිලි ගෙන තිබේ. ඉන් බොහෝ දෙනෙකුගේ ජීවිත නැති වූයේ අවම මට්ටමේ ආරක්ෂක පියවරයන් හෝ ගැනීමට තිබූ නොදැනුවත්කම හෝ නොසැලකිල්ල නිසා ය.

සන්ඩේ ලීඩර් කර්තෘ ලසන්ත වික්‍රමතුංග ඝාතන ප්‍රයත්නයන් ගණනාවකින් දිවි ගලවා ගත් මෙරට ප්‍රචිත ජනමාධ්‍යවේදියෙකි. වරක් ඔහු සහ ඔහුගේ ජන මාධ්‍යවේදී බිරිඳ ගමන් ගත් වාහනය බලයෙන් නතර කළ දේශපාලන දාමරික පිරිසක් ඔහුට පහර දීමට වත්හ. ඔහුගේ බිරිඳ දාමරිකයින් සහ ලසන්ත මැදට පැන එය වැළැක්වීමට සමත් වූ නිසා ලසන්තගේ ජීවිතය ආරක්‍ෂා විය. මන්ද යත් ප්‍රහාරකයින්ට වැඩි වේලාවක් මහමග රැදී සිටිය නොහැකි වූ නිසා ය.

එලෙසම මරණ තර්ජනයන්ට ලක්වූ එවකට ලංකාදීප නියෝජ්‍ය කර්තෘ වූ ආර්යනන්ද දොඹගහවත්ත සතියේ දින කාර්යාලයේ ගත කර සති අන්තයේ නිවෙස් බලා ගියේ අන්තර් ජාතික සාම නිරීක්ෂකයින් දෙදෙනකු ද සමඟය. ඔවුන් ඔහු සමඟම රැදී සිටි නිසා ඔහුට අමතර ආරක්ෂාවක් ලැබුණි.

දේශපාලන බලය ලබා ගැනීමට ජන මාධ්‍ය පාලනය අත්‍යාවශ්‍ය යැයි අද කල්පනා කරන්නේ සන්නද්ධ සටන්කාමී සංවිධාන පමණක් නොවේ. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ලෙස පෙනී සිටින සමහරක් දේශපාලන පක්ෂද එලෙස ජන මාධ්‍ය පාලනය අල්ලා ගැනීමට විවිධ උපාය යොදයි. ඉන් එක් උපායක් වන්නේ ස්වාධීන හෝ වෙනත් පාර්ශ්වයන්ට සම්බන්ධ යැයි පෙනෙන ජනමාධ්‍යවේදීන්ට එරෙහිව බලහත්කාරය සහ ප්‍රචණ්ඩත්වය යෙදීම ය.

මෙරට ජනමාධ්‍යවේදීන්ගෙන් වැඩි දෙනෙකු මියගොස් ඇත්තේ යුද්ධමය අනතුරු නිසා නොවේ. ජනමාධ්‍ය පාලනය කිරීමේ අරමුණින් යුතුව සිතාමතා කරන ලද ඝාතනයන් නිසා ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ මෙවැනි දේශපාලන අපරාධ සම්බන්ධයෙන් දක්නට ලැබෙන හයානකම යථාර්ථය නම් වරදට දඬුවම් නොලැබෙන බවට ඇති සම්ප්‍රදාය ය. මෙම කරුණ අන්තර් ජාතික මානව හිමිකම් මණ්ඩලවලදී ද යළි යළි මතු කොට තිබියදීත් ඊට පිළියමක් ලැබී නැත.

නිදහස් මාධ්‍ය ව්‍යාපාරයේ වාර්තාවන්ට අනුව 1992 වර්ෂයේදී ජන මාධ්‍යවේදීන්ට කෙරුණු පොලිස් පහරදීම් 52ක් විය. එනම් සෑම සතියකටම එකක් බැගින්. ශ්‍රී ලංකාවේ මහජනයාගේ මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය කැරෙන ප්‍රධානතම ආයතනය වනුයේ පොලීසිය යි. කායික වධහිංසා පැමිණවීම ශ්‍රී

ලංකාවේ පොලීසියට අත් හැරීමට බැරි තරමට ජීරණ වූ දරුණු කමකි. ජන මාධ්‍යවේදීන් සම්බන්ධයෙන් ද පොලීසිය එලෙස හැසිරී ඇත්තේ වරක් දෙවරක් නොවේ.

1999 වර්ෂයේ ප්‍රධාන විපක්ෂය වූ එක්සත් ජාතික පක්ෂය සංවිධානය කළ විරෝධතා පා ගමනක් වාර්තා කරමින් සිටි ජායාරූප ජන මාධ්‍යවේදීන් 11 දෙනෙකුට පහර දුන් ජනාධිපති ආරක්ෂක සේවය විසින් ඔවුන්ගේ කැමරා ද පැහැර ගැනිණි. එකී පහරදීම සිය කාලයේ වාර්තා ගත කරගෙන පලා යාමට හැකි වූයේ එකම මාධ්‍යවේදියකුට පමණි. එය ද අහම්බ වාසනාවක් වැනි විය. එම අවස්ථාවේදී වුවද දක්නට ලැබුණු සතුරු පරිසරය කල්තියා නිරීක්ෂණය කිරීමට ජායාරූප ජනමාධ්‍යවේදීන් සමත් වූයේ නම්, එම දාමරික ක්‍රියාව අපුරුච්ච වාර්තා ගත කොට ගෙන මගහැර යාමට හෝ සිය ජායා පටල රැක ගැනීමට හෝ බොහෝ දුරට ඉඩ තිබුණි.

අද පවා ජන මාධ්‍යවේදීන්ට පොලීසියෙන් හිරිහැර කැරෙන අවස්ථා දුලභ නොවේ. 2004 වර්ෂයේ කොස්ගොඩ මහ ජන උද්ඝෝෂණයක් වාර්තා කරමින් සිටි ප්‍රාදේශීය ජනමාධ්‍යවේදීන් පිරිසකට කොස්ගොඩ පොලීසිය නපුරු ලෙස පහර දුන්නේ ය. 2003 වර්ෂයේ ද එවැනිම සිදුවීමක් වැල්ලවායේදී සිදුවිය.

එන්න එන්නම ප්‍රචණ්ඩ වෙමින් පවත්නා මෙරට දේශපාලන වාතාවරණය විසින් ජන මාධ්‍යවේදීන් වන අපගෙන් ඉල්ලා සිටින එක් වැදගත් කොන්දේසියක් වන්නේ ජීවිතාරක්ෂාව පිළිබඳ වඩා සැලකිලිමත් විය යුතු වීම ය. ඒ හුදෙක් අපගේ ජීවිත බේරා ගැනීමට නොවේ. අප, අපගේ වෘත්තිය හරි හැටි කිරීමට ද අවශ්‍ය නිසාය.

2005 මාර්තු මාසයේ මුල් දවසක රූපවාහිනී නාලිකාවක නිෂ්පාදන කණ්ඩායමක් හලාවත මහ මය අනවසර වැලි ගොඩ දැමීම් වාර්තා කිරීමට එහි ගියහ. මෙම වැලි ගොඩ දැමීමේ ව්‍යාපාරය ප්‍රදේශයේ දේශපාලඥයින්, පොලීසිය සහ බලගතු ජාවාරම්කරුවන් එක්ව කරගෙන ගිය මහා ජාතික අපරාධයකි.

පෙර කී රූපවාහිනී කණ්ඩායම අවශ්‍ය රූපගතකිරීම් කරගෙන යන අතරතුර ජාවාරම්කරුවන්ගේ දාමරික පිරිස් ඔව්හු වට කළහ. කලහයක් ඔවුහුම පටන් ගත්හ. රූපවාහිනී කැමරාවේ සටහන්ව තිබූ අනවසරයෙන් යන්ත්‍රසූත්‍ර පවා යොදාගෙන කරගෙන ගිය වැලි ගොඩ දැමීමේ රූප බලයෙන්ම මකා දමූහ. එසේ කිරීමට ඉඩ නොදුන්නේ නම් තත්ත්වය භයානක වීමට ඉඩ තිබුණි. එසේ නමුත් අවශ්‍ය රූප පෙළක් රැක ගැනීමට ඔවුනට හැකි විය. ඒ ඔවුන්ගේ දක්ෂතාවය නිසා ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින උතුරු නැගෙනහිර යුද්ධ තත්ත්වය ද, දැන් දැන් ඊටත් වඩා සටන්කාමී දෙමළ සංවිධාන අතර ඇතිවෙමින් යන එකිනෙකා මරාගැනීම් ද නිසා විශේෂයෙන් ම උතුරු නැගෙනහිර සේවය කරන ජනමාධ්‍යවේදීන් සුවිශේෂ අනතුරු දායක තත්ත්වයන්ට මුහුණ දෙති. මඩකලපුව ජනමාධ්‍යවේදී නටබුන් සාකච්ඡා පසු එම නගරයේ සේවය කළ ජනමාධ්‍යවේදීන් ගණනාවකටම ආරක්ෂාව පතා රට හැර යාමට පවා සිදු විය.

2005 පෙබරවාරි මසදී වවුනියාවේ යුදහමුදා සොල්දාදුවන් පිරිසකට වෙඩි බෙහෙත් විස වීමේ සිද්ධියක් වාර්තා කිරීමට රෝහලට ගිය මාධ්‍යවේදියෙකුට යුදහමුදා නිලධාරියකුගේ තර්ජන එල්ල විය. ඔහු වන්නී ජනමාධ්‍යවේදී සංගමයට දැනුම් දී ආරක්ෂාව සහතික කර ගත්තේය. ඔහුගේ වාර්තාවෙන් කියැවුණේ එම සොල්දාදුවන්ට වෙඩි බෙහෙත් කා රස බලන ලෙස නියෝග කර තිබූ බවයි. ප්‍රථමයෙන් එම සිදුවීම වසා දැමීමට බලධාරීන් උත්සාහ කළ නමුත් පසුව එකී පුහුණුකරු සිය දිවි නසා ගැනීම නිසා බරපතළ ප්‍රශ්නයක් ඇති බව තහවුරු විය. එම සිදුවීම වාර්තා කිරීමට ජනමාධ්‍යවේදීන් පියවර නොගත්තේ නම් සත්‍ය කිසිවිටෙක හෙළිදරව් නොවීමට ඉඩ තිබුණි. යුධ කලාපයේ සිදුවීම් වාර්තා කිරීමේ සහ එම අවස්ථාවේ ම ආරක්ෂාව ගැන සැලකිලිමත් වීමේ වැදගත්කම මේ මඟින් අපට පෙන්වා දෙන ලබයි.

ජනමාධ්‍යවේදීන් පමණක් නොව ජනමාධ්‍ය ආයතනද පාලනය කිරීමට බිය ගැන්වීම භාවිතා කිරීම ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රචණ්ඩ දේශපාලන සංස්කෘතියේ කොටසකි. සැටවේ රිවිවි, උදයන්, ලේක්හවුස්, රාවය සහ දිවයින පුවත් පත් කාර්යාල, ස්වර්ණවාහිනී සහ සිරස රූපවාහිනී මධ්‍යස්ථාන විවිධ අවස්ථාවන් හි දී බෝම්බ ප්‍රහාරයන්ට ලක් විය. යුක්තිය පුවත්පත් මුද්‍රණාලය විනාශ කෙරුණි. යුක්තිය පුවත්පත එම තත්ත්වය යටතේ අන්තර් ජාතික සාම නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමක් සිය කාර්යාලයේ රඳවා ගෙන දිගටම කටයුතු කර ගෙන ගියේ ය.

මෙම සෑම අවස්ථාවකදීම මෙම සිදුවීම් හෙළා දැකීමත් මෙතෙර සහ එතෙර ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ප්‍රජාවන් අතර ප්‍රචාරයන් ගෙන යෑම නිදහස් මාධ්‍ය ව්‍යාපාරය විසින් සිදු කළේය. නමුත් එපමණක් ප්‍රමාණවත් නැත. එවැනි අවස්ථාවන් කල් තබා දැකීමත්, අනතුරු මඟ හැරීමට සහ අවම කර ගැනීමට උත්සාහ කිරීමත් අත්‍යවශ්‍ය ය.

මෙරට ජනමාධ්‍යවේදීන්ට සාපේක්ෂ වශයෙන් නිදහස් සහ සාමකාමී වට පිටාවක් තුළ සිය වෘත්තීය කරගෙන යාමට ලැබෙනු ඇතැයි සිතිය හැකි දිනයක් තවම සිතා ගැනීමටවත් නොහැකි ය.

අප අපේ ආරක්ෂාව ගැන වඩා උනන්දු විය යුත්තේ එනිසා ය.

